

Algemeen Ambtsbericht Somalië

December 2021

Colofon

Plaats
Opgesteld door

Den Haag
Afdeling Ambtsberichten (DAF/AB)

	Colofon	2
	Inleiding	5
1	Politieke situatie	7
1.1	Regionale politieke ontwikkelingen.....	10
1.1.1	Mogadishu/Benadir	10
1.1.2	Jubbaland	10
1.1.3	Southwest State.....	11
1.1.4	Hirshabelle	11
1.1.5	Galmudug.....	12
2	Veiligheidssituatie	13
2.1	Algemene veiligheidssituatie	13
2.1.1	Burgerslachtoffers	14
2.1.2	(Gedwongen) rekrutering	15
2.1.3	Overige veiligheidskwesties	18
2.2	Regionale ontwikkelingen in de veiligheidssituatie.....	19
2.2.1	Mogadishu/Benadir	19
2.2.2	Jubbaland (Lower Jubba, Middle Jubba, Gedo)	23
2.2.3	Hirshabelle (Middle Shabelle, Hiraan)	25
2.2.4	Southwest State (Lower Shabelle, Bay, Bakool).....	25
2.2.5	Galmudug (Galguduud, Mudug).....	26
2.3	Al-Shabaab	27
2.3.1	Ontwikkelingen	27
2.3.2	Invloedsfeer Al-Shabaab	28
2.3.3	Activiteiten van Al Shabaab in Puntland, Somaliland en Kenia	30
2.3.4	Zakat.....	33
2.4	Clans	35
2.5	Bewegingsvrijheid	37
2.5.1	Bereikbaarheid en toegang tot gebieden voor hulporganisaties.....	37
3	Identiteit, nationaliteit, documenten	40
3.1	Identificatieplicht en identificerende documenten.....	40
3.2	Nationaliteit	42
4	Mensenrechten	43
4.1	Positie van specifieke groepen.....	43
4.1.1	Burgers	43
4.1.2	Etnische minderheden, beroepsgroepen en specifieke clans	44
4.1.3	Religieuze groepen	46
4.1.4	Leden van oppositie/politieke activisten.....	46
4.1.5	LHBTI-gemeenschap	47
4.1.6	Vrouwen.....	49
4.1.7	Minderjarigen.....	54
4.1.8	Zakenlieden	57
4.1.9	Religieuze leiders.....	57
4.1.10	Overige groepen.....	58
4.2	Toezicht en rechtsbescherming	61
4.2.1	Doodstraf	61

4.2.2	Lijfstraffen/Marteling.....	62
5	Vluchtelingen en ontheemden	63
5.1	Opvang Somalische vluchtelingen in buurlanden.....	63
5.1.1	Kenia	64
5.1.2	Ethiopië.....	65
5.2	Ontheemden	66
5.2.1	Ontheemdenkampen.....	67
5.3	Opvang van vluchtelingen in Somalië	67
5.4	Internationale organisaties	68
6	Terugkeer	69
6.1	Terugkeer uit de regio.....	69
6.2	Terugkeer naar Al-Shabaab gebied	71
6.3	Problemen bij terugkeer	71
6.4	Standpunt UNHCR ten aanzien van terugkeer	72
7	Bijlagen	73
7.1	Geraadpleegde bronnen	73
7.2	Kaart van Somalië	82

Overzicht figuren

Figuur 1 Georganiseerd politiek geweld in Jubbaland (januari 2020-maart 2021) bron: ACLED	24
Figuur 2 Approximate Territorial Control, December 2021, bron: PGN	29
Figuur 3 Bedrijven die belasting betalen aan Al-Shabaab, bron: Hiraal Institute	34

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen in de *Terms of Reference* (ToR) zoals vastgesteld door het ministerie van Justitie en Veiligheid op 5 maart 2021. Het ambtsbericht en de ToR zijn gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.

Het algemeen ambtsbericht beschrijft de situatie in Somalië, met de nadruk op Zuid- en Centraal-Somalië¹, voor zover van belang voor de beoordeling van asielaanvragen van personen afkomstig uit dat deel van het land en voor de besluitvorming over terugkeer van afgewezen Somalische asielzoekers.

Dit ambtsbericht is een actualisering van het algemeen ambtsbericht van maart 2020. De verslagperiode beslaat de periode april 2020 tot en met november 2021. Relevante ontwikkelingen zijn tot aan de publicatiedatum meegenomen. Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen gedurende de onderzochte periode en biedt geen beleidsaanbevelingen.

Het ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. Bij de opstelling is onder meer gebruik gemaakt van informatie van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), vakliteratuur, berichtgeving in de media en (indien van toepassing) relevante overheidsinstanties. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in de literatuurlijst. Een ander deel van de gebruikte informatie is ingewonnen tijdens interviews of correspondentie met vertrouwelijke relevante en deskundige bronnen in Nederland en daarbuiten en informatie afkomstig van de diplomatieke vertegenwoordiging van Nederland in Nairobi. De op vertrouwelijke basis ingewonnen informatie is zoveel mogelijk gebruikt ter ondersteuning en aanvulling van passages die zijn gebaseerd op openbare informatie.

In hoofdstuk één wordt ingegaan op politieke ontwikkelingen. In hoofdstuk twee wordt aandacht besteed aan de veiligheidssituatie. Hoofdstuk drie geeft informatie over identiteits- en reisdocumenten en nationaliteitswetgeving. In hoofdstuk vier wordt vervolgens de mensenrechtensituatie in Somalië geschetst. Ook wordt de positie van specifieke groepen belicht. Hoofdstuk vijf gaat in op opvang van vluchtelingen en ontheemden. In hoofdstuk zes ten slotte komt het onderwerp terugkeer aan de orde.

¹ Onder Zuid- en Centraal-Somalië wordt hier verstaan de hoofdstad Mogadishu/Benadir en de volgende vier Federal Member States (hierna deelstaten): Jubbaland, Southwest State, Hirshabelle en Galmudug. Alleen daar waar de Terms of Reference expliciet aandacht vragen voor Puntland en Somaliland wordt op die gebieden ingegaan. In veel van de geraadpleegde publicaties wordt overigens gerapporteerd over geheel Somalië inclusief Puntland en Somaliland. Zo kan bepaalde informatie dus betrekking hebben op geheel Somalië.

1 Politieke situatie

Spanningen tussen de federale regering en het bestuur van de afzonderlijke deelstaten bleven gedurende de verslagperiode de politieke arena beheersen. De sfeer kenmerkte zich door wantrouwen en wederzijdse beschuldigingen, mede gevoed door het telkens uitstellen van de parlaments- en presidentsverkiezingen. Het bleef niet bij een woordenstrijd maar het kwam ook tot gewelddadige botsingen tussen federale troepen en de oppositie. Door het uitstel van de verkiezingen verstreek voor de eerste keer in de recente geschiedenis van het land het vierjarige mandaat van het parlement en de uitvoerende macht zonder verkiezing van een nieuwe regering of een alternatieve politieke overeenkomst tussen belanghebbenden.²

De politieke krachten in Somalië kunnen grofweg in twee categorieën worden onderverdeeld: aanhangers van de federale regering (Southwest State, Hirshabelle en Galmudug) en de aanhangers van de oppositiecoalitie (Puntland en Jubbaland).³

De geplande parlaments- en presidentverkiezingen vormden in de loop van de verslagperiode een belangrijk twistpunt tussen president Mohamed Abdullahi Mohamed (beter bekend onder zijn bijnaam Farmaajo) en de politieke oppositie, waartoe zoals gezegd voornamelijk leiders van Puntland en Jubbaland worden gerekend. De laatste nationale verkiezingen in 2016-2017 waren gebaseerd op indirecte verkiezingen waarbij clanleiders afgevaardigden voor kiescolleges selecteerden, die op hun beurt parlementariërs kozen voor het Lagerhuis.⁴ De VN en westerse donoren drongen er bij de regering van president Farmaajo op aan om over te gaan op verkiezingen volgens het principe *one-person, one-vote*.⁵ Dit was deels ingegeven omdat indirect stemmen bij de verkiezingen van 2016-2017 de mogelijkheid van manipulatie had gecreëerd. In februari 2020 had president Farmaajo een kieswet getekend die de weg zou vrijmaken voor een dergelijk algemeen kiesrecht. Maar vervolgens werd hij geconfronteerd met intens verzet van sommige deelstaten, naast politieke groepen en clangroeperingen, die het zagen als een mechanisme om de verkiezingen uit te stellen en de president toe te staan om zijn termijn te verlengen.⁶

² Radio Mustaqbal, *Puntland accuses Somali government of sponsoring protests*, 25 maart 2021; BBC Monitoring, *Somali government accused of destabilizing Puntland*, 29 maart 2021; AlJazeera, *The way out of Somalia's political impasse*, 25 februari 2021; Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021; The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 Report*, februari 2021, p.3.

³ AlJazeera, *The way out of Somalia's political impasse*, 25 februari 2021; Reuters, *Somalia's Jubbaland region rejects national president's inclusion in election talks*, 21 februari 2021. Heritage Institute, *State of Somalia 2020 Report*, februari 2021, p.7.

⁴ In 2016 was sprake van een kiescollege dat bestond uit 51 leden die op hun beurt parlamentsleden kozen. In totaal stemden bijna 15.000 mensen voor 275 parlamentsleden. Het hele proces werd overschaduwed door grootschalige corruptie, mismanagement en was verre van vrij en eerlijk. The Heritage Institute for Policy Studies, *Somalia: In search of a workable 2020 Electoral Model*, juli 2019, p.11.

⁵ De laatste verkiezingen onder algemeen kiesrecht vonden in Somalië in 1967 plaats. In plaats daarvan hebben er sinds de begin jaren 2000 (toen de *Transitional Federal Government* werd opgericht) verschillende getrapte of indirecte verkiezingen plaatsgevonden. In september 2012 werd de eerste 'niet-overgangsregering' gekozen door een kleine groep clanoudsten en Somalische politieke elites. Het volgende proces voor een nieuw te vormen federale regering vond eind 2016 en begin 2017 plaats, toen ongeveer 14.000 Somalische traditionele clanoudstenoudsten en clanafgevaardigden 275 parlamentsleden kozen en 54 senatoren. Het proces werd echter verstoord door berichten over het kopen van stemmen, intimidatie en omkoping, en berichten over vooraanstaande kandidaten die geld aannemen van externe actoren, waaronder Qatar, Turkije en de Verenigde Arabische Emiraten. Zowel 2012 als in 2016-17 verloor de zittende president de verkiezingen. Chatham House, Williams, Paul D., *Understanding US Policy in Somalia, Current Challenges and Future options*, juli 2020, p.10.

⁶ International Crisis Group, *Staving of Violence around Somalia's elections*, 10 november 2020; Vertrouwelijke bron, 5 februari 2021.

Onenigheid over het al dan niet uitstellen van de verkiezingen leidde in juli 2020 tot het aftreden van premier Hassan Ali Khaire. De president was voorstander van het uitstellen van de verkiezingen en premier Khaire zou juist hebben aangedrongen dat deze door zouden gaan. Nadat het parlement had vernomen dat de regering haar belofte niet was nagekomen om een duidelijk plan voor te bereiden voor directe verkiezingen in 2021 heeft het parlement een motie van wantrouwen uitgesproken tegen de regering en haar premier Hassan Ali Khaire. Uiteindelijk werd premier Khaire daarvan de dupe. Khaire werd vervangen door Mohamed Hussein Roble.⁷

Op 17 september 2020 werd alsnog een akkoord bereikt tussen de federale overheid en de deelstaten om te komen tot verkiezingen die in 2021 zouden moeten plaatsvinden. Niet volgens het principe dat iedere burger zijn stem mag uitbrengen maar via indirecte verkiezingen.⁸ Volgens dat verkiezingsmodel van 17 september 2020 zouden clanoudsten een parlement kiezen, dat vervolgens een president zou kiezen. Toch bleven ook na het bereikte akkoord vele verschillende opvattingen bestaan over de implementatie van het verkiezingsproces.⁹

Het uitstel van de verkiezingen en het verstrijken van Farmaajo's termijn zette veel kwaad bloed. In Jubbaland kwam het tot een gewapend treffen tussen het Somalische Nationale Leger (SNL) en de milities van Jubbaland. Maar ook in de straten van Mogadishu botsten in februari 2021 politieke opposanten van president Farmaajo met veiligheidstroepen. Aanleiding betrof een door de oppositie georganiseerde protestmars gericht tegen het uitstel van de verkiezingen.¹⁰ Twee belangrijke leden van de oppositie, de voormalige presidenten Sheikh Sharif en Hassan Sheikh Mohamud verbleven in een hotel in Mogadishu dat door regeringstroepen werd aangevallen. Volgens de Somalische regering hadden 'gewapende militieleden' die de oppositieleiders beschermden een aanval op een controlepost van de regering uitgevoerd in een poging delen van Mogadishu over te nemen.¹¹

Het Somalische parlement nam in april 2021 vervolgens een "speciale wet" aan, waarbij de historische overeenkomst van 17 september 2020 werd opgeheven en het mandaat van de ambtsdragers met nog eens twee jaar werd verlengd.¹²

Het verzet tegen deze speciale wet leidde tot de mobilisatie van milities, bovendien kwam de verdeeldheid binnen de Somalische veiligheidstroepen aan het licht. Op 25

⁷ Deutsche Welle, *Somalia: Prime minister ousted after resounding vote of no confidence*, 25 juli 2020; RadioDalsan, *Somali Parliament Ousts PM in No-Confidence Vote*, 25 juli 2020; Reuters, *Somalia's parliament ousts prime minister in no-confidence vote*, 25 juli 2020; Vertrouwelijke bron, 30 juli 2020; ACLED, *A turbulent run-up to elections in Somalia*, 14 april 2021; Bloomberg, *Somalia's Lawmakers Approve Roble as New Prime Minister*, 23 september 2020.

⁸ Rift Valley Institute, *Protecting stability and inclusivity in Somalia's indirect election process*, <https://riftvalley.net/publication/protecting-stability-and-inclusivity-somalias-indirect-election-process> geraadpleegd op 6 mei 2021; United Nations, Security Council, *Agreement on Indirect-Voting Plan for Upcoming Elections Ended Political Stalemate*, 23 november 2020;

⁹ United Nations Security Council, *Situation in Somalia Report of the Secretary-General*, 17 februari 2021.

¹⁰ Volkskrant, *Fragiele vrede in Somalië in gevaar door uitstel verkiezingen*, 7 februari 2021; NRC, *Wat ging er mis met de geliefde man-van- het-volk Farmajo?* 22 februari 2021; Reuters, *Somali government forces, opposition clash in Mogadishu over election protest*, 19 februari 2021; Deutsche Welle, *Gunfire echoes at election delay protest in Somali capital*, 19 februari 2021.

¹¹ Vertrouwelijke bron, 23 februari 2021; France24, *Gunfire in Mogadishu as political tensions soar*, 19 februari 2021; The Guardian, *Inside Somalia's impasse: election talks collapse amid mistrust and blame*, 8 april 2021.

¹² UN News, *UN Security Council welcomes Somalia agreement on prompt and peaceful elections*, 29 mei 2021

april 2021 volgden gevechten tussen troepen die de regering steunden en militairen die de kant van de oppositie kozen.¹³

Nadat president Farmaajo, onder grote druk van premier Roble en de senaat, op 28 april 2021 het parlement vroeg de verlenging van zijn ambtstermijn te herroepen werden de onderhandelingen tussen de federale regering en de deelstaten uiteindelijk hervat.¹⁴ President Farmaajo gaf premier Roble, die eerder een oproep deed tot een staakt-het-vuren, de leiding over de implementatie van het verkiezingsproces en de veiligheid rond de verkiezingen.¹⁵ Roble behoort tot de Hawiye clan, zoals de meerderheid van de oppositieleiden en militairen in de hoofdstad. Volgens meerdere bronnen geniet hij daarom als onderhandelaar een strategisch voordeel. Bovendien geldt hij als 'nieuwkomer' in de politiek die niet een 'erfenis' meetorst zoals andere politici doen.¹⁶

Op 27 mei 2021 kwamen de federale overheid en de deelstaten tot een vergelijk waarbij werd afgesproken binnen zestig dagen verkiezingen te houden. De overeenkomst werd gesloten tussen premier Roble en de leiders van de vijf deelstaten. De premier voegde eraan toe dat allen verantwoordelijk zijn voor het veiligstellen van een 30% quotum voor vrouwen.¹⁷

In augustus 2021 werd uiteindelijk begonnen met de verkiezingen allereerst voor de Senaat. Op 21 oktober 2021 werden de laatste vier senatoren gekozen voor het Hogerhuis van het Somalische parlement. Daarmee werd de weg vrijgemaakt voor de volgende fase, de verkiezingen voor het Lagerhuis. Voor de goede orde het betreft indirecte verkiezingen, voor beide Kamers.¹⁸

Intussen waren de spanningen tussen de president en premier Mohamed Hussein Roble opgelopen na de dood van een vrouwelijke Somalische inlichtingenofficier Ikran Tahlil. Roble beschuldigde de president ervan de dood van Ikran Tahlil, niet te hebben onderzocht. Volgens de inlichtingendienst van het land is de vrouw vermoord door Al-Shabaab. Al-Shabaab ontkent elke betrokkenheid bij haar dood.¹⁹ Op 21 oktober 2021 bereikten president Farmaajo en premier Roble een akkoord en werden de verschillen bijgelegd.²⁰

Op 1 november 2021 begonnen de langverwachte verkiezingen voor het Lagerhuis. UNSOM deed een oproep het verkiezingsproces te bespoedigen en riep de president en premier op de afgesproken termijnen in acht te nemen en zich vooral te richten op nationale prioriteiten waaronder de afronding van het verkiezingsproces.²¹

¹³ UN News, *UN Security Council welcomes Somalia agreement on prompt and peaceful elections*, 29 mei 2021; United Nations, *Somalia: UN condemns violence, warns against escalations of fighting*, 27 april 2021.

¹⁴ VOA, *Somalia president drops 2-year term extension, accepts dialogue with political rivals*, 28 april 2021.

¹⁵ VOA, *Somalia Lawmakers cancel presidential term extension*, 1 mei 2021; United Nations Security Council, *Situation in Somalia report of the Secretary General*, 19 mei 2021, p.2.

¹⁶ Institute for Security Studies, *Trust deficit keeps Somalia's leaders at loggerheads*, 14 mei 2021; The East African *Somali president names new prime minister*, 18 september 2020. The New Humanitarian, *Back from the brink? Somalia's political crisis explained*, 20 mei 2021.

¹⁷ VOA, *Somalia leaders agree to hold election within 60 days*, 27 mei 2021; Reuters, *Somalia's PM commits to free, fair polls after impasse over elections resolved*, 27 mei 2021.

¹⁸ Economist Intelligence Unit, *Somalia's election process progresses slowly*, 25 oktober 2021.

¹⁹ United Nations (press releases), *Crucial election plans in Somalia now advancing following 'period of uncertainty, Special Representative tells Security Council, Spotlighting Women's Quota'*, 12 augustus 2021. Bloomberg, *Somalia's Long-Awaited Presidential elections face another delay*, 5 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2021.

²⁰ United Nations Security Council, *Situation in Somalia, report of the Secretary-General (S/2021/944)*, 11 november 2021, p. 1.

²¹ AfricaNews, *Somalia kicks off next stage of long delayed elections*, 1 november 2021; UNSOM, *International partners urge faster progress on elections*, 5 november 2021; Radio Mogadishu, *Top UN envoy and Somali PM discuss upcoming elections*, 9 november 2021.

1.1 Regionale politieke ontwikkelingen

Somalië is een federale staat en bestaat uit zes afzonderlijke deelstaten te weten: Somaliland²², Puntland, Galmudug, Hirshabelle, Southwest State en Jubbaland. Daarnaast is er de administratieve regio Benadir. De vier deelstaten alsmede de administratieve regio Benadir die samen Zuid- en Centraal Somalië vormen worden hieronder beschreven. De deelstaten hebben hun eigen president, parlement en afzonderlijke grondwet.²³

1.1.1 Mogadishu/Benadir

De administratieve regio Benadir bestaat feitelijk gezien alleen uit de hoofdstad Mogadishu. De hoofdstad is ook een van de 18 administratieve provincies van Somalië. Het is verreweg de provincie met de meeste inwoners van het land. De voorlopige Grondwet (hierna Grondwet) bepaalt dat het federale parlement zal beslissen over de status van Mogadishu binnen de federale regeling. In 2016, toen Hirshabelle, als laatste van de vijf federale lidstaten, werd opgericht, lanceerden de inwoners van Mogadishu een campagne om Benadir te erkennen als eigen federale deelstaat. Maar het voorstel blijft politiek complex, aangezien Benadir als deelstaat het kunstmatige machtsevenwicht zou doen doorslaan in het voordeel van bepaalde clans. Bovendien zijn de leiders van de federale regering - zowel de huidige als die in het verleden - tegen Benadir als een op zichzelf staande deelstaat, omdat de regering daarmee bevoegdheden zou verliezen. De president benoemt burgemeesters en verschillende plaatsvervangers van Mogadishu en mobiliseert hen waar nodig om politieke, financiële en veiligheidsredenen. Sinds hij aan de macht is, heeft president Farmaajo meerdere burgemeesters en loco-burgemeesters vervangen om onduidelijke redenen. Zo benoemde hij onder andere Ali Yare Ali, een nauw betrokken campagnemedewerker en sociale media-persoonlijkheid, als de loco-burgemeester van Mogadishu voor politieke en veiligheidszaken.²⁴

1.1.2 Jubbaland

President Madobe van Jubbaland, een tegenstander van de federale regering in Mogadishu, werd uiteindelijk in juni 2020 door het federale gezag erkend als 'interim president'. Madobe verwierp deze erkenning als 'betekenisloos' en beweerde dat hij de legitieme leider van de staat was. Madobe werd reeds in augustus 2019 verkozen tot president na zijn overwinning bij de regionale verkiezingen. De federale regering had eerder deze verkiezingen als ongrondwettig bestempeld.²⁵

²² Somaliland heeft zich in 1991 onafhankelijk verklaard maar wordt internationaal niet als zodanig erkend. *The Guardian, When is a nation not a nation. Somaliland's dream of independence*, 20 juli 2018.

²³ Ministry of Planning, Investment and Economic Development, Federal Republic of Somalia, *Federal Member State (FMS) Federal Member States (FMS) – Ministry of Planning (mop.gov.so)*, geraadpleegd op 5 november 2021; Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 51b6d0c94.pdf (refworld.org) geraadpleegd op 5 november 2021.

²⁴ The Heritage Institute, *State of Somalia 2020 report*, 2021; Facility for Talo and Leadership, *Farmaajo Sackls Mogadishu's Deputy Mayors*, 15 november 2020, *Farmaajo Sacks Mogadishu's Deputy Mayors - FTL Somalia* geraadpleegd op 8 september 2021.

²⁵ The Heritage Institute, *State of Somalia 2020 report*, 2021; Reuters, *Leader of Somalia's Jubbaland, at odds with Mogadishu, wins new term*, 22 augustus 2019, p.13.

Op 29 juli 2021 werden de eerste vier senatoren als afgevaardigden gekozen voor de Senaat in het federale parlement.²⁶

1.1.3 *Southwest State*

In maart 2020 kozen clanoudsten een nieuw regionaal parlement in Southwest State. Tegelijkertijd werd het aantal parlementsleden drastisch verminderd van 149 naar 95 zetels. Dit laatste gold als erkenning voor het feit dat het parlement te veel zetels telde (het hoogste aantal van alle deelstaten).²⁷

Op 1 april 2020 koos het parlement een nieuwe voorzitter, Dr. Ali Said Faqi. Faqi is een bondgenoot van president Farmaajo.²⁸

Twee weken nadat Faqi werd verkozen, nam het parlement de hoogst ongebruikelijke stap om het mandaat van president Laftagareen van Southwest State met een jaar te verlengen. Op die manier kreeg de president een mandaat van vijf jaar in plaats van vier jaar zoals voorgeschreven door de grondwet van Southwest State.²⁹

Op 31 juli 2021 werden 5 senatoren in Baido gekozen. Zij zullen Southwest State vertegenwoordigen in de Senaat in Mogadishu.³⁰

1.1.4 *Hirshabelle*

Hirshabelle is de laatst gevormde deelstaat van Somalië. In 2016 werd het onderdeel van het Somalische federale systeem. Hirshabelle bestaat uit twee regio's te weten: Hiraan waar de Hawadle-clan dominant is met als regionale hoofdstad Beletweyne³¹ en de Middle Shabelle-regio met als hoofdstad Jowhar. In deze regio vormt de Abgaal de dominante clan. Beide clans behoren tot de Hawiye clan-familie.³² Tijdens de onderhandelingen die leidden tot de vorming van de deelstaat Hirshabelle werd een informele overeenkomst gesloten tussen beide dominante clans waarbij het presidentschap van de staat en de hoofdstad werden verdeeld. De Hawadle leveren de president en Jowhar kreeg de status van hoofdstad van Hirshabelle.³³ In de staat woont ook een grote Bantu-gemeenschap.³⁴

In oktober 2020 werden leden van het nieuwe parlement van Hirshabelle beëdigd. Op 4 november 2020 koos het 99-leden tellende parlement Mohamed Abdihakim Luqman als voorzitter van het parlement.³⁵ Luqman wordt gezien als een bondgenoot van president Farmaajo. Een week later werd Ali Abdullahi Hussein, van de Hawiye-Abgaal sub-clan, beter bekend onder de naam Ali 'Gudladwe'

²⁶ Jubbaland, Galmudug, Southwest State en Hirshabelle hebben elk 8 zetels toegewezen gekregen in de federale senaat. Puntland en Somaliland hebben elk elf zetels in de senaat. The East African, *Jubbaland announces its first four senators to Somali Parliament*, 29 juli 2021.

²⁷ The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, 2021, p.14.

²⁸ Goobjoog News, *Southwest regional State Elects New Speaker*, april 2020.

²⁹ The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, 2021, p.14.

³⁰ The EastAfrican, *Somalia's South West state elects new senators*, 3 augustus 2021.

³¹ UN Habitat, *Beledweyne Urban Profile*, november 2020, p.6.

³² HIPS, *The State of Somalia Report*, februari 2021, p.16.

³³ HIPS, *The State of Somalia Report*, februari 2021, p.16; The Hiraan Institute, *Structural Impediments to Reviving Somalia's Security Forces*, 17 april 2021, p.12.

³⁴ Somali Bantu Community Association, *Somali Bantu History*, maart 2018; Minority Rights Group, *Bantu*, maart 2018.

³⁵ Radio Dalsan, *Hirshabelle Parliament elects New Speaker*, november 2020.

gekozen tot president van Hirshabelle. Zijn verkiezing leidde tot protesten en het ontstaan van een afscheidingsbeweging: *The Hiraan Salvation Council*. Leden van de dominante Hawadle-clan protesteerden tegen de veronderstelde greep naar de macht door de Abgaal-clan. Dit werd gezien als een inbreuk op de informele overeenkomst die aan de totstandkoming van de federale deelstaat Hirshabelle ten grondslag lag (zie hierboven).³⁶

Schermutselingen tussen strijders van deze beweging en federale troepen resulteerden in dodelijke slachtoffers.³⁷ Met de verkiezing van Guudlaawe heeft de leiding van de federale overheid een nieuwe bondgenoot aan haar zijde.³⁸

1.1.5 *Galmudug*

In februari 2020 werd president Ahmed Abdi Kariye 'Qoorqoor' gekozen. Sinds deze verkiezingen kent Galmudug een periode van relatieve politieke stabiliteit. De president geniet steun van de federale regering van Somalië, maar hij wist ook overeenstemming te bereiken met de oppositie. Hij heeft een kabinet gevormd dat door lokale belangenbehartigers wordt gezien als politiek divers en inclusief. Het kabinet tracht een representatieve afspiegeling te vormen van de maatschappij in Galmudug. Toch blijft de situatie fragiel en zijn er veel uitdagingen te overwinnen zoals het beteugelen van clan-geweld. Een van de grondoorzaken daarvan is gebrek aan water en weidegrond. Dit dwingt bevolkingsgroepen rond te trekken in de regio op zoek naar betere omstandigheden, hetgeen hen in conflict brengt met anderen.³⁹ Een bron benadrukte dat data uit meer rurale gebieden ontbreken. In die gebieden zijn clanmilities niet ontwapend en is nog steeds sprake van conflicten.⁴⁰

³⁶ ACLED, *A turbulent run-up to elections in Somalia*, 7 april 2021; United Nations Security Council, *Situation in Somalia*, 17 februari 2021, p.2; Garowe Online, *'Villa Somalia' Candidate Wins Hirshabelle Election*, 5 november 2020.

³⁷ Garda World, *Somalia: Violent protests, militia activity reported in Beledweyne, Hiraan Region, Hirshabelle State*, 4 december 2020 <https://www.garda.com/crisis24/news-alerts/407591/somalia-violent-protests-militia-activity-reported-in-beledweyne-hiraan-region-hirshabelle-state-december-4> geraadpleegd op 20 juli 2021; Hiiraan online, *Hiiraan resistance faction gives HirShabelle Gov't officials 48 hrs to exit from Beletweyne*, 16 februari 2021.

³⁸ The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 Report*, februari 2021, p.17.

³⁹ Interpeace, *Galmudug reconciliation. Processes, Challenges, and Opportunities Ahead*, februari 2021, p.9; Berghof Foundation, *Somalia: Strengthening Infrastructures for Peace and Fostering Inclusive Dialogue in Galmudug State*, <https://berghof-foundation.org/work/projects/somalia-i4p-and-inclusive-dialogue-in-galmudug-state> geraadpleegd op 8 september 2021.

⁴⁰ Saferworld, *Clans, contention and consensus Federalism and inclusion in Galmudug*, juni 2020, p.33.

2 Veiligheidssituatie

2.1 Algemene veiligheidssituatie

Over de gehele verslagperiode bleef de VN Veiligheidsraad de veiligheidssituatie in Somalië als volatiel bestempelen. Over de periode mei 2020 tot en met april 2021 vonden er maandelijks gemiddeld 275 veiligheidsincidenten plaats. De meeste van die incidenten betroffen aan misdaad gerelateerde moorden en schietpartijen en aanvallen van Al-Shabaab, inclusief die met geïmproviseerde explosieven.⁴¹

In het hele land escaleerden politieke spanningen, soms kwam het daarbij tot gewelddadigheden. Deze spanningen en geweld vonden vooral hun oorzaak in de problemen rond de telkens uitgestelde verkiezingen (zie ook hoofdstuk 1). Regeringstroepen kwamen in zowel Jubbaland en Puntland als in Galmudug in botsing met veiligheidstroepen die gelieerd zijn aan lokale elites. Er waren regelmatig perioden van onrust waarbij onder andere clans betrokken waren. Dit tegen de achtergrond van de aanhoudende slagkracht van Al-Shabaab, de groepering die controle bleef uitoefenen over grote delen van Centraal- en Zuid-Somalië.⁴²

Meerdere bronnen concluderen dat politieke spanningen de slagkracht van de Somalische overheid in haar strijd tegen Al-Shabaab negatief heeft beïnvloed. Gedurende de verslagperiode bleef Al-Shabaab in staat aanslagen te plegen tegen overheidstroepen en de internationale legermacht.⁴³

Volgens verschillende bronnen vormt Al-Shabaab de belangrijkste bedreiging voor de veiligheid in het land. Bovendien heeft Al-Shabaab, ondanks de territoriale verliezen (zie ook paragraaf 2.2.4) de frequentie van haar operaties opgeschroefd sinds augustus 2020.⁴⁴

De intensieve luchtaanvallen door de VS alsmede de grondoperaties door Somalische troepen en de *African Union Mission in Somalia* (hierna AMISOM) hebben het vermogen van Al-Shabaab tot de traditionele wijze van oorlogvoering ingeperkt. Dit leidt ertoe dat Al-Shabaab vaak ondergronds opereert en langzaam aan verandert in een maffia-achtige organisatie waarbij prioriteit wordt gegeven aan het innen van belastingen boven de gewapende strijd.⁴⁵

Het mandaat van AMISOM werd op 12 maart 2021 verlengd tot en met 31 december 2021.⁴⁶

⁴¹ United Nations Security Council, *Situation in Somalia report of the Secretary General*, 13 mei 2020, 13 augustus 2020, 17 februari 2021, 19 mei 2021, 10 augustus 2021, 11 november 2021.

⁴² ACLED, *A turbulent run-up to elections in Somalia*, 7 april 2021; Institute for Security Studies, AMISOM should provide more than security in Somalia, 25 februari 2021.

⁴³ ACLED, *A turbulent run-up to elections in Somalia*, 7 april 2021; The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, februari 2021 p.21; EUIdeas, *The political crisis in Somalia and the resurgence of Al Shabaab*, 15 juni 2021.

⁴⁴ The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, februari 2021, p.20; United Nations (press releases), *Somalia's Leaders Must Avoid Risky 'Winner-Take-All' Tactics, Break Standoff Blocking Realization of Agreed Electoral Model, Special Representative Tells Security Council*, 22 februari 2021; EUIdeas, *The political crisis in Somalia and the resurgence of Al Shabaab*, 15 juni 2021.

⁴⁵ The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, 2021, p.3.

⁴⁶ United Nations Security Council, *Security Council Reauthorizes African Union Mission in Somalia, Unanimously Adopting Resolution 2568 (2021)*, 12 maart 2021.

Hoewel regeringstroepen grondgebied op Al-Shabaab heroverden weerhield dat deze beweging er niet van de strijd voort te zetten. Zo werden nieuwe trainingskampen opgezet en bleek de beweging in de verslagperiode in staat aanvallen uit te voeren op Mogadishu.⁴⁷ Al-Shabaab heeft de uitbraak van de COVID-19-pandemie aangegrepen haar wervingsstrategie te stimuleren. Al-Shabaab hield zich bijvoorbeeld bezig met dienstverleningsactiviteiten waaronder het verstrekken van basisgoederen aan de lokale bevolking in de gebieden die het controleerde.⁴⁸

2.1.1 *Burgerslachtoffers*

Betrouwbare statistieken over burgerslachtoffers ontbreken, zo stellen verschillende bronnen.⁴⁹ Toch rapporteert de Veiligheidsraad regelmatig over aantallen burgerslachtoffers. Zij baseert zich daarbij op data van de *United Nations Assistance Mission in Somalia* (UNSOM). UNSOM registreerde over de periode mei 2020 tot en met 3 november 2021 1.669 burgerslachtoffers (802 doden en 867 gewonden).⁵⁰

De volgende actoren werden als belangrijkste dader aangemerkt van deze burgerslachtoffers. Tussen haakjes het aantal en percentage burgerslachtoffers.

- Al-Shabaab (913 / 54,7%)
- Onbekende actoren (365 / 21,9%)
- Staatsveiligheidstroepen (210 / 12,6%)
- Clanmilities (149/ 8,9%)
- AMISOM (21/ 1,3 %)
- Buitenlandse troepen (7 / 0,4%)
- Niet geïdentificeerde luchtaanvallen (4 / 0,2%)

De meeste veiligheidsincidenten vinden plaats in Benadir/Mogadishu Middle Shabelle en Lower Shabelle.⁵¹

In het vorige ambtsbericht werd geconstateerd dat hotels en restaurants waar regerings- en veiligheidspersoneel samenkomen vaak het doelwit vormen van

⁴⁷ UN Security Council, *Situation in Somalia report of the Secretary General*, 13 mei 2020, p.3

⁴⁸ UN Security Council, *Letter dated 21 January 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*, 3 februari 2021, p.111.

⁴⁹ UNHCR, *International Protection Considerations with Regard to people fleeing Southern and Central Somalia*, januari 2014, p.2; Amnesty International, *The state of the world's human rights 2016/17*, 22 februari 2017; Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de staatlozen, *Somalië Veiligheidssituatie in Mogadishu*, 29 juni 2021, p.25.

⁵⁰ United Nations Security Council, *Situation in Somalia report of the Secretary General*, 13 mei 2020, 13 augustus 2020, 17 februari 2021, 19 mei 2021, 10 augustus 2021, 11 november 2021.

⁵¹ United Nations Security Council, *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General*, 11 november 2021, p.2; United Nations Security Council, *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General*, 13 augustus 2021, p.4
ACLED, *SOMALIA, FOURTH QUARTER 2020: Update on incidents according to the Armed Conflict Location & Event Data Project*, *Somalia, fourth quarter 2020: Update on incidents according to the Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED)* (ecoi.net) geraadpleegd op 28 juli 2021. ACLED maant aan tot grote voorzichtigheid bij het gebruik van cijfers omtrent het aantal doden uit zijn eigen of enige andere databank. Zelf kan ACLED informatie over het aantal dodelijke slachtoffers niet verifiëren. De organisatie wijst erop dat van alle conflictdata, cijfers over dodelijke slachtoffers het meest vooringenomen en het minst accuraat zijn. Dergelijke informatie is gevoelig voor manipulatie door gewapende groepen en soms ook door de media, wat kan leiden tot overdrijvingen of onderrapportage. ACLED benadrukt dat de cijfers als "gerapporteerde" aantallen en beschouwd moeten worden. Verder licht de organisatie toe dat de in de databank ingevoerde aantallen schattingen zijn.

aanslagen.⁵² Ook in deze verslagperiode werden aanslagen gepleegd op hotels en restaurants. Hieronder ter illustratie enkele voorbeelden van dergelijke aanslagen.

- Op 3 april 2021 heeft een zelfmoordterrorist een aanslag gepleegd op een café-restaurant in het district Shangaani, dit district is gelegen aan de oude haven van Mogadishu. Blijkens een VN-rapport waren er vijf burgerdoden en vier gewonden.⁵³ Radio Dalsan berichtte dat zes personen omkwamen en vier personen gewond raakten. Al-Shabaab heeft de aanslag opgeëist. Het café werd doelwit omdat het volgens Al-Shabaab regelmatig werd bezocht door overheidsfunctionarissen;⁵⁴
- Op 31 januari 2021 vond een aanslag plaats op het Afrik hotel. De aanslag begon met de explosie van een autobom waarna gewapende Al-Shabaab strijders gekleed in Somalische militaire uniformen het gebouw bestormden. Vijftien personen kwamen om het leven waaronder een gepensioneerde generaal, Mohamed Nur Galal en enkele bruidsparen die op huwelijksreis waren. Het hotel is gelegen in de nabijheid van het zwaar bewaakte gebied rond de internationale luchthaven;⁵⁵
- Op 17 augustus 2020 werden zestien mensen gedood bij een aanval van Al-Shabaab op het Elite hotel in Lido Beach Mogadishu. De actie begon met de explosie van een autobom waarbij de beveiligde toegangspoort werd vernield. Daarna volgde een drie uur durend vuurgevecht tussen Al-Shabaab-strijders en veiligheidstroepen. De eigenaar van het hotel is Abdullahi Mohamed Nor, een voormalig minister van financiën. Het hotel werd regelmatig bezocht door overheidsfunctionarissen en leden uit de Somalische diaspora.⁵⁶

2.1.2 (Gedwongen) rekrutering

Zowel Al-Shabaab, de regeringstroepen en (clan)milities rekruteren burgers in een poging hun gelederen te versterken. Clanmilities rekruteren voornamelijk op vrijwillige basis, omdat dit wordt gezien als een plicht van de clanleden.⁵⁷

Al-Shabaab hanteert een breed scala aan tactieken bij het rekruteren van burgers variërend van gedwongen rekrutering tot indoctrinatie via koranscholen (madrassas) en het aanbieden van een financiële vergoeding. Al-Shabaab werft voornamelijk burgers uit zijn eigen territoria, maar rekrutering uit door de overheid gecontroleerde gebieden komt ook voor.⁵⁸ Het is een complex proces dat kan variëren op basis van de locatie, het individu en de behoeften van Al-Shabaab op een bepaald moment.⁵⁹

⁵² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.11.

⁵³ United Nations Security Council, *Situation in Somalia report of the Secretary General*, 19 mei 2001.

⁵⁴ Radio Dalsan, *6 killed, 4 injured in Mogadishu Suicide bombing*, 4 april 2021.

⁵⁵ VOA, *Mogadishu Hotel Attack Death Toll rises to 15*, 1 februari 2021; France24, *Civilians killed in al-Shabaab attack on hotel in Somalia*, 31 januari 2021.

⁵⁶ AlJazeera, *Somalia: Over a dozen killed in hours long Mogadishu hotel siege*, 17 augustus 2021; BBC, *Mogadishu attack: Somali troops end deadly siege at Elite hotel*, 17 augustus 2021.

⁵⁷ Interview met Mary Harper. Mary Harper is BBC-journalist voor Afrika met als specialiteit Somalië. Geciteerd in Danish Immigration Service, *South and Central Somalia Security situation, forced recruitment, and conditions for returnees*, juli 2020; Vertrouwelijke bron, 25 juni 2021; United Nations Security Council, *Children and armed conflict report of the Secretary General*, 6 mei 2021, p.19.

⁵⁸ Interview met Mary Harper. Mary Harper is BBC-journalist voor Afrika met specifieke kennis van Somalië, geciteerd in het rapport van de Danish Immigration Service, *South and Central Somalia Security situation, forced recruitment, and conditions for returnees*, juli 2020, p.13. Vertrouwelijke bron, 9 juli 2021.

⁵⁹ Felbab-Brown, V., *The Problem with Militias in Somalia: Almost Everyone wants them despite their Dangers*, 2020, p.121; Harper, Mary, *Everything you have told me is true, the many faces of Al-Shabaab*, p.36, 2019.

Al-Shabaab speelt in op de ontevredenheid onder de burgerbevolking onder andere vanwege slechte economische perspectieven. Dat is een belangrijke reden dat Al-Shabaab in Jubbaland en Hirshabelle groot is; daar is de macht in handen van een kleine elite en veel burgers zijn het daar niet mee eens. Het gaat echter niet alleen om het gebrek aan economische vooruitzichten maar het heeft ook te maken met uitsluiting en het gevoel dat het systeem oneerlijk is. Al-Shabaab zou ook conflicten tussen clans opstoken om effectief mensen voor zich te winnen.⁶⁰

Volgens terrorismewetenschapper Tricia Bacon: 'floreert Al-Shabaab omdat het nog steeds een relatief aantrekkelijk alternatief biedt voor de Somalische regering. Het speelt in op grieven, houdt gebieden veilig en beslecht geschillen, met relatief weinig corruptie. Dat is vooral aantrekkelijk in onontwikkelde of afgelegen gebieden die de regering heeft verwaarloosd.' Hoewel het Mogadishu niet regelrecht onder controle heeft, heeft Al-Shabaab een uitgebreid belastingapparaat door de hele stad.⁶¹

Volgens een veiligheidsexpert die werd geïnterviewd door EASO behoort het grootste deel van de strijders van Al-Shabaab tot de Mirifle clan. In Middle Shabelle zou de meerderheid van de soldaten (buiten die behorende tot de Mirifle clan) worden gerekruteerd onder etnische minderheidsgroepen als de Bantu/Jareer.⁶²

Vrouwen

Het huwelijk is de meest gebruikelijke weg via welke Somalische vrouwen zich aansluiten bij Al-Shabaab. Voor de beweging is het huwelijk niet alleen de door God ingestelde manier van leven, maar tevens een instrument voor werving en bevordering van sociaal-politieke belangen. De groep belooft mannelijke rekruten vrouwelijke huwelijkskandidaten en grotere sociale mobiliteit, waaronder het afschaffen van gebruiken die beletten dat mannen uit minderheidsclans met vrouwen kunnen trouwen van grotere of meer prominente clans.⁶³

Hoewel er sprake is van gedwongen huwelijken, lijken de meeste huwelijken met leden van Al-Shabaab vrijwillig te zijn. De keuzes van vrouwen worden echter vaak ingegeven onder krachtige ouderlijke druk en clanverwachtingen. Veel Al-Shabaab bruiden zijn jonger dan achttien jaar en huwen onder druk van hun ouders. Sommige meisjes die tot een huwelijk worden gedwongen zijn pas twaalf jaar oud, een gebruik dat wijdverspreid is in het meer rurale deel van Somalië.⁶⁴ Voor sommige families waarvan dochters trouwen met Al-Shabaab-leden levert dat huwelijk een vorm van financiële stabiliteit. Naast de huishoudelijke taken die vrouwen vervullen lijken zij echter ook een actieve rol te spelen binnen Al-Shabaab. Ze helpen rekruteren en bekeren. Zij verzamelen inlichtingen die militaire operaties of afpersing mogelijk maken en zijn betrokken bij het transport van explosieven die worden gebruikt bij aanslagen. Daarbij profiteren vrouwen van het feit dat veiligheidstroepen de neiging hebben hen minder nauwkeurig te controleren. dan zij bij mannen doen.⁶⁵

⁶⁰ Vertrouwelijke bron, 12 oktober 2021.

⁶¹ Foreign Policy Research Institute, *The way forward for the United States in Somalia*, januari 2021.

⁶² Interview met veiligheidsexpert 21 juni 2021 in het EASO-rapport *Somalia Targeted profiles*, september 2021, p. 18; Ingiriis, M. H., *The anthropology of Al-Shabaab: the salient factors for the insurgency movement's recruitment project*, 2020, p. 370.

⁶³ International Crisis Group, *Women and Al-Shabaab's Insurgency*, 27 juni 2019, p.7.

⁶⁴ International Crisis Group, *Women and Al-Shabaab's Insurgency*, 27 juni 2019, p.8.

⁶⁵ International Crisis Group, *Women and Al-Shabaab's Insurgency*, 27 juni 2019, p.2.

Kinderen

De Verenigde Naties hebben over de periode van januari 2020 tot december 2020 het rekruteren vastgesteld van 1.716 kinderen (1.655 jongens, 61 meisjes). Verschillende partijen maken zich schuldig aan rekrutering van kinderen. Al-Shabaab is met ruim 1.400 kinderen verantwoordelijk voor het grootste deel van de rekruteringen. Daarna volgen de veiligheidstroepen van de regering, waaronder de Somalische politie (101), het SNL (62) en de Nationale Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (5). Ook regionale strijdkrachten, waaronder Jubbaland-troepen (36), Galmudug-troepen (31), Puntland-troepen (21), Jubbaland-politie (3), Puntland-politie (2), Galmudug politie (1) en clanmilities (47) rekruteren kinderen.⁶⁶

Rekrutering door Al-Shabaab

Al-Shabaab springt het meest in het oog als het gaat om gedwongen rekrutering van kinderen. Volgens UNICEF rekruteert Al-Shabaab wereldwijd de meeste kinderen.⁶⁷

Gedwongen rekrutering en rekrutering van kinderen komt voor in heel Zuid- en Centraal-Somalië en delen van Puntland. Hoewel jonge mannen tussen 12 en 24 jaar de belangrijkste doelgroep vormen, rekruteert Al-Shabaab uit alle leeftijdscategorieën.⁶⁸

Wetenschappers hebben onderzoek gedaan naar de inzet door gewapende rebellengroepen en regeringstroepen van kinderen bij gewapende conflicten, met name in Somalië. Uit het onderzoek blijkt dat er verschillen bestaan in de wijze van het rekruteren en inzetten van kinderen voor Al-Shabaab en de Somalische regeringstroepen. Zo voeren commandanten van Al-Shabaab gedwongen rekruteringen uit en ontvoeringen in openbare ruimtes zoals scholen, markten, dorpen en op straat. Na de rekrutering worden deze kinderen naar trainingskampen gestuurd waar ze leren vechten en krijgen ze taken toegewezen zoals inlichtingen verzamelen, inzet bij gevechtshandelingen, zelfmoordaanslagen, spionage, koken of het dragen van spullen. Bij de veiligheidstroepen van de regering daarentegen zijn weinig geverifieerde gevallen bekend van ontvoeringen van kinderen. Toch zijn ook in het regeringsleger (SNL) in belangrijke mate kinderen aanwezig. Daar worden zij voornamelijk ingezet als gewone soldaat of om controleposten te bemannen.

Het is moeilijk na te gaan of alle militieën die de staat ondersteunen voldoen aan de toepasselijke wetten die de inzet van kinderen in gewapende conflicten verbieden. Deze tekortkoming aan informatie, samen met het gebrek aan controlemechanismen maken het eenvoudig kinderen in te zetten binnen het leger.⁶⁹

Het blijkt zowel bij het regeringsleger als bij Al-Shabaab voor te komen dat kinderen uit eigen beweging toetreden. De reden voor toetreding is tweeledig. Allereerst zijn er geen reële alternatieven om te overleven. Veel kinderen in Somalië komen uit financieel verarmde milieus of uit dorpen die zijn verwoest door de oorlog. De kinderen worden overgehaald door middel van valse beloftes van geld of andere materiële voordelen. De kinderen worden aangetrokken door het idee te kunnen zorgen voor hun familie en voedsel en onderdak en een bepaald niveau van

⁶⁶ UN General Assembly, Security Council, *Children and armed conflict, report to the secretary general*, 6 mei 2021, p.19; Vertrouwelijke bron, 25 juni 2021.

⁶⁷ Vertrouwelijke bron, 25 juni 2021, UNICEF, *Grave Child Rights violations in Somalia*, 2 november 2021

⁶⁸ United Nations, Security Council, *6 Children and armed conflict*, 6 mei 2021; Lifos, *Säkerhetssituationen i Somalia, version 1.0*, 3 July 2019, p. 45; Interview met een vertegenwoordiger van een internationale organisatie, geciteerd in het rapport van The Danish Immigration Service, *South and Central Somalia Security situation, forced recruitment, and conditions for returnees*, juli 2020, p.15; Vertrouwelijke bron, 25 juni 2021.

⁶⁹ Regilme, Salvador Santino Jr. Fulo and Spoldi, Elisabetta. *Children in Armed Conflict: A Human Rights Crisis in Somalia* Global Jurist, vol., 2021, p.14, 15.

bescherming te verwerven. Ten tweede zijn Somalische kinderen geboren en getogen in een aanhoudend klimaat van onveiligheid en wijdverbreid geweld, wat hen ertoe aanzette te geloven dat oorlog de enige haalbare strategie is om hoe dan ook voor hun vrijheid, identiteit en waarden te vechten.⁷⁰

Onttrekken aan rekrutering

Het is mogelijk zich aan rekrutering door Al-Shabaab te onttrekken, echter dat veronderstelt dat men in staat is het door Al-Shabaab gecontroleerde grondgebied te ontvluchten. Volgens een bron moeten personen die willen deserteren een 'passende gelegenheid' vinden om zich aan de controle te onttrekken. Een dergelijke gelegenheid laat soms maanden of zelfs jaren op zich wachten. Een vertrouwelijke bron meldt dat het ontvluchten van deze gebieden niet eenvoudig is. Als je bagage bij je hebt zal Al-Shabaab vragen stellen. Bovendien betekent het dat je afscheid zal moeten nemen van familie, terugkeer is niet mogelijk, in ieder geval niet zonder verstrekende gevolgen.⁷¹

In de door de overheid gecontroleerde gebieden bevinden zich centra waar overlopers waaronder voormalig kindsoldaten zich kunnen melden. In Zuid- en Centraal Somalië wordt het zogenaamde *Defector Rehabilitation Programme* (DRP) uitgevoerd onder auspiciën van de Federale Republiek Somalië en het ministerie van Binnenlandse Veiligheid. Het programma beoogt mensen die Al-Shabaab ontvluchten te re-integreren in de Somalische samenleving.⁷²

Soms worden kinderen bevrijd bij acties van het Somalische leger. Zo berichtte het Turkse nieuwsagentschap Anadolu Agency in augustus 2020 over de bevrijding van 33 kinderen bij een militaire operatie in Kurunwaarey in de regio Lower Shabelle. De bron citeerde een overheidsfunctionaris die verklaarde dat de kinderen door Al-Shabaab waren meegenomen om te worden geïndoctrineerd.⁷³

Het komt voor dat clans weigeren in te gaan op de eisen van Al-Shabaab kinderen over te dragen. Ook organiseren clans hun eigen milities om in verzet te komen tegen onder andere het rekruteren van kinderen door Al-Shabaab.⁷⁴

2.1.3 Overige veiligheidskwesties

Luchtaanvallen VS

In de verslagperiode gingen de Verenigde Staten door met drone aanvallen op Al-Shabaab. Amnesty International heeft de VS regelmatig bekritiseerd omdat de drone aanvallen leiden tot onschuldige burgerslachtoffers.⁷⁵

⁷⁰ Ibid.

⁷¹ Vertrouwelijke bron, 25 juni 2021; Khalil, James, e.a., *Deradicalisation and disengagement in Somalia. Evidence from a Rehabilitation Programme for former members of Al-Shabaab*, in Royal United Services Institute for Defence and Security Studies, januari 2019, p. 16,17.

⁷² African Centre for the Constructive Resolution Of Disputes, *Disengaging from violent extremism*, 24 juni 2019; UNSOM, *More than 100 Former Al-Shabaab Combatants Graduate from Baidoa Rehabilitation Centre*, 20 juni 2019. Zie ook Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.27,28; Vertrouwelijke bron, 25 juni 2021.

⁷³ Anadolu Agency, *Somali military frees 33 children from Al-Shabaab*, 15 augustus 2020.

⁷⁴ UN Security Council, *Letter dated 28 September 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, 28 september 2020, p. 79, 80; Vertrouwelijke bron, 25 juni 2021.

⁷⁵ The New Arab, *Biden's drone war: The implications of prolonged US intervention in Somalia*, 16 augustus 2021; Amnesty International, *The State of the World's Human Rights 2020/21*, april 2021, p. 321; Deutsche Welle, *Somalia's security situation in crisis amid political uncertainty*, 10 maart 2021.

Somalische troepen in Tigray

Na de berichtgeving begin 2021 dat er zich Somalische troepen in Tigray op Ethiopisch grondgebied zouden bevinden is er in de maanden daarop vaker bericht over deze vermeende aanwezigheid. In mei 2021 gaf de Speciale VN-Rapporteur voor de Mensenrechtensituatie in Eritrea aan dat hij eveneens berichten had ontvangen over de aanwezigheid van Somalische troepen in de buurt van de stad Aksum, hetgeen ten stelligste door de Somalische autoriteiten werd tegengesproken. Ondanks de ontkenningen gingen ouders van Somalische soldaten in juni 2021 nog de straat op om de terugkeer van hun kinderen uit het noorden van Ethiopië te eisen.⁷⁶ De Finse minister van Buitenlandse Zaken en top EU-gezant meldde in het Europees parlement de banden tussen Ethiopië, Eritrea en Somalië en noemde deze driehoeksverhouding "een niet vriendelijk verband voor de andere landen in de regio". In juni 2021 maakten nieuwsbronnen melding van Somalische soldaten die een opleiding genoten in Eritrea.⁷⁷ Hiervoor is in hoofdstuk 1 gesproken over de dood van een vrouwelijke Somalische inlichtingenofficier Ikran Tahlil. Ikran zou gevoelige informatie hebben gelekt over de naar Eritrea gezonden soldaten. NISA probeerde nog de schuld op Al-Shabaab af te schuiven maar die ontkende direct dat zij achter de verdwijning zaten.⁷⁸

Criminaliteit

In eerdere ambtsberichten is melding gemaakt van crimineel geweld. Er zijn geen aanwijzingen dat op het gebied van dergelijk geweld structurele wijzigingen zijn opgetreden.⁷⁹ Volgens de *Organised Crime Index* scoort Somalië laag op het onderdeel weerbaarheid. Hierbij gaat het om de mate waarin de autoriteiten in staat zijn criminaliteit te bestrijden. Daarbij moet worden gedacht aan aspecten als handhaving, wetgeving, preventie en internationale samenwerking. Somalië staat als het gaat om weerbaarheid wereldwijd op de 192^e plek, alleen Libië (193^e) scoort lager. Het betreft een onderzoek over het jaar 2020.⁸⁰

2.2 Regionale ontwikkelingen in de veiligheidssituatie

2.2.1 Mogadishu/Benadir

Zoals eerder is opgemerkt bestaat de administratieve regio Benadir feitelijk gezien alleen uit de stad Mogadishu. De burgemeester van Mogadishu is tevens gouverneur van Benadir.⁸¹

Mogadishu/Benadir behoort tot de gebieden waar de meeste dodelijke slachtoffers vielen. In mei 2021 verklaarde de secretaris-generaal van de VN dat Benadir een van de regio's was die het meest werd getroffen door veiligheidsincidenten, voornamelijk *hit-and-run*-aanvallen gepleegd door Al-Shabaab gericht tegen

⁷⁶ OHCHR, *Situation of human rights in Eritrea, A/HRC/47/21*, 12 mei 2021; BBC Monitoring (Radio Mogadishu), *Somalia denies troops involved in Ethiopia's Tigray war*, 10 juni 2021.

⁷⁷ Addis Standard, *"Ethiopian Leaders told me they're going to wipe out, destroy Tigrayans' claims EU Envoy T*, 18 juni 2021; Garowe Online, *Somalia soldiers complete training in Eritrea, "subjected" to slavery*, 19 juni 2021; VOA, *Clandestine training of Somali Forces in Eritrea stirs families concern*, 19 februari 2021.

⁷⁸ Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2021; Garowe Online, *Somalia: Fresh details emerge on missing NISA agent Ikran Tahlil*, 4 november 2021.

⁷⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal Somalië*, maart 2019, p.17; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.13.

⁸⁰ Global Initiative against transnational organized crime, *Global Organized Crime Index, Criminality in Somalia - The Organized Crime Index (ocindex.net)*, geraadpleegd op 15 oktober 2021; zie ook Finnish Immigration Service, *Country Information Service*, 23 september 2020, pp. 3, 19,

⁸¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020.

Somalische veiligheidstroepen en AMISOM.⁸² De onstabiele veiligheidssituatie heeft een negatieve invloed op de mobiliteit van mensen. Zich door de stad verplaatsen en druk bezochte locaties zoals marktplaatsen bezoeken, wordt beschreven als een aanzienlijk risico.⁸³

Doelwit van aanslagen

De primaire doelwitten van Al-Shabaab waren het Somalische Nationale Leger (SNL) en de troepen van AMISOM, op de tweede plaats gevolgd door politiepersoneel en zij die werken voor de federale Somalische overheid. Al-Shabaab maakte echter ook slachtoffers onder burgers. Al-Shabaab bedreigde mensen die zij op een of andere manier associeert met de Somalische overheid, ongeacht de plaats waar zij wonen. Burgers kunnen worden gestraft of zelfs gedood indien zij werkzaamheden uitvoeren voor de overheid of het leger. In het vorige ambtsbericht is opgemerkt dat alle vooraanstaande figuren in Somalië met groot publiek bereik en die zich openlijk uitspreken tegen Al-Shabaab het risico lopen slachtoffer te worden van Al-Shabaab.⁸⁴

Bronnen verschillen van mening of burgers gericht doelwit zijn van aanslagen. Burgers kunnen zowel het gericht doelwit zijn van geweld maar worden soms ook als bijkomende schade gekwalificeerd.⁸⁵ Amnesty International stelt in haar jaarrapportage dat Al-Shabaab zich frequent schuldig maakt aan willekeurige aanvallen gericht op burgers en civiele infrastructuur waaronder restaurants en hotels. Ook het *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs* (UNOCHA) spreekt van willekeurige aanvallen op burgers.⁸⁶ Een bron geciteerd in het rapport van het Belgische Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen beargumenteert dat Al-Shabaab doelbewust burgers doodt tijdens aanslagen. Het feit dat er in Mogadishu regelmatig aanslagen plaatsvinden waarbij tientallen burgers omkomen of zwaargewond raken ziet hij als een bewuste strategie van Al-Shabaab.⁸⁷ In paragraaf 4.1 wordt ingegaan op specifieke groepen die het risico lopen als gevolg van aanslagen.

Ongeregelheden begin 2021

De in hoofdstuk 1 geschetste politieke spanningen hadden hun weerslag op de veiligheidssituatie in Mogadishu. Op 18 februari 2021 vielen veiligheidstroepen hotels aan waar oppositieleiders verbleven. Onder de oppositieleiders bevonden zich twee voormalige presidenten, te weten Sharif Sheikh Amed en Hassan Sheikh Mohamud behorende tot de Hawiye-clan.⁸⁸ Hun gewapende achterban had zich door de stad verspreid.⁸⁹

⁸² UNSG, *Situation Report Somalia, S/2021/485*, 19 May 2021, para. 14.

⁸³ World Bank (The), *Somalia Urbanization Review: Fostering Cities as Anchors of Development*, 2021, p. 85; Finland, Finnish Immigration Service, *Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu in March 2020*, Security situation and humanitarian conditions in Mogadishu, 7 August 2020, p.4.

⁸⁴ Harper, M., *Everything you have told me is true : The many faces of Al-Shabaab*, 2019, p. 130-133; Hiraal Institute, *Semi -annual Somalia Security report*, 16 juli 2020, p.9; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020.

⁸⁵ Menkhaus, K. in het EASO-rapport *Somalia Security situation*, september 2021, p.30.

⁸⁶ Amnesty International, *The State of the World's Human Rights; Somalia 2020*, 7 april 2021; UNOCHA, *Humanitarian Needs Overview Somalia*, januari 2021, p.21.

⁸⁷ Markus Hoehne in Dokumentation zum COI-Webinar *Somalia: Al-Schabaab und Sicherheitslage; Lage von Binnenvertriebenen und Rückkehrer-innen; Schutz durch staatliche und nicht-staatliche Akteure*, 31mei 2021.

⁸⁸ De regio Banadir/Mogadishu is het thuisland van de Hawiye-clan. Wat de situatie zo licht ontvlambaar maakt, is dat het SNL – ondanks jaren van door donoren gesteunde hervormingen – langs clanlijnen is versplinterd. Sommige eenheden verlieten Hirshabelle en trokken naar Mogadishu om de door Hawiye gedomineerde oppositie te steunen en namen de controle over grote delen van Mogadishu. The New Humanitarian, *Back from the brink? Somalia's political crisis explained*, 20 mei 2021. Zie ook Commissariaat-Generaal voor de vluchtelingen en de Staatlozen, *Somalië Veiligheidssituatie in Mogadishu*, 29 juni 2021.

⁸⁹ The Guardian, *Somalia's rival factions spread across Mogadishu as they jockey for power*, 21 april 2021

Zwaarbewapende soldaten, gestationeerd in de regio Hirshabelle, munitie en troepen trokken naar de hoofdstad. Deze soldaten en hun bevelhebber behoren tot de Hawiye-clan net als enkele sleutelfiguren van de oppositie en de premier. Die laatste hadden blijkens berichtgeving van Al Jazeera, gezworen de president met geweld te dwingen om ofwel opnieuw te onderhandelen ofwel af te treden. De muitende troepen waren vast besloten de voornoemde voormalig presidenten te beschermen.⁹⁰ Op 25 april 2021 kwam het tot een hevig vuurgevecht tussen muitende legereenheden en het regeringsleger in een poging van het federale leger posities te heroveren. Er vielen enkele tientallen doden en 60.000 tot 100.000 burgers raken ontheemd. UNOCHA sprak in mei 2021 zelf over een aantal van 200.000 ontheemden in en om Mogadishu.⁹¹

Nadat president Farmaajo op 28 april 2021 het parlement vroeg de verlenging van zijn ambtstermijn te herroepen werden de onderhandelingen tussen de federale regering en de lidstaten uiteindelijk hervat (zie ook hoofdstuk 1).⁹²

Eind april 2021 kalmeerde de situatie in Mogadishu en keerde een deel van de door geweld ontheemde personen terug naar hun huizen. UNOCHA meldt dat eind april 2021 naar schatting tussen de 30.000 en 80.000 ontheemden naar Mogadishu zijn teruggekeerd.⁹³

Op 5 mei 2021 sloot premier Roble een tienpuntenakkoord met de oppositie. Het akkoord voorzag in de terugkeer van alle muitende militairen naar hun kazernes in ruil voor amnestie.⁹⁴ Verschillende bronnen bevestigden het vertrek van deze troepen uit de hoofdstad.⁹⁵

Ook in de verslagperiode vonden aanslagen plaats in en rond Mogadishu waarbij doden vielen. In paragraaf 2.1.1 is reeds melding gemaakt van aanslagen op hotels en restaurants in de hoofdstad. Hieronder is een overzicht opgenomen van overige aanslagen waarbij een of meerdere doden vielen (voor de goede orde: dit overzicht is niet uitputtend).

- Op 25 september 2021 werden tenminste acht personen gedood bij een zelfmoordaanslag door Al-Shabaab met een auto op een kruispunt nabij het presidentiële paleis. De aanslag was gericht op een konvooi dat richting het paleis ging. Onder de slachtoffers waren een moeder en twee kinderen. Ook zou een adviseur vrouwen- en mensenrechten werkzaam voor het kantoor van premier Roble bij de aanslag zijn gedood;⁹⁶

⁹⁰ Africanews, *Somalia on the 'brink of war' as gov't claims control of Mogadishu*, 26 april 2021; Al Jazeera, *Rival Groups clash in Somali capital over president's mandate*, 26 april 2021; Garowe Online, *Tensions run high in Somalia as mutineers storm Mogadishu*, 25 april 2021.

⁹¹ International Crisis Group, *Crisis Watch*, april 2021; Al Jazeera, *Rival Groups clash in Somali capital over president's mandate*, 26 april 2021; UNOCHA, *Somalia Humanitarian Bulletin, April 2021*, 11 mei 2021.

⁹² VOA, *Somalia president drops 2-year term extension, accepts dialogue with political rivals*, 28 april 2021.

⁹³ UNOCHA, *Humanitarian Bulletin, April 2021*, 11 mei 2021.

⁹⁴ Goobjoog news, *PM Roble, Opposition leaders strike deal, forces to leave Mogadishu in 48 hours*, 5 mei 2021; Hiraan Online, *Somali government, opposition agree to withdraw forces from Mogadishu*, 5 mei 2021; United Nations Security Council, *Situation in Somalia report to the Secretary General*, 19 mei 2021, p.3.

⁹⁵ Reuters, *Anti-president Somali soldiers to return to barrack after reaching deal - spokesman*, 6 mei 2021; Somali Affairs, *Somalia: Military forces begin withdrawing from Mogadishu*, 6 mei 2021; Arab News, *Opposition forces leave Somali capital after deadly clashes*, 28 juli 2021; Garowe Online, *Somalia: SNA mutineers exit Mogadishu following deal with opposition*, 8 mei 2021. Zie ook Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen, *Somalië Veiligheidssituatie in Mogadishu*, 29 juni 2021.

⁹⁶ Reuters, *Suicide car bomb targeting convoy in Somali capital kills at least 8-official*, 25 september 2021.

- Op 11 augustus 2021 werd in het Dhakenley district in Mogadishu een NISA agent gedood door Al-Shabaab;⁹⁷
- 10 juli 2021: aanslag met een bomauto op een konvooi in Mogadishu, vijf personen werden gedood en negen raakten gewond aldus een politiewoordvoerder. Blijkens de berichtgeving zat een politiecommissaris in een van de voertuigen die het doelwit vormde. De politiefunctionaris overleefde de aanslag;⁹⁸
- 15 april 2021: aanslag op een minibus tussen Mogadishu en Jowhar, met 17 doden en meerdere gewonden;⁹⁹
- 6 maart 2021: aanslag met een bomauto in Mogadishu, met minstens 20 doden en meer dan 30 gewonden.¹⁰⁰

Veiligheidssituatie rond de luchthaven

In de 'luchthavenzone' in Mogadishu, die ook bekend staat als *Halane*, zijn VN-kantoren en ambassades gevestigd. Het is een gebied dat zwaar wordt beveiligd. Toegang tot de ommuurde luchthavenzone is alleen mogelijk via drie poorten met zware veiligheidscontroles. Rondom Mogadishu's zwaar beveiligde luchthavenzone is de 'groene zone', waar andere internationale organisaties zijn gevestigd en overheidsfunctionarissen wonen. Daar bevinden zich ook de hotels die worden gebruikt door internationale en nationale experts die niet in staat of bereid zijn om naar de luchthavenzone te verhuizen. De groene zone heeft een groot aantal controleposten en wordt zwaar bewaakt door Somalische veiligheidstroepen. Desalniettemin kunnen aanslagen niet volledig worden voorkomen.¹⁰¹

Ook de internationale luchthaven zelf, *Mogadishu Aden Adde International airport* (AAIA) was het doelwit van aanslagen. Mortiervuur vormde de belangrijkste dreiging voor de luchthaven. In de verslagperiode vonden meerdere mortieraanvallen op AAIA plaats. Deze mortieren werden vanuit de stad en op 300-500 meter vanaf AAIA afgevuurd en waren gericht op het zuidelijke deel van AAIA, waar AMISOM, de internationale compound en de VN gevestigd zijn. Bij de aanvallen vanuit de stad worden doorgaans mortieren van 60 mm gebruikt, die een bereik hebben van 1500 meter.¹⁰²

Verschillen tussen de districten in Mogadishu

Op basis van ACLED-gegevens komt het Belgische Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) tot de conclusie dat in de periode van 1 december 2020 tot en met 31 mei 2021 in het district Daynille de meeste incidenten plaatsvonden (45). Daarna volgen respectievelijk de districten Hodan (35), Yaaqshiid (28) en Karaan (25).¹⁰³

⁹⁷ Crisis24Garda.com, *Somalia Country report, Somalia, Africa | Country Profile | Crisis24 (garda.com)* geraadpleegd op 17 augustus 2021.

⁹⁸ AlJazeera, *Mogadishu police chief survives al-Shabab attack*, 10 juli 2021.

⁹⁹ Garda World, *Somalia: explosion near Balcad kills up to 17 people*, 14 april 2021; The Defense Post, *14 killed as minibus Hits landmine in Somalia*, 14 april 2021.

¹⁰⁰ CNN World, *Car bomb explodes in Somalia's capital, killing at least 20 people*, 6 maart 2021; Al Jazeera, *At least 20 killed by suicide car bomb blast in Somalia*, 5 maart 2021.

¹⁰¹ GardaWorld, *Somalia: Explosions reported in the vicinity of Halane compound, Mogadishu, March 9*, 9 maart 2021; informatie verkregen via wetenschapper Jutta Bakonyi zoals opgenomen in het EASO-rapport *Somalia: Key socio-economic indicators*, september 2021, p.24.

¹⁰² Vertrouwelijke bron, januari 2021: Garda World, *Somalia: Mortar attack targets Mogadishu's Aden Adde International Airport (MGQ) May 9*, 9 mei 2020; The Korea Herald, *UN panel says N.Korean mortar apparently used in terrorist attack in Somalia*, 31 oktober 2021 Xinhuanet, *UN condemns mortar attack on Mogadishu airport*, 10 maart 2021; Garda World, *Somalia: Mortar fire reportedly targets vicinity of Aden Adde International Airport (MGQ) in Mogadishu July 21*, 21 juli 2021; OPSGROUP, *Al-Shabab: A Threat Beyond Somalia, Al-Shabab: A Threat Beyond Somalia - International Ops 2021 - OPSGROUP*, geraadpleegd op 13 oktober 2021.

¹⁰³ Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, *Somalië veiligheidssituatie in Mogadishu*, 29 juni 2021, p.32.

2.2.2 *Jubbaland (Lower Jubba, Middle Jubba, Gedo)*

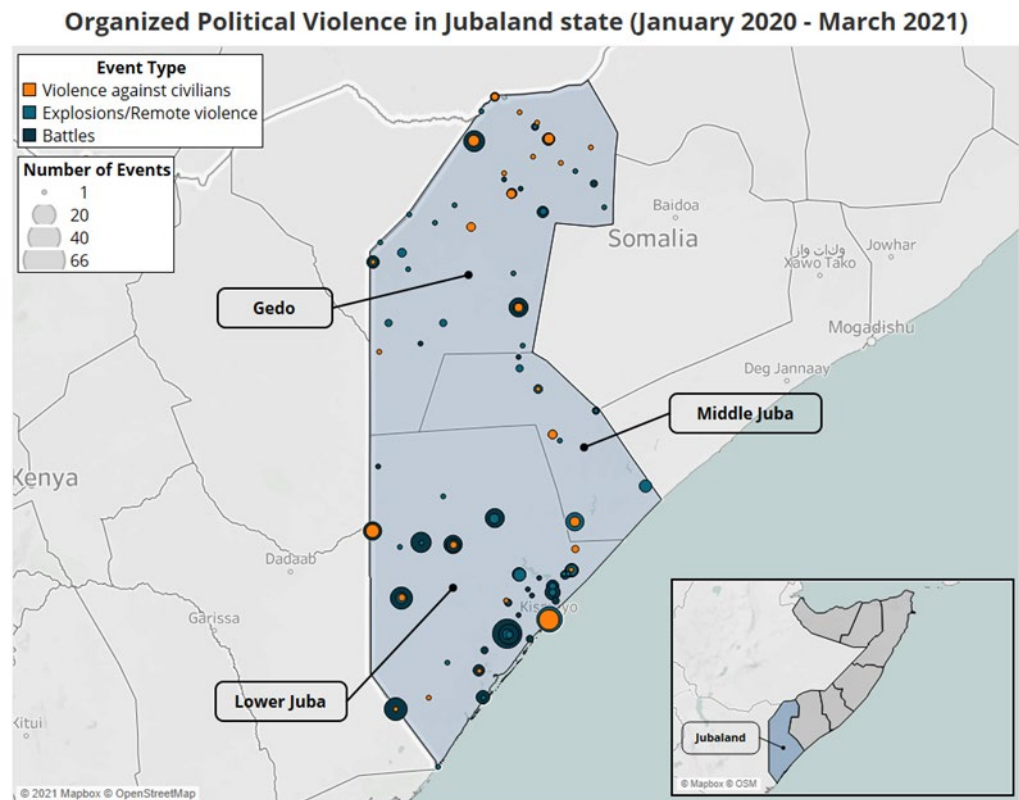
Gedurende 2020 kwam het regelmatig tot gewelddadige confrontaties in Gedo tussen troepen loyaal aan federale autoriteiten en de strijdkrachten van Madobe, de president van Jubbaland. De fricties in Gedo vormen een afspiegeling van de diepe onenigheid tussen Farmaajo en Madobe over hoe de politieke macht in Somalië zou moeten worden verdeeld. Hun verschillen hebben lokale spanningen aangewakkerd via allianties en rivaliteit tussen clans en subclans die kenmerkend zijn voor de politiek van het land. De gewelddadigheden leidden tot burgerslachtoffers en tienduizenden ontheemden.¹⁰⁴

Het touwtrekken tussen Mogadishu en de regering van Jubbaland heeft grote implicaties gehad voor de lokale veiligheidssituatie. Al-Shabaab heeft van deze situatie geprofiteerd. De militanten hebben er meerdere districten in handen, terwijl Kismayo en aangrenzende gebieden onder de controle staan van de lokale overheid. In januari 2021 vonden zware gevechten plaats in Belet Xaawo waarbij naar verluidt elf mensen werden gedood, waaronder negen burgers, anderen raakten ontheemd.¹⁰⁵

Het politieke geweld concentreerde zich vooral in en rond Kismayo en in Gedo. (Zie figuur 1 hieronder).

¹⁰⁴ International Crisis Group, *Ending the Dangerous Standoff in Southern Somalia*, 14 juli 2020; Garowe online, *SNA troops clash with Jubaland forces in Gedo*, 2 september 2021.

¹⁰⁵ ACLED, *A turbulent run-up to elections in Somalia*, 7 april 2021 p.7; Garowe online, *SNA troops clash with Jubaland forces in Gedo*, 2 september 2021.

Figuur 1 Georganiseerd politiek geweld in Jubaland (januari 2020-maart 2021)
bron: ACLED

Een groot deel van Jubaland wordt gecontroleerd door Al-Shabaab. De groep controleert bijna de hele provincie Middle Jubba, waar ze in Jilib hun de facto hoofdstad hebben. Ook controleren zij het grootste deel van Lower Jubba. De strijd tegen Al-Shabaab is tot stilstand gekomen omdat Jubaland en de federale overheid hun militaire macht tegen elkaar gebruiken.¹⁰⁶

In september 2020 pleegde Al-Shabaab een zelfmoordaanslag in Kismayo waarbij verschillende mensen omkwamen, waaronder de voorzitter van de Kamer van Koophandel in Jubaland. Bovendien verstevigde de militante groep haar greep in de provincie Midden-Jubba.¹⁰⁷ Op 12 november 2020 vond een aanslag plaats op minister van Toerisme van Jubaland. De minister bleef ongedeerd. Drie personen waaronder twee beveiligers kwamen om het leven.¹⁰⁸

¹⁰⁶ The Heritage Institute for Policy Studies, *The State of Somalia report*, februari 2021, p. 12; Council on Foreign Relations, *Al-Shabab backgrounder*, *Al-Shabab* | Council on Foreign Relations (cfr.org) geraadpleegd op 26 juli 2021.

¹⁰⁷ The Heritage Institute for Policy Studies, *The State of Somalia report*, februari 2021, p. 12; Anadolu Agency, *Somalia: Suicide attack attack outside mosque kills 3*, 11 september 2020.

¹⁰⁸ Garowe Online, *Somali minister survives a bomb attack, 3 dead*, 12 november 2020.

2.2.3 *Hirshabelle (Middle Shabelle, Hiraan)*

Clan-gerelateerde conflicten kwamen veelvuldig voor in het district Beledweyne in de regio Hiraan.

Er was sprake van verdeeldheid tussen veiligheidstroepen welke werd verergerd door de acties van meerdere clanmilities in het district, die vaak wraakaanvallen uitvoeren in stedelijke gebieden. Die veroorzaken toegangsproblemen omdat illegale wegblokkades worden opgeworpen bij belangrijke routes.¹⁰⁹

Al-Shabaab controleert een belangrijk deel van Hirshabelle. Met name het hele noordelijke deel van de provincie Middle Shabelle, evenals belangrijke districten in de regio Hiraan.¹¹⁰ De groep is er ook in geslaagd om grote aanvoerroutes te verstoren, waaronder de hoofdweg die Mogadishu-Balcad-Jowhar-Mahadaay verbindt en vervolgens naar Bula Burto en Beletweyne leidt.¹¹¹

AMISOM en overheidsfunctionarissen gebruiken daarom vliegtuigen om rond te reizen en Hiraan te bevoorraden. Jowhar, de hoofdstad van de deelstaat, wordt regelmatig blootgesteld aan aanvallen van Al-Shabaab.¹¹²

2.2.4 *Southwest State (Lower Shabelle, Bay, Bakool)*

Een groot deel van de inspanningen op het gebied van terrorismebestrijding van het SNL en AMISOM in 2020 was gewijd aan een militaire operatie die bekend staat als *Badbaado 1*. Deze operatie had tot doel om Al-Shabaab uit het grootste deel van de provincie Lower Shabelle te verdrijven, de provincie die vermoedelijk het hoofdkwartier vormt voor de fabricage van explosieven. Na bijna een jaar van operaties hebben de SNL en AMISOM met succes vier belangrijke steden in Lower Shabelle heroverd: Jannalee, Sabiid, Bariirre en Awdhiigle.¹¹³ Elk van deze steden heeft een brug die de Shabelle-rivier oversteekt richting Mogadishu. Deze bruggen werden jarenlang door Al-Shabaab gebruikt als hun belangrijkste aanvoerroutes voor bomauto's (door voertuigen gedragen geïmproviseerde explosieven, VBIED) naar de hoofdstad. Voor de eerste keer in vele jaren hebben SNL-troepen niet alleen het gebied van Al-Shabaab kunnen heroveren, maar het ook kunnen vasthouden.¹¹⁴

Ondanks het succes van Operatie Badbaado 1 in Lower Shabelle, behoort Southwest State tot een van de meest kwetsbare deelstaten voor Al-Shabaab-aanvallen, aangezien de groep nog steeds de controle heeft over grote delen van het grondgebied in alle drie de provincies: Lower Shabelle, Bay en Bakool. Reizen tussen de steden gebeurt grotendeels per vliegtuig. In december 2020 hebben de bewoners van Hudur, een district in de provincie Bakool dat is omsingeld door Al-Shabaab, een klemmende oproep gedaan om humanitaire hulp. In samenwerking met de federale overheid heeft de regionale regering een vliegtuiglading voedsel en medische benodigdheden naar de inwoners van de stad

¹⁰⁹ UN Habitat, *Beledweyne Urban Profile*, november 2020, p.13.

¹¹⁰ The Heritage Institute for Policy Studies, *The State of Somalia Report*, p.17.

¹¹¹ UN Security Council, *Letter dated 12 October 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council, 15 October 2020*, p.9.

¹¹² The Heritage Institute for Policy Studies, *The State of Somalia Report*, februari 2021, pp. 17-18.

¹¹³ AMISOM, *AMISOM Troops Advance Mission's Mandate Despite COVID-19 Disruptions*, augustus 2020; The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, februari 2021, p.14.

¹¹⁴ The Heritage Institute for Policy Studies, *The State of Somalia 2020 report*, februari 2021, p. 16; United Nations, *Somalia's Leaders Must Avoid Risky 'Winner-Take-All' Tactics, Break Standoff Blocking Realization of Agreed Electoral Model, Special Representative Tells Security Council*, 22 februari 2021; Stockholm International Peace Research Institute, *The European Union Training mission in Somalia : an assessment*, december 2020, p.12.

gestuurd.¹¹⁵ President Abdulaziz Hassan Mohamed "Laftagreen" bezocht ook de stad en riep internationale humanitaire organisaties op om aanvullende ondersteuning te bieden.¹¹⁶

Het gebied rond Wanlaweyn in de regio Lower Shabelle, was het strijdtoneel van hevige gevechten tussen clanmilities die begonnen in april 2020 en gedurende het jaar doorgingen. De federale autoriteiten alsmede de autoriteiten op het niveau van de deelstaat en internationale partners hebben meerdere keren ingegrepen om de situatie te normaliseren, onder meer door troepen sturen om de strijdende partijen te scheiden. Verder waren er verzoeningspogingen waarbij getracht werd te bemiddelen tussen clanoudsten en de lokale bevolking om de geschillen te beslechten. Oorzaken van het conflict in het gebied betroffen: frictie tussen de clans; de negatieve invloed van federale politici, van wie sommigen er op uit waren spanningen aan te wakkeren langs clanlijnen; de gevolgen van de herstructurering en herschikking van veiligheidstroepen in de staat South West; en de invloed van Al-Shabaab op en gebruikmaking van de situatie voor eigen gewin.¹¹⁷

In april 2020 vond er een conflict plaats tussen de Galjecel en Shanta Alemod clanmilities over de controle van illegale controleposten in Wanlaweyn. De gevechten sloegen over naar naburige dorpen, waarbij ten minste 24 doden vielen, waaronder 20 burgers. Naar verluidt waren er verschillende slachtoffers verminkt en één persoon was levend verbrand.¹¹⁸

2.2.5 *Galmudug (Galguduud, Mudug)*

Al-Shabaab controleert vrijwel het gehele oostelijk kustgebied van Galmudug en delen gelegen in het centrum van de deelstaat, inbegrepen de vier (van de in totaal tien) belangrijke districten: El-Dheer, El-Buur, Galhareeri en Haradheereten. De groep wint aan invloed in Galmudug.¹¹⁹

De resterende zes districten worden naar verluidt gecontroleerd door een lappendeken van milities die loyaal zijn aan lokale subclans waar het de overheid van Galmudug nooit is gelukt haar macht te consolideren. Het grondgebied dat voorheen gecontroleerd werd door de groepering *Ahlu Sunna Wal Jama'a* (ASWJ)¹²⁰ in het bijzonder de districten Dhusamareb, Balanbal en Caabudwaaq,¹²¹ vormt een van de weinige gebieden in Somalië, afgezien van Puntland en Somaliland, waar onbelemmerd reizen over een afstand van twee- tot driehonderd kilometer mogelijk is.¹²²

¹¹⁵ Goobjoog News, *Plane carrying supplies lands in hunger-hit Hudur town*, 18 januari 2021.

¹¹⁶ Anadolu Agency, *Somalia urges urgent humanitarian aid in southwest*, 17 januari 2021.

¹¹⁷ United States Department of State, *2020 Country reports on human rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.3,4.

¹¹⁸ United States Department of State, *2020 Country reports on human rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.4.

¹¹⁹ The Heritage Institute for Policy Studies, *The State of Somalia report*, februari 2021, p.16; Vertrouwelijke bron, 1 september 2021.

¹²⁰ ASWJ is een soefi-militie, zie ook het algemeen ambtsbericht Somalië 2016. In juli 2019 startte men het proces om de troepen van ASWJ te integreren in het SNL. Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.11; Ahlu Sunna Wal Jama'a heeft wortels in het soefisme, een mystieke en tolerante stroming in de islamwereld die streeft naar een persoonlijke band met God en zich afzet tegen de meer formele gedragscodes van moslimfundamentalisten. VRT nieuws, *Somalie sluit alliantie met soefi militie*, 15 maart 2010.

¹²¹ The Heritage Institute for Policy Studies, *The Galmudug Crisis: A Blueprint For Sustainable Settlement, Policy Brief 19*, september 2019, p. 2; Saferworld, *Clans, contention, and consensus*, juni 2020 p.18.

¹²² Saferworld, *Clans, contention and consensus - Federalism and inclusion in Galmudug*, juni 2020, p.11.

Galmudug bleef in de verslagperiode het toneel van gewelddadige aanslagen door Al-Shabaab waarbij ook burgers het slachtoffer werden. Zo pleegde Al-Shabaab op 18 december 2020 in Galkayo een zelfmoordaanslag tijdens een bijeenkomst in een stadion die ook zou worden bijgewoond door premier Roble. Vijftien personen kwamen om het leven waaronder burgers.¹²³

Op 27 juni 2021 vond in de plaats Wisil een aanslag plaats met een autobom. Naast zeventien soldaten kwamen ook dertien burgers om het leven¹²⁴.

Vaak worden veroveringen door de strijdende partijen betwist, zo ook in Galmudug. Zo blijkt bijvoorbeeld uit een BBC-nieuwsbericht van 7 juli 2021. In het bericht ontkent de minister van Informatie van Galmudug ten stelligste de verklaring van Al-Shabaab dat haar strijders het dorp Ba'adweyn zouden hebben heroverd. Volgens de minister hebben de troepen van het SNL zich niet teruggetrokken maar geherpositioneerd aan de buitenrand van het dorp zodat de burgers het dorp niet als een militaire zone zien. Ze zijn er ook om te voorkomen dat militanten het dorp kunnen heroveren'.¹²⁵

In Galmudug is sprake van conflicten tussen clans. De botsingen waren bijzonder hevig tussen de sub-clans Ayr, Saleban en Marehan na geschillen over land en de toewijzing van zetels in het parlement.¹²⁶

UNOCHA meldt dat in het laatste kwartaal van 2020 sprake was van een piek in het clan gerelateerd geweld in Galmudug. Humanitaire hulp in Galmudug wordt belemmerd door 'gewapende vijandelijkheden'. Er was in het eerste kwartaal van 2021 sprake van veertien incidenten in Galmudug. Zes van deze incidenten hadden te maken met militaire operaties en voortdurende vijandelijkheden. Aanslagen en gevechten tussen Al-Shabaab, clanmilities en gewapende troepen belemmerden humanitaire hulpverlening in de deelstaat.¹²⁷

2.3 **Al-Shabaab**

2.3.1 *Ontwikkelingen*

In de verslagperiode lijkt vooral de politieke instabiliteit Al-Shabaab in de kaart te spelen. In paragraaf 2.1. werd reeds opgemerkt dat politieke spanningen de slagkracht van de Somalische overheid in haar strijd tegen Al-Shabaab negatief heeft beïnvloed. Gedurende 2020 bleef Al-Shabaab in staat aanslagen te plegen tegen overheidstroepen en de internationale legermacht.¹²⁸

¹²³ TRTWorld, *Suicide bombing leaves over dozen dead in central Somalia*, 18 december 2020; Reuters, *At least 10 killed in central Somalia bombing claimed by al Shabaab*, 19 december 2020.

¹²⁴ International Crisis Group, *Crisis Watch*, juni 2021 <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/database?location%5B%5D>, geraadpleegd op 29 juli 2021; Reuters, *At least 30 killed in al Shabaab attack in Somalia-security official*, 28 juni 2021.

¹²⁵ BBC monitoring, *Somali troops reportedly control village in central region*, 7 juli 2021; BBC-monitoring, *Al-Shabaab claims killing 20 soldiers in central Somalia*, 7 juli 2021; BBC monitoring, *Al-Shabab claims victory in central Somalia*, 8 juli 2021.

¹²⁶ ACLED, *A turbulent run-up to elections in Somalia*, april 2021; US Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices 2020: Somalia*, 30 maart 2020, p.3.

¹²⁷ UNOCHA, *Somalia Humanitarian Access Overview – Quarter 1*, 19 mei 2021.

¹²⁸ ACLED, *A turbulent run-up to elections in Somalia*, 7 april 2021; The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, februari 2021 p.21; EUIdeas, *The political crisis in Somalia and the resurgence of Al Shabaab*, 15 juni 2021.

Meerdere bronnen bestempelen Al-Shabaab in toenemende mate als 'maffia-achtige' organisatie. Volgens het Hiraal Institute legt Al-Shabaab zich inmiddels meer toe op het innen van belastingen dan op de gewapende strijd.¹²⁹ In paragraaf 2.3.4 wordt nader ingegaan op het heffen van belastingen door Al-Shabaab.

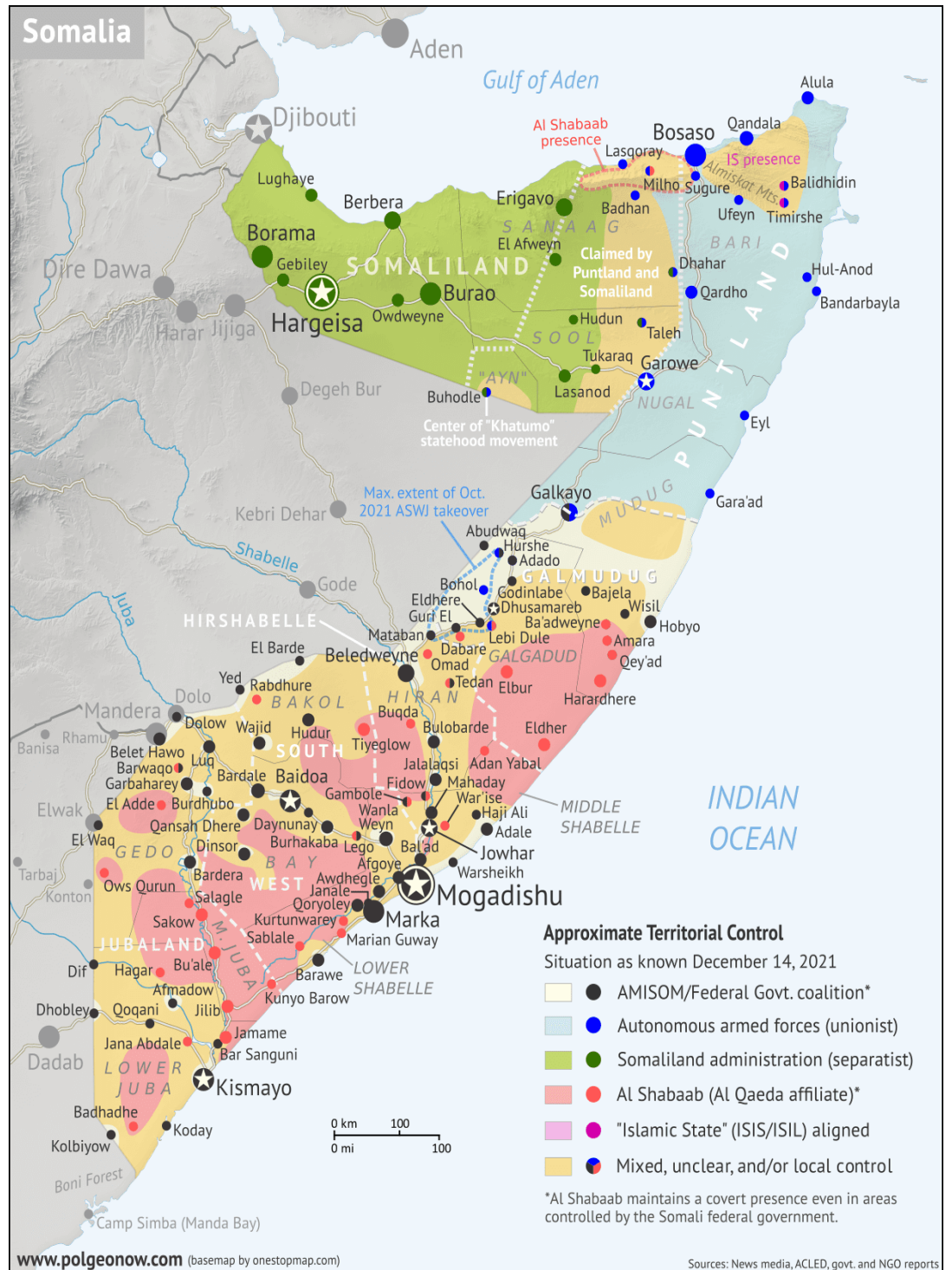
2.3.2 *Invloedsfeer Al-Shabaab*

De mogelijkheden de machtsverhoudingen in Zuid- en Centraal-Somalië in kaart te brengen en te verifiëren zijn beperkt, om die reden is het niet mogelijk een gedetailleerde en uitputtende beschrijving te geven van de exacte situatie in dat gebied. Dat maakt het lastig aan te geven welke partij, Al-Shabaab, de regering dan wel een derde partij, in welk gebied de macht uitoefent. In het vorige ambtsbericht is geconstateerd dat elke poging die wordt ondernomen om in kaart te brengen welke delen van Somalië in handen zijn van welke partij op kritiek stuit. Soms tegelijkertijd van de zijde van de verschillende (strijdende) partijen, AMISOM, de Somalische regering, Al-Shabaab en internationale veiligheidsadviseurs. De kritiek betreft niet alleen de exacte geografische afbakening van de gebieden maar ook het gebruik van kwalificaties als aanwezigheid (*presence*) dan wel controle over bepaalde gebieden. Toch zijn er verschillende bronnen die trachten de machtsverhoudingen in kaart te brengen.¹³⁰

De organisatie *Political Geography Now* (PGN) brengt tweejaarlijks een landkaart uit (zie figuur 2) waarop is aangegeven welke gebieden in handen zijn van de verschillende partijen. PGN spreekt zelf over *approximate territorial control* en benadrukt hiermee het fluïde karakter van de machtsverhoudingen in Somalië.

¹²⁹ The Heritage Institute for Policy Studies. *State of Somalia 2020 report*, februari 2021, p.3, Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2021; GaroweOnline, *Somalia: Al-Shabaab abandons charcoal trade, retorts to mafia-style taxation*, 13 november 2019. Een door het Hiraal Institute geïnterviewde zakenman bestempelt Al-Shabaab als een maffia-organisatie die alle pretenties een islamitische beweging te zijn achter zich heeft gelaten. Hiraal Institute, *A Losing Game*, oktober 2020, p.5. The New York Times, *Feared Shabab Exploit Somali Banking and Invest in Real Estate*, *U.N. Says*, 11 oktober 2021.

¹³⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.23; Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, *Somalië veiligheidssituatie in Mogadishu*, 29 juni 2021, p.32.

Figuur 2 Approximate Territorial Control, December 2021, bron: PGN

Volgens bronnen controleert Al-Shabaab grote delen van het grondgebied van Zuid- en Centraal Somalië. Het grondgebied dat Al-Shabaab controleert is vooral

gesitueerd in de rurale delen van Somalië maar de invloed is voelbaar in de gehele Somalische samenleving. Het infiltreren door Al-Shabaab van belangrijke instellingen strekt zich naar verluidt uit tot de haven van Mogadishu, de belangrijkste markt van de stad, de Kamer van Koophandel, het parlement en alle overheidsniveaus, inclusief de *National Intelligence and Security Agency* (NISA).¹³¹

2.3.3 *Activiteiten van Al Shabaab in Puntland, Somaliland en Kenia*

Puntland

Puntland wordt gezien als een stabiele en ontwikkelde deelstaat binnen Somalië. Toch lijken de aanwezigheid en de activiteiten van Al-Shabaab in Puntland in de loop van 2020 en het begin van 2021 te zijn geïntensiveerd. Dat blijkt onder meer uit zelfmoordaanslagen op hooggeplaatste personen. Zo kwam in maart 2020 de gouverneur van de provincie Nugaal *Abdisalam Hassan Hersie* om het leven bij een zelfmoordaanslag. In mei 2020 eiste Al-Shabaab de verantwoordelijkheid op voor een aanslag waarbij de gouverneur van de provincie Mudug, Ahmed Muse Nur en zijn twee broers om het leven kwamen in de stad Galkayo. In augustus 2020 werd een commandant van de presidentiële garde van Puntland, kolonel *Osman Omar* gedood in de stad Galkayo.¹³²

In oktober en december 2020 waren er berichten dat Al-Shabaab dorpen had veroverd in het Lasqoray district (gelegen in de regio Sanaag, in het gebied dat wordt betwist tussen Puntland en Somaliland).¹³³ Veiligheidstroepen uit Puntland zouden zijn opgetrokken naar de betreffende dorpen. Officiële berichtgeving over troepenbewegingen werden niet gerapporteerd. Getuigen uit het gebied hebben verklaard dat er geen permanente aanwezigheid is van Al-Shabaab troepen in het gebied, maar dat zij af en toe de dorpen bezoeken.¹³⁴ Het EASO-rapport over de veiligheidssituatie in Somalië beschrijft de situatie in dat gebied als 'fluïde': de stand van zaken kan per dag veranderen. Een door EASO geraadpleegde veiligheidsexpert heeft verklaard dat het gebied ten noordwesten van Bosasso, in de strook die grenst aan de Golf van Aden, grondgebied is dat door Al-Shabaab wordt beheerst. Een andere veiligheidsexpert die door EASO is geraadpleegd noemt in plaats daarvan Galgala en de Golis-bergen ten westen ervan als een strategische basis van waaruit Al-Shabaab aanvallen uitvoert in Bosasso of andere afgelegen steden.¹³⁵

Op 4 maart 2021 werd de centrale gevangenis van Bosasso aangevallen door Al-Shabaab en werden meer dan 300 gevangenen bevrijd. Verschillende veiligheidsagenten werden bij de bevrijdingsactie gedood.¹³⁶

¹³¹ Foreign Policy Research Institute, *The way forward for the United States in Somalia*, januari 2021; United Nations Security Council, *Report of the Panel of Experts on Somalia*, 28 september 2020, p. 3; The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, p.17.

¹³² The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia, 2020 report*, 2021, p.10; AlJazeera, *Somali Governor killed in al-Shabaab suicide bomb attack*, 30 maart 2020; VOA, *Suicide bomb kills Somali Governor*, 17 mei 2020.

¹³³ Strategic Intelligence, *Weekly East Africa Counterterrorism Intelligence Brief in Period of December 4th – December 11th: Tracking and Monitoring Al-Shabaab's Activity in East Africa (Kenya and Somalia)*, 12 December 2020; Somali Dispatch, *Al-Shabaab seizes a region in Sanaag, abducts officials*, 10 december 2020; Somali Guardian, *Al-Shabaab Captures Villages along Disputed Somaliland-Puntland Border*, 25 oktober 2020; Somali Dispatch, *Al Shabab takes control of a village in Sanaag*, 25 oktober 2020.

¹³⁴ Somali Dispatch, *Puntland forces heading to Lasqoray*, 26 oktober 2020.

¹³⁵ Interviews met diverse veiligheidsexperts geciteerd in EASO-rapport, *Security Situation in Somalia, Country of Origin Information report*, september 2021, p. 127.

¹³⁶ United Nations Security Council, *Situation Report Somalia, S/2021/485*, 19 mei 2021, p.3.

Op 26 juni 2021 eiste Al-Shabaab de verantwoordelijkheid op voor een aanslag met explosieven langs de weg bij de stad Bosasso, die gericht was tegen een konvooi van de minister van Veiligheid van Puntland, waarbij een soldaat om het leven kwam en drie anderen gewond raakten.¹³⁷

In juni 2021 werden 21 Al-Shabaab strijders door een militaire rechtbank in Galkayo veroordeeld en vervolgens geëxecuteerd vanwege het lidmaatschap van die militante groepering. De veroordeling vond plaats door een militaire rechtbank in Galkayo.¹³⁸

Somaliland

In het grootste deel van Somaliland is geen sprake van Al-Shabaab aanwezigheid. De regering, leger, politie en inlichtingendienst in Somaliland beseffen dat ze Al-Shabaab in toom moeten houden en ervoor moeten zorgen dat ze als betrouwbaarder en voorspelbaarder worden beschouwd dan de groepering zelf. Hoewel de politie en het leger van Somaliland kampen met tekort aan manschappen en middelen is het de voorspelbaarheid en dit vertrouwen die politie en leger van Somaliland in staat stellen Al-Shabaab en andere militante groeperingen effectief te bestrijden. De verkiezingen in Somaliland op 31 mei 2021 zijn zonder gewelddadigheden verlopen. Dit ondanks het feit dat Al-Shabaab dergelijke verkiezingen en massabijeenkomsten als belangrijk doelwit moet hebben gezien. Elke aanslag op de verkiezingen zou de regering in verlegenheid hebben gebracht en het vertrouwen in het vermogen van de autoriteiten om hun burgers te beschermen, hebben ondermijnd.¹³⁹

Een groot deel van het oosten van Somaliland staat echter niet onder stevige regeringscontrole. Grote delen van Sanaag en Sool worden betwist met Puntland. Bovendien hebben de dominante clans in het oosten van Somaliland, de Darod-subclans van de Warsangali en Dhulbahante, vaak op gespannen voet gestaan met de regering van Somaliland. De conflictueuze situatie in dat deel van Somaliland vormt een potentieel risico om te worden uitgebuit door Al-Shabaab.¹⁴⁰

Van de grote steden van Somaliland, zoals Hargeisa, Burco en Berbera, wordt aangenomen dat Al-Shabaab daar slapende cellen onderhoudt. Het vermoeden bestaat dat Al-Shabaab tracht een actief inlichtingenapparaat in de stedelijke gebieden in stand te houden. Al-Shabaab is echter minder effectief geweest in het gebruik van deze netwerken voor daadwerkelijke operaties.¹⁴¹

Vaak wordt de doeltreffendheid van de inlichtingendiensten in Somaliland en hun relaties met lokale gemeenschappen geprezen bij het dwarsbomen van Al-Shabaab's pogingen om in steden te infiltreren.¹⁴² De afhankelijkheid van gemeenschapsnetwerken en lokale inlichtingen is echter waarschijnlijk slechts een deel van het verhaal. De overgrote meerderheid van Al-Shabaab's focus en middelen zijn gericht op de oorlog in Centraal- en Zuid-Somalië. Het feit dat Al-Shabaab er niet in is geslaagd om grote aanvallen in Somaliland uit te voeren, kan

¹³⁷ Xinhua News Agency, *Roadside blast kills 1 soldier in northeast Somalia*, 26 juni 2021.

¹³⁸ BBC.com, *Somalia's Puntland region executes 21 al-Shabaab fighters*, 27 juni 2021.

¹³⁹ The Jamestown Foundation, *Somaliland Elections Disrupt al-Shabaab's regional Expansion*, 18 juni 2021; Interview veiligheidsexpert geciteerd in EASO, *Security situation Somalia*, september 2021.

¹⁴⁰ Foundation for Defense of Democracies (FDD) Long War journal, *Analysis: Somaliland's lingering jihadi threat*, 11 augustus 2021.

¹⁴¹ FDD's Long War journal, *Analysis: Somaliland's lingering jihadi threat*, 11 augustus 2021.

¹⁴² Zie ook het Algemeen ambtsbericht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken van maart 2020; FDD's Long War journal, *Analysis: Somaliland's lingering jihadi threat*, 11 augustus 2021.

ook het gevolg zijn van de beperkte aanwezigheid van de groep in de noordelijke regio's van Somalië.¹⁴³

Kenia

Een artikel in de *Voice of America* schetst de situatie in Mandera County, een Keniaanse provincie die grenst aan Somalië en Ethiopië. In dat gebied is volgens de gouverneur van die provincie, Ali Roba, sprake van een toename van het aantal aanslagen door Al-Shabaab en bestaat de angst dat de groepering controle over het gebied zal uitbreiden. De gouverneur van Mandera County heeft tegenover VOA verklaard niet langer te kunnen zwijgen over de activiteiten van Al-Shabaab in zijn provincie. Volgens hem zijn van de 295 basisscholen in Mandera County er 129 gesloten. Investerings blijven uit en de enige werkgelegenheid die wordt geboden is die door de provinciale overheid, dat alles vanwege de onveiligheid. Naar zijn zeggen staat meer dan de helft van de wegen in Mandera County onder controle van Al-Shabaab. Gouverneur Roba heeft al meerdere aanslagen overleefd. Op centraal niveau wordt Roba tegengesproken. Een woordvoerder van het Keniaanse ministerie van Binnenlandse Zaken heeft verklaard dat het aantal aanslagen juist is gedaald. Een bron spreekt van een toename van het aantal aanvallen van Al-Shabaab gericht tegen burgers, waarbij in het bijzonder buitenstaanders (mensen van buiten Mandera County) het slachtoffer zouden zijn.¹⁴⁴

In september 2020 werd een lijnbus tussen Mandera Town en Lafey gedwongen te stoppen. Alle passagiers werden gedwongen de bus te verlaten waarna de lokale passagiers werden gescheiden van reizigers afkomstig van buiten het gebied. Drie personen die blijkbaar niet behoorden tot de lokale bevolking werden vervolgens gekidnapt en gedwongen hun ontvoerders te voet te volgen. Volgens een woordvoerder van de overheid in Mandera worden personen van buiten de provincie die de stad uitreizen normaal gesproken geëscorteerd door de politie. De woordvoerder verbaasde zich over het feit dat de busmaatschappij zonder politie-escorte was vertrokken.¹⁴⁵

Eerdere aanvallen van Al-Shabaab op Keniaanse christenen hebben een negatief effect op het onderwijs, in het bijzonder in de provincies Mandera, Wajir en Garissa. De *Teachers Service Commission* heeft haar activiteiten gestaakt als het gaat om de bemiddeling bij het werven van onderwijspersoneel van buiten deze provincies. Als leerkrachten vertrekken dan vallen de leerlingen terug op hun nomadische leefwijze. De nationale regering dwingt de scholen hun deuren open te houden, aldus een leerkracht. Volgens hem heeft de nationale regering de onveiligheid niet serieus genomen.¹⁴⁶

De politie in Mandera County treedt vaak hardhandig op tegen vermeende terroristen waarbij het in één geval heeft geleid tot een buitengerechtelijke executie.¹⁴⁷

¹⁴³ FDD's Long War journal, *Analysis: Somaliland's lingering jihadi threat*, 11 augustus 2021.

¹⁴⁴ VOA, *Al-Shabab Threat Rising in Kenya's Northeast*, 15 januari 2021.

¹⁴⁵ VOA, *Al-Shabab Threat Rising in Kenya's Northeast*, 15 januari 2021; Institute for Security Studies, *To stop violent extremism in Mandera County, police needs residents' support and an extensive intelligence network*, 28 april 2021. Horsheed media, *Al-Shabaab attack, destroy communication in Mandera*, 20 januari 2021, <https://horseedmedia.net/2021/01/20/al-shabaab-attack-destroy-communication-mast-in-mandera/#main-content> geraadpleegd op 7 september 2021; The Star, *Three non-locals kidnapped by suspected Shabaab in Mandera*, 24 september 2020, p.10.

¹⁴⁶ The Guardian, *Schools close in north-east Kenya after al-Shabab targets teachers*, 10 maart 2020.

¹⁴⁷ The Star, *Bring Justice to Mandera victims of police torture, Ipoa told*, 4 januari 2021.

2.3.4

Zakat

Al-Shabaab hanteert een belastingsysteem in Zuid- en Centraal-Somalië waarbij het grondgebied is verdeeld in tien verschillende regio's voor het innen van islamitische belastingen (*zakat*).¹⁴⁸ Onderzoek door de VN heeft uitgewezen dat de belastinginkomsten uit elk van de tien regio's worden doorgeleid naar een centrale locatie nabij de door Al-Shabaab gecontroleerde stad Jilib. De fondsen staan dan ter beschikking van het bestuur van Al-Shabaab, genaamd de *Shura*.¹⁴⁹

Al-Shabaab int de belasting via verschillende kanalen, waaronder de heffing bij controleposten in het hele land, via afpersing van bedrijven en door de heffing van belasting op de invoer bij grote zeehavens. De wijze van belastingheffing door Al-Shabaab wordt gekenmerkt door intimidatie en geweld bij niet-naleving.¹⁵⁰

Mensen die niet voldeden aan de eisen voor zakat of donaties werden naar verluidt bedreigd met geweld. Veel mensen die in door de overheid gecontroleerde gebieden wonen, betalen zowel aan Al-Shabaab als aan de lokale autoriteiten, uit angst voor de gevolgen indien zij geen gevolg geven aan de betalingsverplichting. Personen die weigeren Al-Shabaab te betalen worden gedwongen hun bedrijf stop te zetten, hun contactgegevens te wijzigen of het land te ontvluchten (zie ook paragraaf 4.1.8 zakenlieden). Er zijn beschuldigingen dat Al-Shabaab personen heeft gemarteld vanwege het niet betalen van belastingen. In extreme gevallen, wanneer de belastingbetalers weigeren te betalen komt het voor dat Al-Shabaab gerichte moorden pleegt. Het gaat zelfs zover dat overheidsfunctionarissen een deel van hun salaris aan Al-Shabaab geven om te voorkomen dat ze het doelwit van de groep worden.¹⁵¹

Het *Hiraal Institute* deed in de verslagperiode onderzoek naar het financiële systeem van Al-Shabaab. Blijkens het onderzoek is het belastingsysteem van Al-Shabaab efficiënter dan dat van de federale overheid en de afzonderlijke deelstaten. De bevindingen zijn gebaseerd op interviews in de periode van juni 2020 tot oktober 2020 met zeventig overheidsfunctionarissen en ngo's. Ook Al-Shabaab officials werden telefonisch geïnterviewd.¹⁵²

Alle grote bedrijven in Zuid- en Centraal -Somalië betalen de jaarlijkse zakat aan Al-Shabaab; alleen kleinschalige bedrijven zoals straatventers worden niet belast door de groep. Bedrijven in de haven worden belast; hun lading wordt belast tijdens het transport, waarbij de vrachtauto apart wordt belast; ze moeten ook jaarlijks 2,5% over hun geaccumuleerde inkomen betalen; landbouwproducten worden zowel bij de oogst en opnieuw wanneer ze worden verkocht belast.¹⁵³

Uit figuur 3 blijkt dat in alle vijf grote steden belasting wordt betaald aan Al-Shabaab.

¹⁴⁸ Zakat is een jaarlijkse religieuze verplichting om een bepaald bedrag te betalen aan de armen als percentage van iemands bezittingen. Zakat wordt gewoonlijk geheven tegen een jaarlijks tarief van 2,5 procent van het netto vermogen van een persoon of bedrijf. Al-Shabaab buit de religieuze verplichting van zakat uit om de belastingheffing van de bevolking verder te rechtvaardigen. United Nations Security Council, *Letter dated 28 September 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, 28 september 2020, p.100

¹⁴⁹ United Nations Security Council, *Letter dated 28 September 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, 28 september 2020, p.7.

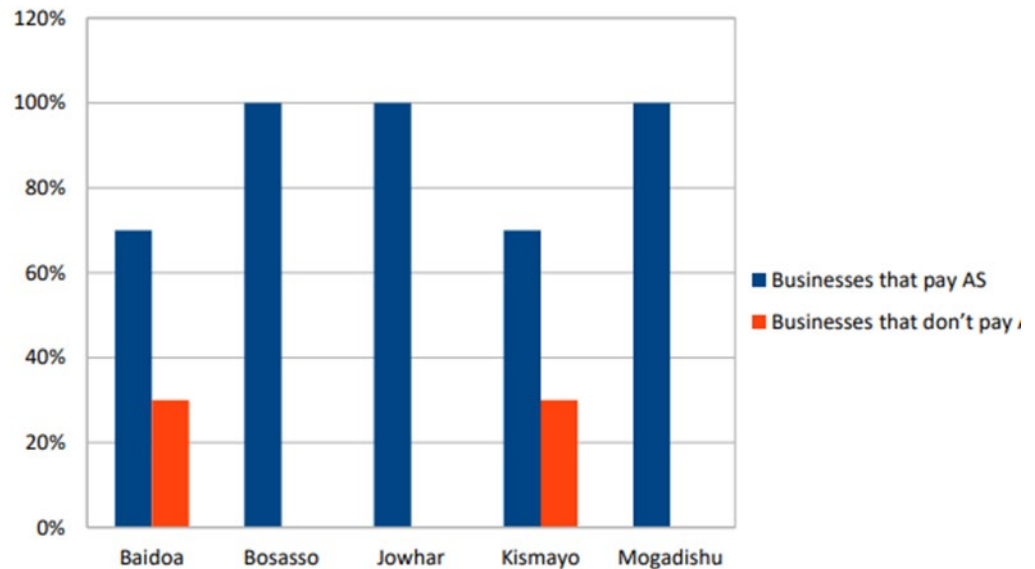
¹⁵⁰ United Nations Security Council, *Letter dated 28 September 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, 28 september 2020, p.6.

¹⁵¹ United States Department of State, *International Religious Freedom Report 2020 - Somalia*, 12 mei 2021, p. 61; Hiraal Institute, *A Losing Game: Countering Al-Shabab's Financial System*, oktober 2020, p. 5,6.

¹⁵² Hiraal Institute, *A Losing Game, Countering Al-SHABAB's Financial System*, oktober 2020.

¹⁵³ Hiraal Institute, *A Losing Game, Countering Al-SHABAB's Financial System*, oktober 2020.

Businesses that pay AS

Figuur 3 Bedrijven die belasting betalen aan Al-Shabaab bron: Hiraal Institute

Vestigen buiten Al-Shabaab gebied

De vraag of personen die problemen ondervinden van Al-Shabaab zich elders kunnen vestigen is niet eenduidig te beantwoorden. Het zal afhankelijk zijn van het profiel van de persoon.¹⁵⁴ Al-Shabaab is in staat af te rekenen met tegenstanders die zich op het grondgebied bevinden dat door Somalische regering wordt gecontroleerd. Hiervan getuigen de vele aanslagen die plaatsvinden in regeringsgebied. Reeds het weigeren tot het betalen van belasting kan tot represailles leiden van de zijde van Al-Shabaab, zo is hierboven uiteengezet. Of Al-Shabaab geïnteresseerd is in individuen die hun grondgebied ontvluchten is afhankelijk van de individuele omstandigheden. Zoals gezegd daar kan geen eenduidig antwoord op worden geformuleerd.¹⁵⁵

Hiervoor is uiteengezet dat zich in de door de overheid gecontroleerde gebieden centra bevinden waar overlopers zich kunnen melden. In Zuid- en Centraal-Somalië wordt het zogenaamde *Defector Rehabilitation Programme* (DRP) uitgevoerd onder auspiciën van de Federale Republiek Somalië en het ministerie van Binnenlandse Veiligheid (zie ook paragraaf 2.1.2). Het programma beoogt mensen die Al-Shabaab ontvluchten te re-integreren in de Somalische samenleving. Deze centra worden streng bewaakt en voor zover bekend werden dergelijke centra niet aangevallen door Al-Shabaab.¹⁵⁶

Personen die zijn gedeserteerd kunnen problemen ondervinden welke kunnen variëren van latente dreiging waarbij de deserteur bepaalde plaatsen moet mijden tot doodsb bedreigingen. Voormalige leden kunnen worden beschouwd als primair doelwit omdat ze over gevoelige informatie over de organisatie kunnen beschikken.

¹⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 9 juli 2021.

¹⁵⁵ Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 9 juli 2021.

¹⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 9 juli 2021.

Daarbij zou volgens bronnen geen onderscheid worden gemaakt tussen hooggeplaatste en laaggeplaatste leden van Al-Shabaab. Om de personen op te sporen maakt Al-Shabaab gebruik van het uitgebreide netwerk van informanten in geheel Somalië, inclusief Mogadishu.¹⁵⁷

2.4 Clans

Somaliërs zijn grofweg verdeeld in vijf grote familieclans of afstammingslijnen (Dir, Isaaq, Darood, Hawiye, Rahanweyn ook wel Digil-Mirifle genoemd) die samen het grootste deel van de bevolking vormen. Zij worden ook als meerderheidsclans omschreven. Elk van deze familieclans bestaat uit verschillende clans, sub-clans, sub-sub clans. Daarnaast kunnen minderheidsclans en etnische minderheden worden onderscheiden (zie ook paragraaf 4.1.2). Somalische clans zijn verspreid over het gehele Somalische grondgebied en daarbuiten.¹⁵⁸ Clans concurreren vaak met elkaar, maar ook met andere actoren, zoals de federale overheid of de afzonderlijke deelstaten. Het gaat daarbij om politieke en territoriale controle almede toegang tot hulpbronnen. Zij nemen daarbij hun toevlucht tot een systeem van allianties.¹⁵⁹

De relatie tussen Al-Shabaab en clans is dubbelzinnig. Traditioneel gezien wordt het leven in Somalië bepaald door *xeer* (gewoonterecht) en clanlogica. Al-Shabaab is niet tegen deze clanlogica maar hanteert de sharia als belangrijkste richtlijn en ziet religie als bepalende factor die alle clans verbindt. Al-Shabaab probeert het clan-systeem voor eigen gewin te benutten.¹⁶⁰

Alle clans zijn binnen Al-Shabaab vertegenwoordigd. Volgens een bron zou echter 50% van de hogere functies in handen zijn van de Hawiye-clan.¹⁶¹ Sommige clans zijn zo sterk vertegenwoordigd binnen bepaalde afdelingen van Al-Shabaab, dat zij als 'eigenaren' worden beschouwd van die betreffende afdeling. Zo zou de inlichtingendienst Amniyat worden gecontroleerd door Murusade, Habar Gidir en Duduble clans, welke behoren tot de grotere Hawiye-clan familie.¹⁶²

¹⁵⁷ Khalil, James, *Deradicalisation and Disengagement in Somalia. Evidence from a Rehabilitation Programme for former members of Al-Shabaab*, in Royal United Services for Defence and Security Studies, januari 2019, p.16, 17; Taylor, Christian, *The Cost of defection: The consequences of Quitting Al-Shaaab*, *International Journal of Conflict and Violence*, Vol. 13/2019, 22 mei 2019, p.1.

¹⁵⁸ EASO, *Somalia: Actors, Country of origin Information report*, juli 2021 p. 20, 45, 46; Voor meer gedetailleerde informatie over clans wordt verder verwezen naar het rapport van het Staatssecretariat für Migration, *SEM Focus Somalia Clans und Minderheiten*, 31 mei 2017.

¹⁵⁹ de Waal A., *The Prairie Fire that Burned Mogadishu: The Logic of Clan Formation in Somalia*, december 2018, pp. 6, 10, 13-19, 30 geciteerd in EASO, *Somalia Security situation Country of Origin Information report*, september 2021, pagina 27.

¹⁶⁰ Iye A. M., *Le verdict de l'arbre – le Xeer Issa: essai sur une démocratie endogène africaine*, 1992, pp. 16-18; Life & Peace Institute, *Alternative for Conflict Transformation in Somalia. A snapshot and analysis of key political actors' views and strategies*, 2014, p. 32; Interview met een Franse onderzoeker Marc Fontrier, 1 April 2021 zie EASO, *Somalia Actors, Country of origin information report*, juli 2021, p.55; Vertrouwelijke bron, 9 september 2021; Hansen S.J., *Al-Shabaab in Somalia - The history and ideology of a militant Islamist group 2005-2012*, 2013, pp. 31-47 geciteerd in EASO, *Somalia Actors Country of Origin Information Report*, p.56; Omdat in Somalië tussen clans van oudsher sprake was van concurrentie over schaarse natuurlijke hulpbronnen, met name land en water, werd een gedragscode, bekend als *xeer*, ontwikkeld om geschillen te beslechten en de sociale orde te handhaven. De bronnen van *xeer* gaan vooraf aan islamitische en koloniale tradities en worden over het algemeen beschouwd als de overeenkomsten die zijn bereikt door oudsten (*elders*) van verschillende clans die naast elkaar woonden en migreerden. *Xeer* is echter geen geschreven wettelijke code, maar eerder een traditie die mondeling van de ene generatie op de andere wordt doorgegeven. ACCORD, *Reinvigoration of Somali Traditional Justice through Inclusive Conflict Resolution Approaches*, 12 oktober 2017. Ubink, Janine, Rea, Anna, *Community justice or ethnojustice? Engaging with customary mechanisms for the reintegration of ex-combatants in Somalia*, 16 april 2017, p.11.

¹⁶¹ Hiraal Institute, *Taming the Clans: Al-Shabab's Clan Politics*, 31 mei 2018, p.1.

¹⁶² Hiraal Institute, *Taming the Clans: Al-Shabab's Clan Politics*, 31 mei 2018, p.1,2.

Clans ondersteunen Al-Shabaab soms actief en bieden bijvoorbeeld rekruten aan, met de bedoeling in de organisatie te infiltreren door de clanleden geplaatst te krijgen in leidinggevende posities binnen de groep. Hierdoor kunnen ze Al-Shabaab beïnvloeden en toegang krijgen tot hulpbronnen of hun steun oproepen bij clanconflicten. Deze *hedging-strategie*, waarbij traditionele clanleiders proberen prominente clanleden op hoge posities geplaatst te krijgen wordt niet alleen bij Al-Shabaab toegepast, maar ook voor posities binnen de regering. Het is moeilijk aan te geven op welke schaal deze strategie wordt uitgeoefend.¹⁶³

Eerder in hoofdstuk 1 werd uiteengezet dat clanafkomst een rol speelde bij de politieke onrust in april 2021 rond het uitstel van de verkiezingen.

Sinds de oprichting van de Somalische staat zijn clans actor geweest in zowel het bestuur als conflict in Somalië. De institutionalisering van clans in de regering via het 4.5-systeem heeft volgens een bron de clanidentiteit versterkt, wat op zijn beurt de regering heeft verzwakt en gedestabiliseerd. Deze 4.5 machtsverdelingsformule verdeelt de vertegenwoordiging gelijkelijk over de vier grote clanfamilies (Daarood, Dir [inbegrepen Isaaq], Hawiye en Rahanweyne [Digil en Mirifle]), terwijl een half aandeel wordt toegekend aan zogenaamde minderheden. Het verstevigen van clanrollen in het bestuur heeft geleid tot een stagnatie van de Somalische politiek, waarin alle aspecten van het bestuur door de lens van de clan worden gedictieerd.¹⁶⁴

Rol van de clanoudsten

Clanoudsten spelen vaak een rol als bemiddelaar. Zo worden clanoudsten soms door Al-Shabaab gebruikt om op indirecte wijze met de federale regering te onderhandelen. Daarbij kan het gaan om bemiddeling bij een tijdelijke wapenstilstand tussen Al-Shabaab en de Somalische regering of onderhandelingen over toegang tot humanitaire leveringen.¹⁶⁵

Clanmilities

In de paragraaf 2.2. is ingegaan op de impact van conflicten tussen clans op de veiligheidssituatie in verschillende regio's.

In de strijd om politieke territoriale controle spelen clanmilities een belangrijke rol. Clanmilities vormen het meest voorkomende type organisatiestructuur als het gaat om gewapende actoren in Somalië. Hun primaire focus is het beschermen of uitbreiden van de toegang van de clan tot water en land voor landbouw of grasland. Hun rol weerspiegelt het gebrek aan officiële regelgeving alsmede de mogelijkheden tot handhaving als het gaat om de toegang tot middelen. Bovendien ontbreekt het aan betrouwbare mechanismen voor geschillenbeslechting.¹⁶⁶ Clanmilities spelen een cruciale rol in de onderhandelingen over politieke en economische macht op zowel federaal als lokaal niveau. Hun gedrag wisselt ook in hun neiging om buurgemeenschappen te overvallen of mensenrechtenschendingen te plegen. Clanmilities hebben in het hele land een sterk netwerk, dat betekent dat hun acties

¹⁶³ CTC Sentinel, *An-In-Depth Look at Al Shababs's Internal Divisions*, februari 2014, p.10; Vertrouwelijke bron, 27 september 2021.

¹⁶⁴ Ahmed, Nasteha Mohamud, *Somalia's Struggle to Integrate Traditional and Modern Governance Systems: The 4.5 Formula and the 2012 Provisional Constitution*, juni 2019, p.43,44.

¹⁶⁵ Shire, Mohammed Ibrahim, *Dialoguing and negotiating with Al-Shabaab: the role of clan elders as insider-partial mediators*, Journal of Eastern African Studies, 17 december 2020, p.1.

¹⁶⁶ Felbab-Brown, Vanda, *The problems with Militia in Somalia, Almost everyone wants them despite their dangers*, 2020, pp. 113, 115, 126, 127; Waal de, A., *The Prairie Fire that Burned Mogadishu: The Logic of Clan Formation in Somalia*, december 2018, p. 2-6.

doorgaans bredere effecten hebben ook buiten hun eigen gemeenschap. Clanmilities nemen geen statische posities in ten opzichte van Al-Shabaab.¹⁶⁷

Soms komt de samenwerking tussen een clan en Al-Shabaab voort uit louter opportunisme. Zo was de Bimal clanmilitie in de Shabelle regio oorspronkelijk verbonden met Al-Shabaab, niet vanwege enige ideologische affiniteit, maar omdat zij wilde strijden tegen de lokale brigade van het SNL bestaande uit een rivaliserende clan (de Habar Gidir) die de controle van de Bimal over het gebied betwistte. AMISOM, dat het SNL ondersteunt, koos als gevolg van het conflict ook partij voor de Habar Gidir-clan. Maar toen Al-Shabaab en AMISOM besloten te wisselen van clan-bondgenoten kwamen de lokale SNL- brigade en de Bimal-militie overeen om niet langer tegen elkaar te vechten.¹⁶⁸

2.5 **Bewegingsvrijheid**

Buiten de grote stedelijke centra bleef de bereikbaarheid van sommige districten beperkt, grotendeels als gevolg van de onveiligheid langs de belangrijkste wegen. Als gevolg hiervan is in sommige districten de verlening van humanitaire hulp sterk afhankelijk van luchtbruggen, waar de beveiliging rond vliegvelden en de fysieke toestand van landingsbanen belangrijke factoren vormen die de toegang beperken. De omvang van overstromingen had een kritieke impact op de toegang tot wegen in de getroffen delen van het land, met name naar Xaafuun, Bari, na cycloon Gati. Gericht geweld tegen zowel humanitaire hulpverleners als andere humanitaire doelen bleven het vermogen van humanitaire hulpverleners om mensen in nood te bereiken belemmeren. In 2020 zijn in Somalië in totaal ten minste 15 humanitaire hulpverleners gedood, 13 gewond en 24 ontvoerd en 14 tijdelijk vastgehouden. Ter vergelijking in 2019 bedroeg het aantal incidenten met geweld 51.¹⁶⁹

Al-Shabaab en andere niet-gouvernementele milities bleven commerciële activiteiten en de levering van humanitaire hulp belemmeren in de door hen gecontroleerde gebieden in de regio's Bakool, Bay, Gedo en Hiraan. In september en oktober 2020 legde Al-Shabaab beperkingen op aan burgers en humanitaire actoren in de steden Beled Hawo en Garbaharrey in de regio van Gedo, waardoor de humanitaire programma's op het gebied van gezondheid, voeding, water, sanitaire voorzieningen en hygiëne voor ongeveer 100.000 personen werden belemmerd.¹⁷⁰

2.5.1 *Bereikbaarheid en toegang tot gebieden voor hulporganisaties*

UNOCHA registreerde in 2020 een aantal van 255 'toegangsincidenten', een stijging ten opzichte van het jaar 2019 toen 151 van dergelijke incidenten werden geregistreerd. Het gaat hierbij om incidenten die humanitaire operaties belemmeren in de uitvoering van hun werk. De hoogste aantallen van dergelijke incidenten in

¹⁶⁷ Felbab-Brown, Vanda, *The problems with Militia in Somalia, Almost everyone wants them despite their dangers*, 2020, p. 126, 127.

¹⁶⁸ Felbab-Brown, Vanda, *The problems with Militia in Somalia, Almost everyone wants them despite their dangers*, 2020, p. 126, 127; Tony Blair Institute for Global Change, *What You need to know to Understand al-Shabaab*, 21 september 2016.

¹⁶⁹ United Nations Security Council, *Situation in Somalia*, 17 februari 2021, p.11; UNOCHA, *Somalia 2020 Humanitarian Access Overview*, 4 april 2021; United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.20,21; The Heritage Institute for Policy Studies, *State of Somalia 2020 report*, 17 februari 2021, p.3,5.

¹⁷⁰ United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights practices: Somalia 2021*, p.21.

2020 werden geregistreerd in Southwest State (60), Jubbaland (42) en Hirshabelle (33). Onveiligheid, inclusief geweld tegen humanitaire hulpverleners, bureaucratische inmenging, natuurlijke factoren en de impact van de Covid-19 pandemie culmineerden in wijdverbreide toegangsproblemen en belemmerde de mogelijkheden van humanitaire hulpverleners om kwetsbare mensen te bereiken en humanitaire hulp en diensten verlenen. Dertien van de 74 districten in Somalië, voornamelijk gecentreerd rond Galmudug, Hirshabelle, Southwest en Jubbaland States, en met een bevolking van 895.536, bleven in 2020 ontoegankelijk.¹⁷¹

De meest voorkomende beperking in heel Somalië was de belemmering van transport van humanitaire goederen en personeel. Humanitaire hulp werd beperkt of verhinderd door de onvoorspelbare veiligheidssituatie. Meer specifiek ging het daarbij om de volgende omstandigheden¹⁷²:

- Het heffen van illegale belastingen;
- Wegblokkades;
- Controleposten opgelegd door niet-statelijke gewapende groepen;
- Aanhoudende vijandelijkheden tussen gewapende actoren;
- Militaire operaties;
- Aanvallen met geïmproviseerde explosieven.

Dit alles leidde tot tekorten aan voorraden en prijsstijgingen van goederen.¹⁷³

Van de 255 toegangsincidenten die in 2020 werden geregistreerd, hadden 56 (22 procent) betrekking op geweld tegen humanitaire hulpverleners (zie hierboven) middelen en faciliteiten, waarvan de overgrote meerderheid incidenten plaatsvonden in Banadir/Mogadishu (10), Southwest State (13) en Jubbaland (11).¹⁷⁴

Verbindingen over de weg

Gelet op de onduidelijkheid als het gaat om een exacte afbakening van gebieden welke al dan niet in handen zijn van de overheid kan geen overzicht worden gegeven naar welke steden over land gereisd kan worden zonder daarbij door Al-Shabaab gebied te hoeven reizen. Volgens een door EASO-geraadpleegde expert kan de 'gemiddelde Somaliër' over de weg reizen hoewel dit de nodige risico's met zich brengt. De situatie is echter heel anders als je tot de politie, het leger of een andere overheidsdienst behoort. Deze personen vormen een doelwit voor aanslagen en ontvoeringen. De vele controleposten langs de wegen in Somalië zijn het mikpunt van geweld en onveiligheid. Afpersing en andere vormen van geweld komen regelmatig voor bij de talloze illegale controleposten die worden gecontroleerd door verschillende veiligheidstroepen en gewapende groeperingen. De mate van veiligheid hangt sterk samen met wie je bent en wat je doet. Om deze reden zullen overheidsfunctionarissen, waar mogelijk, per vliegtuig reizen. Ambtenaren en personen die gelieerd zijn aan de overheid of defensie, zijn over het algemeen op hun hoede bij het reizen over de weg omdat ze, eenmaal buiten de districtscentra, een wegversperring van Al-Shabaab kunnen tegenkomen. Het kan daarbij gaan om min of meer permanente wegversperringen dan wel wegversperringen van tijdelijke aard. Dit geldt in belangrijke mate voor overheidsfunctionarissen in Jubbaland, Southwest State, Hirshabelle, Benadir en Galmudug. AMISOM en SNL vormen een

¹⁷¹ UNOCHA, *Somalia 2020 Humanitarian Access Overview*, 4 april 2021.

¹⁷² UNOCHA, *Somalia 2020 Humanitarian Access Overview*, 4 april 2021; BBC Monitoring, *Somalia declares drought national disaster*, 11 november 2021.

¹⁷³ UNOCHA, *Somalia 2020 Humanitarian Access Overview*, 4 april 2021; UNICEF, *Somalia Humanitarian Situation Report No.9*, oktober 2021.

¹⁷⁴ UNOCHA, *Somalia 2020 Humanitarian Access Overview*, 4 april 2021.

doelwit. Zij kunnen ook slachtoffer worden van gerichte aanslagen met explosieven langs de weg.¹⁷⁵

In paragraaf 2.2.1 is reeds specifiek ingegaan op de veiligheidsrisico's in Mogadishu, waaronder die in de afzonderlijke wijken en op en rond de luchthaven.

Luchthaven Mogadishu en vliegverbindingen

Mogadishu heeft een internationale luchthaven genaamd *Mogadishu Aden Adde International airport*. Volgens de website van de luchthaven is er een terminal via welke de volgende internationale luchthavens direct dan wel via transit worden bediend: Ambouli Airport (JIB) (Djibouti), Berbera Airport (BBO), Bosasso Airport (BSA), Dubai (DXB) (Verenigde Arabische Emiraten), Entebbe (EBB) (Oeganda), Galkacyo Airport (GLK), Hargeisa Airport (HGA), Istanbul (IST) (Turkije), Jeddah (JED) (Saudi Arabië), Nairobi (NBO) (Kenia), Riyan Mukalli Airport (RIY) (Yemen), Sharjah (SHJ) (Verenigde Arabische Emiraten) and Wajir Airport (WJR) (Kenia).¹⁷⁶

Internationale vluchten, binnenlandse vluchten en luchtvaartmaatschappijen.

Via de website *Flight connections* kunnen alle internationale en binnenlandse vluchten en luchtvaartmaatschappijen worden geraadpleegd. Vanuit Mogadishu kunnen de volgende binnenlandse bestemmingen worden bereikt: Bosaso, Garowe, Galkayo, Adado, Guriel, Baidoa en Kismayo.¹⁷⁷

¹⁷⁵ Interviews met experts opgenomen in het EASO rapport, *Somalia: Security situation, September 2021*, p. 42-44; UN Security Council, *Letter dated 7 October 2019 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, 7 oktober 2019, para. 24; Austrian Centre for Country of Origin & Asylum, *Dokumentation zum COI-Webinar mit Markus Höhne und Jutta Bakonyi*, 5 mei 2021 p.39.

¹⁷⁶ Mogadishu Aden Adde International Airport, Airport Information, *Airport Information - Aden Adde International (mogadishuairport.com)*, geraadpleegd op 13 oktober 2021.

¹⁷⁷ FlightConnections, *Direct flights to Mogadishu (MGQ) (flightconnections.com)*, geraadpleegd op 13 oktober 2021; Jubba Airways, <https://jubbaairways.com/> geraadpleegd op 13 oktober 2021; Zie in dit verband ook [Welcome to Blue Sky Air \(bluesky-air.com\)](#) en <https://www.freedomairways.com/destinations/nairobi-galkayo/> geraadpleegd op 14 december 2021.

3 Identiteit, nationaliteit, documenten

3.1 **Identificatieplicht en identificerende documenten**

In eerdere ambtsberichten is toegelicht dat documenten in Zuid- en Centraal-Somalië nauwelijks een rol spelen in het dagelijks leven. Bij reizen binnen Somalië zijn voor Somalische burgers geen identiteitsdocumenten vereist. Bij controleposten zou geen identiteitskaart worden verlangd, maar vooral de clanachtergrond worden beoordeeld. Je clan en je familienaam fungeren als identiteitsbewijs. Onderzoek door de UNHCR onder Somaliërs die naar hun land terugkeerden uit Kenia leert dat 93% van de ondervraagde huishoudens niet in het bezit was van door de overheid afgegeven identiteitsdocumenten. Daarnaast gaf 82% van de huishoudens aan dat het ontbreken van documenten niet tot problemen had geleid sinds hun terugkeer. Volgens UNICEF kan het ontbreken van geboorteakten voor minderjarigen in de praktijk problemen opleveren (zie hieronder).¹⁷⁸

In het laatste ambtsbericht is melding gemaakt van een rapport van de Wereld Bank waarin is opgemerkt dat het naar schatting meer dan 77% van de Somalische bevolking ontbreekt aan officiële bewijsstukken omtrent hun identiteit. Een historisch gebrek aan een robuust fundamenteel identificatiesysteem heeft geleid tot een toename van niet-gekoppelde functionele registers, aldus de Wereld Bank. Somaliërs moeten daarom vertrouwen op een lappendeken van los van elkaar opererende systemen en documenten om hun identiteit te bewijzen, waarvan de meeste van lage kwaliteit zijn. Bovendien is de spreiding beperkt tot specifieke gemeenten, staten of tot begunstigden van een specifiek programma.¹⁷⁹

Bronnen geven aan dat slechts 3% van de Somaliërs in het bezit is van een geboorteakte en dat het de meerderheid van de bevolking aan enig bewijs van hun identiteit ontbreekt. Volgens de Wereld Bank is sprake van een 'onbetrouwbaar ID-landschap'.¹⁸⁰

Het *Directorate of National Statistics* van de Federale Somalische overheid heeft in een in april 2020 gepubliceerd onderzoek gerapporteerd dat bijna alle kinderen een geboorteakte ontberen. Vier procent van de kinderen jonger dan twee jaar is geregistreerd, waarvan minder dan 1 procent een geboorteakte had. Volgens het onderzoek is het percentage waarschijnlijk zo laag vanwege het ontbreken van een burgerlijke stand en het gemis aan essentiële statistieken. De registratieniveaus waren over het algemeen laag en er werden in het hele land geen significante verschillen vastgesteld.¹⁸¹

¹⁷⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal Somalië*, maart 2019, p.29; UNHCR Somalia, *Post Return Monitoring Snapshot*, mei 2021. Vertrouwelijke bron, 23 april 2021.

¹⁷⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.34; World Bank, *Somalia Capacity Advancement, Livelihoods and Entrepreneurship, through Digital Uplift Project (SCALED-UP)*, 22 februari 2019, p.7; World Food Programme, *Somalia Databases and Beneficiary Registries for Cash Transfer Programming*, oktober 2018.

¹⁸⁰ World Bank Group, *Federal republic of Somalia systematic country diagnostic*, 1 mei 2018, p.50; UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.27.

¹⁸¹ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020, p.33.

Het ontbreken van geboorteaktes levert in de praktijk problemen op. Bijvoorbeeld omdat kinderen hun leeftijd niet kunnen aantonen en daarmee wettelijke bescherming ontberen waar zij strikt genomen op basis van hun leeftijd mogelijk recht op hadden. Het ontbreken van deugdelijke geboorteregistratie bemoeilijkt ook het signaleren of sprake is van het rekruteren van kindsoldaten.¹⁸²

Verstrekken van reis- en identiteitsdocumenten aan minderjarigen

Blijkens de website van de Somalische ambassade in Brussel kan aan minderjarigen vanaf de geboorte een zelfstandig paspoort worden verstrekt. Wel dient de minderjarige naast een geboorteakte, paspoorten van de ouders (in kopie dan wel in origineel) alsmede een kopie van de verblijfsvergunning te overleggen van de ouders. Bij pasgeborenen dient bovendien een kopie van de huwelijksakte van de ouders te worden overgelegd.¹⁸³ Informatie uit vertrouwelijke bronnen leert dat de procedure voor het verkrijgen van paspoorten op de ambassades min of meer vergelijkbaar is met die voor aanvragen die in Somalië worden ingediend. Volgens een van deze bronnen is het verstrekken van Somalische paspoorten afhankelijk van persoonlijke relaties en van de betreffende situatie.¹⁸⁴

Of alleenreizende minderjarigen in het bezit moeten zijn van een toestemmingsverklaring voor het reizen per vliegtuig is niet bekend. Of de Somalische overheid beleid hanteert ten aanzien van het al dan niet met toestemming kunnen uitreizen van minderjarigen is evenmin bekend.

Een vertrouwelijke bron meldt dat indien minderjarigen (jonger dan vijftien) een paspoort aanvragen op de ambassade de aanwezigheid van een ouder (meestal de vader) volstaat. Volgens deze bron lijken de Somalische autoriteiten hier pragmatisch mee om te gaan. Daarbij dient in het achterhoofd te worden gehouden dat een geboortedatum in de Somalische context weinig praktische en culturele betekenis heeft. Veel Somaliërs waaronder Somalische autoriteiten zien de puberteit als het criterium om te bepalen wanneer een persoon als volwassen wordt beschouwd. Bovendien moet worden bedacht dat corruptie wijdverbreid is in Somalië en dat formele regels vaak niet de realiteit in de praktijk weerspiegelen.¹⁸⁵

Valse en/of vervalste documenten

Zoals hierboven toegelicht ontbreekt het de meeste Somaliërs aan identiteitsdocumenten. Het verifiëren van documenten is onmogelijk omdat er geen betrouwbare registratie van overheidswege bestaat om mee te vergelijken. Volgens een ouder rapport van het Australische ministerie van Buitenlandse Zaken kan frauduleuze documentatie de vorm aannemen van valse documenten, dan wel echte documenten die zijn verkregen op basis van frauduleuze informatie.¹⁸⁶ Volgens een vertrouwelijke bron is er geen noodzaak documenten te vervalsen omdat de

¹⁸² UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.27; US Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021 p.14; Regilme, Salvador Santino Jr. Fulo and Spoldi, Elisabetta. *Children in Armed Conflict: A Human Rights Crisis in Somalia* Global Jurist, 2021.

¹⁸³ De eis een kopie van de verblijfsvergunning te overleggen geldt uiteraard alleen voor Somaliërs die buiten Somalië verblijven. Embassy in Belgium, *Somali Passport, somali embassy in belgium – Somali Passport* geraadpleegd op 22 oktober 2021.

¹⁸⁴ Vertrouwelijke bron, 2018; Vertrouwelijke bron, 22 november 2021.

¹⁸⁵ Veel jonge Somaliërs gaan op Tahriib (Arabisch voor de reis naar Europa) zonder hun ouders te informeren. Vertrouwelijke bron, 1 mei 2021; Vertrouwelijke bron, 22 november 2021.

¹⁸⁶ Australian Government, Department of Foreign Affairs and trade *DFAT country information report Somalia*, 13 juni 2017, p.24.

benodigde documenten te koop zijn. Documenten kunnen met terugwerkende kracht worden afgegeven. Met behulp van *fixers* kunnen allerlei noodzakelijke documenten worden geregeld: paspoorten, geboorteaktes, overlijdensaktes, etc.¹⁸⁷

Als het gaat om de afgifte van documenten dient in acht te worden genomen dat corruptie hoogtij viert in Somalië. Overheidsinstanties die zijn belast met de bestrijding ervan, functioneren niet effectief. Straffeloosheid is de norm voor ambtenaren die van een misdrijf worden beschuldigd.¹⁸⁸

Blijkens de *Corruption Perception Index* over 2020 stond Somalië op plek 179 van de 180 landen.¹⁸⁹

Centrale burgerlijke stand

Er is geen recente informatie beschikbaar over de vorming van een centrale burgerlijke stand.

3.2 **Nationaliteit**

De Somalische nationaliteitswetgeving is geregeld in Somalische wetgeving die dateert van 1962 (*Somali Citizenship Law* van 22 december 1962). Deze wet kan echter niet los worden gezien van hetgeen is bepaald in de Grondwet van Somalië uit 2012. In sommige opzichten is de nationaliteitswet onverenigbaar met de Grondwet. Zo laat de Grondwet het hebben van een dubbele nationaliteit toe waar de nationaliteitswetgeving die mogelijkheid niet biedt.¹⁹⁰ In artikel 8 van de Grondwet van Somalië is bepaald dat nieuwe nationaliteitwetgeving zal moeten worden vastgesteld. Dat is tot op heden niet gebeurd.¹⁹¹

Je kunt geen afstand doen van de Somalische nationaliteit. Waar in Nederland nationaliteit veel meer samenhangt met burgerschap is in de Somalische context nationaliteit verbonden met de Somalische etniciteit. Afstand doen van Somalische nationaliteit zou betekenen dat je afstand doet van jezelf, aldus een vertrouwelijke bron.¹⁹²

¹⁸⁷ Vertrouwelijke bron, 23 april 2021.

¹⁸⁸ Freedom House, *Freedom in the World 2021 Somalia*, 2021.

¹⁸⁹ Transparency International, *Corruption perception Index 2020*, [2020 - CPI - Transparency.org](https://www.transparency.org/cpi) geraadpleegd op 22 oktober 2021.

¹⁹⁰ Citizenship Rights in Africa Initiative, <https://citizenshiprightsafrica.org/law-no-28-of-22-december-1962-on-somali-citizenship>, geraadpleegd op 22 oktober 2021.

¹⁹¹ Artikel 8. Het volk en het burgerschap: (1) Het volk van de Federale Republiek Somalië is één, ondeelbaar en omvat alle burgers. (2) Er zal slechts één Somalisch burgerschap zijn en het Huis van het Volk van het Federale Parlement van Somalië zal een speciale wet vaststellen die zal bepalen hoe deze te verkrijgen, op te schorten of te verliezen. (3) Een persoon die Somalisch staatsburger is, kan het Somalische staatsburgerschap niet worden ontnomen, zelfs niet als hij een burger is van een ander land. (4) Ontkenning, opschorting of ontneming van het Somalische staatsburgerschap mag niet op politieke gronden zijn gebaseerd. <https://citizenshiprightsafrica.org/law-no-28-of-22-december-1962-on-somali-citizenship> geraadpleegd op februari 2020.

¹⁹² Vertrouwelijke bron, 9 september 2021.

4 Mensenrechten

De mensenrechtensituatie bleef in de verslagperiode onverminderd zorgelijk. Aanhoudende gewapende conflicten, onveiligheid, gebrek aan staatsbescherming en terugkerende humanitaire crises hebben Somalische burgers aan ernstig geweld blootgesteld. Velen raakten ontheemd. Alle partijen maakten zich schuldig aan schendingen van internationaal humanitair recht. Over het algemeen bleef straffeloosheid de norm.¹⁹³

4.1 Positie van specifieke groepen

4.1.1 *Burgers*

Een begrip dat in de Somalische context regelmatig opduikt als het gaat om rechtsbescherming van burgers is straffeloosheid. Het gebrek aan toegang tot een eerlijk en rechtvaardig rechtssysteem is een belangrijkste oorzaak van deze straffeloosheid.¹⁹⁴

In het vorige ambtsbericht werd reeds gesproken van het chronisch onderrapporteren van seksueel geweld. De onderrapportage is te wijten aan verschillende factoren. Met name de angst van de slachtoffers voor stigmatisering en wraakacties, het ingewikkelde en disfunctionele rechtssysteem, het gebrek aan een degelijke wetgeving en het gebruik van traditionele rechtssystemen zouden oorzaak zijn van genoemde onderrapportage.¹⁹⁵ Er zijn geen aanwijzingen dat gedurende deze verslagperiode hierin wezenlijke veranderingen zijn opgetreden.

Slachtoffers van seksueel geweld zijn vaak aangewezen op *xeer* rechtspraak. In dat geval staan niet de behoefte en rechten van het slachtoffer centraal maar ligt de focus vooral op het belang voor de clan.¹⁹⁶

De militaire dictatuur gedurende de periode 1969 tot 1991 heeft er toe geleid dat een zeer sterk veiligheidsapparaat is ontwikkeld. Geweld is structureel aanwezig in Somalië. Jarenlang is sprake geweest van martelingen en mensenrechtenschendingen door veiligheidsdiensten. De *National Intelligence and Security Agency* (NISA) heeft de naam deze praktijk voort te zetten. Steeds opnieuw worden in het kader van anti-terreurmaatregelen, vooral in Mogadishu, voornamelijk jonge mensen op hun mogelijke banden met Al-Shabaab ondervraagd. Het zijn vooral de kansarmen die het slachtoffer worden van geweld en die vervolgens worden gedetineerd. Volgens een deskundige komt het in de eerste plaats aan op de familiebanden die je hebt. Als een verdachte zijn invloedrijke familieleden kan opbellen dan kan het zijn dat hij binnen een tot twee uur wordt vrijgelaten. Personen die dergelijke contacten ontberen of tot een gemarginaliseerde groep

¹⁹³ Human Rights Watch, *World report 2021, events of 2020*, 13 januari 2021, p.594; Amnesty International report 2020/21, *The State of the World's Human Rights; Somalia 2020*, 7 april 2021, p. 322; United States Department of State, *Annual Report on human rights in 2020*, 30 maart 2021, p.2.

¹⁹⁴ United States Department of State, *Annual report on human rights in 2020*, 30 maart 2021.p.2. Freedom House, *Freedom in the World 2021, Somalia: Freedom in the World 2021 Country Report | Freedom House* geraadpleegd op 24 september 2021.

¹⁹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020 p.44.

¹⁹⁶ United Nations, Security Council, *Conflict-related sexual violence, report of the Secretary general (S/2021/312)*, 30 maart 2021, p.17.

behoren lopen het risico op marteling en langdurige detentie. Veiligheidsfunctionarissen proberen steekpenningen te innen voordat zij gevangenen uit detentie ontslaan.¹⁹⁷

4.1.2 *Etnische minderheden, beroepsgroepen en specifieke clans*

Schattingen van de omvang van de Somalische minderheidsgroepen lopen uiteen van zes procent van de bevolking tot mogelijk een derde. Dit grote verschil in schatting geeft al aan dat het ingewikkeld is de Somalische bevolking onder te verdelen in clans en minderheidsgroepen. Veel onderzoekers zien het precies in kaart brengen van de exacte samenstelling van een clan of minderheidsgroep dan ook als een vrijwel onmogelijke opgave. Daarom wordt veeleer beargumenteerd dat clans en minderheidsgroepen moeten worden gezien als levende organismes waarbinnen dynamische veranderingen in de tijd optreden.¹⁹⁸

Etnische minderheden

Etnische minderheden worden in de Somalische context als inferieur beschouwd. Het ontbreekt hen aan gewapende milities. Dit resulteert in uitsluiting, stigmatisering, sociale segregatie, ontkenning van rechten en lage sociale, economische en politieke status. Vertegenwoordigers van minderheden zijn over het algemeen uitgesloten van leidinggevende functies en aanstellingen binnen publieke diensten. Sommige minderheden, met name de Bantu- en Bajuni-gemeenschappen, zijn slachtoffer van inbeslagname van land en andere eigendommen. Zonder het sociale vangnet van een clan zijn minderheidsgemeenschappen onevenredig kwetsbaar voor ontheemding veroorzaakt door geweld. Ondervertegenwoordiging kan ertoe leiden dat minderheden over het hoofd gezien worden bij internationale hulpprogramma's.¹⁹⁹

Van systematische vervolging zoals in begin jaren '90 is niet langer sprake. Volgens bronnen worden minderheidsgroepen echter in veel opzichten nog steeds gemarginaliseerd en is er sprake van discriminatie. Bijvoorbeeld als het gaat om toegang tot onderwijs, economische en politieke middelen, rechtspraak en veiligheid.²⁰⁰

Vrouwen die behoren tot minderheidsgroepen zijn in het bijzonder kwetsbaar. Zij ondervinden weinig bescherming. Als ze problemen ondervinden van een lid van een meerderheidsgroep, dan wordt de dader maar zelden bestraft.²⁰¹

Benadiri (inbegrepen de Reer Hamar) is een verzamelnaam voor verschillende, voornamelijk in steden levende, minderheden langs de kustlijn van Benadir zich

¹⁹⁷ ACCORD, *Somalia: Al-Schabaab und Sicherheitslage; Lage von Binnenvertriebenen und Rückkehrerinnen; Schutz durch staatliche und nicht-staatliche Akteure*, 5 mei 2021, p.29,30.

¹⁹⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.38.

¹⁹⁹ United Nations Somalia, *Common Country Analysis 2020*, 2020, p.49; United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.36; Bertelsmann Stiftung, *Somalia Country report 2020*, 2020, p.9.

²⁰⁰ Staatssekretariat für Migration, *Focus Somalia: Clans und Minderheiten*, 31 mei 2017, p. 5; Ashur, K. D., geïnterviewd op 29 juni 2021 in EASO, Targeted Profiles, september 2021, p. 60; UN Human Rights Council, *Situation of Human Rights in Somalia*, 24 augustus 2020, p.9.

²⁰¹ UNOCHA, *Somalia: Humanitarian Response Plan 2021*, februari 2021,, p. 21; IDLO, *Accessing Justice: Somalia's Alternative Dispute Resolution Centers*, december 2020, p. 10; Minority Rights Group, Looma Ooyaan – *No One Cries for Them: The Predicament Facing Somalia's Minority Women*, january 2015, p.22, 23.

uitstrekkend tot aan Kenia. Hamar is de lokale naam voor de wijken in het oude deel van Mogadishu en Reer Hamar verwijst naar de bevolking van dat oude stadsdeel.²⁰² De Benadiri vormen geen homogene etnische groep maar zijn uit pragmatisch oogpunt ondergebracht in de categorie etnische minderheden.²⁰³

Benadiri ondervonden tijdens de eerste jaren van de burgeroorlog aanzienlijke problemen door toedoen van milities van meerderheidsgroepen. Omdat ze ongewapend en politiek zwak waren, werden ze beroofd en onderworpen aan fysiek geweld, dwangarbeid en inlijving bij clan milities, afpersing en economische uitsluiting.²⁰⁴

Veel Benadiri zijn in het begin van de jaren '90 het land ontvlucht. De omvang van de achtergebleven Benadiri/Reer Hamar bevolkingsgroep wordt zeer klein geschat. Een vertegenwoordiger van de Reer Hamar die door het Noorse Landinfo werd geïnterviewd schatte hun aantal in Mogadishu op 10.000.²⁰⁵ Vertegenwoordigers van Reer Hamar in gesprek met het bovengenoemde Landinfo verklaarden in 2019 dat ze niet werden geconfronteerd met directe veiligheidsdreigingen, maar benadrukte dat ze een minderheid vormen. In juni 2021 hield de Benadiri-gemeenschap in Mogadishu een persconferentie om te klagen over manipulatie van hun politieke rechten. Een minister werd beschuldigd van het afpakken van parlementszetels die toebehoorden aan de Benadiri. De activisten van de Benadiri-gemeenschap vroegen premier Mohamed Hussein Roble om tussenbeide te komen en het misbruik van de Benadiri-gemeenschap te stoppen.²⁰⁶

Beroepsgroepen

Beroepsgroepen kunnen worden onderverdeeld in talrijke subgroepen. Van oudsher werden deze groepen geassocieerd met specifieke werkzaamheden waarop door leden van meerderheidsclans werd neergekeken zoals de jacht op wilde dieren, de productie van leer en schoenen, harenknippen, pottenbakken (door vrouwen), traditionele geneeswijzen en verloskunde. Een benaming die voor bepaalde beroepsgroepen in het noordwesten van Somalië en Somaliland wordt gebruikt is Gabooye. Deze benaming is een verzamelnaam voor de Madhibaan en de Muse Diriyee. In de literatuur bestaat onduidelijkheid welke groepen precies onder deze verzamelnaam kunnen worden gerangschikt. Zij verblijven vooral in het noorden van Somalië (Somaliland en Puntland) maar komen ook voor in de Somalische regio van Ethiopië en stedelijke centra in het zuiden van Somalië (vooral Mogadishu). De Gabooye vormen een kwetsbare groep en ondervinden discriminatie door dominante clans en zij genieten weinig bescherming in Somalië.²⁰⁷

Naast de Gabooye zijn er nog talloze kleinere beroepsgroepen. Al deze groepen hebben gemeen dat ze in het algemeen problemen ondervinden en worden gemarginaliseerd door de meerderheidsclans.²⁰⁸

²⁰² Adam, A. S., *Benadiri People of Somalia with Particular Reference to the Reer Hamar of Mogadishu*, 2011, p. 9,17 geciteerd in in het EASO-rapport *Targeted Profiles*, september 2021, p. 69.

²⁰³ Joakim Gundel in het EASO-rapport *Somalia: Targeted profiles*, september 2021, p. 56.

²⁰⁴ Adam, A. S., *Benadiri People of Somalia with Particular Reference to the Reer Hamar of Mogadishu*, 2011, p. 250, in het EASO-rapport, *Targeted Profiles*, september 2021, p. 69

²⁰⁵ Landinfo, *Respons, Somalia: Somalia Rer Hamar-befolkningen i Mogadishu*, 21 mei 2019, p.3.

²⁰⁶ Horn Observer, *Minister of petroleum and his clan associate accused of grabbing parliamentary seats from minority clans in Somalia*, 4 juni 2021; Caasimada, Daawo: *Beelaha Banaadiriga oo ka digay qorshe socda oo lagu boobayo kuraastooda*, 15 June 2021.

²⁰⁷ Interviews met verschillende deskundigen Ashur, Hoehne, Vitturini te vinden in EASO, *Somalia: Targeted Profiles*, september 2021, p.61; Vitturini, E., *The Gabooye of Somaliland: transformations and historical continuities of the labour exploitation and marginalisation of hereditary groups of occupational specialists*, 2020, p.474. In het EASO-rapport *Somalia: Targeted Profiles* wordt meer in detail ingegaan op de situatie van de verschillende minderheidsgroepen.

²⁰⁸ Ashur, K.D., telefonisch interview in EASO-rapport, *Somalia: Targeted profiles*, September 2021, p.66.

4.1.3 *Religieuze groepen*

In Somalië is vrijwel honderd procent van de bevolking soennitisch moslim. Andere religieuze groepen vormen tezamen minder dan één procent van de bevolking, inclusief een kleine christelijke gemeenschap en andere religieuze gemeenschappen, waaronder een onbekend aantal sjiitische moslims. De kleine christelijke gemeenschap praktiseert het geloof niet in het openbaar. Traditioneel vormde het soefisme, dat een gematigde vorm van de islam propageert, een belangrijke stroming binnen de Somalische maatschappij. Deze stroming was in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw in Somalië goed vertegenwoordigd. Dit is drastisch veranderd sinds de burgeroorlog; de samenleving is thans meer conservatief soennitisch en deze trend zou nog steeds doorzetten.²⁰⁹

De Grondwet bevat een aantal bepalingen die niet verenigbaar zijn met religieuze vrijheid. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat de Grondwet nog steeds een voorlopig karakter draagt. De Grondwet noemt de koran en de sunnah als de belangrijkste rechtsbronnen in het land. De Grondwet bepaalt dat het rechtsstelsel afhankelijk is van islamitisch recht en gewoonterecht en voorziet weliswaar in het recht voor individuele personen om hun religie te belijden, echter verbiedt in artikel 2 en artikel 17 het propageren van een andere religie dan de islam. De Grondwet bepaalt dat de islam de staatsreligie is en vereist dat wetgeving conform sharia-beginselen is, er wordt in de tekst echter niet gesproken over de omvang van het gebruik dan wel de interpretatie van de shariah.²¹⁰

Het *U.S. Department of State* heeft, op basis van een aanbeveling van de *U.S. Commission on International Religious Freedom* (USCIRF) Al-Shabaab aangemerkt als een van de *entities of particular concern*. Dat label wordt door USCIRF gebruikt voor groepen die zich schuldig maken aan systematische, voortdurende, ernstige schendingen van religieuze vrijheid.²¹¹

Al-Shabaab gebruikte geweld om hun interpretatie van de islam op te leggen in de gebieden die zij controleren. Executie geldt als straf voor vermeende afvalligheid.²¹²

4.1.4 *Leden van oppositie/politieke activisten*

De wet voorziet weliswaar in de vrijheid van vreedzame vergadering maar de regering beperkt dit recht. Het gebrek aan veiligheid vormt sowieso een effectieve inperking van voornoemd recht. Het federale ministerie van Binnenlandse Veiligheid vereist toestemming voor alle publieke bijeenkomsten, daarbij verwijzend naar bezorgdheid over de veiligheid, zoals het risico van een aanval door zelfmoordterroristen van Al-Shabaab.²¹³

²⁰⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal-Somalië*, oktober 2017; Freedom House, *Freedom in the World 2021- Somalia*, 2021.

²¹⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal-Somalië*, maart 2019; International Development Law Organization, *Supporting the peaceful implementation of the new constitution in Somalia*, oktober 2012.

²¹¹ United States Commission on International Religious Freedom, *Annual report 2021*, april 2021, p.2

²¹² Freedom House, *Freedom in the World 2021, Somalia: Freedom in the World 2021 Country Report | Freedom House* geraadpleegd op 29 oktober 2021.

²¹³ United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021 p.19.

Politieke groeperingen werden geconfronteerd met obstakels bij het houden van bijeenkomsten, naar verluidt als gevolg van informele controle door veiligheidstroepen van de toegang tot hotels en conferentiefaciliteiten. Op 29 november 2020 stuurden presidentskandidaten van de oppositie een verzoek aan het ministerie van Binnenlandse Veiligheid om op 3 december 2020 een evenement met aanhangers te houden op een locatie in Mogadishu. De regering wees het verzoek af.²¹⁴

In april 2020 besloten de gemeentelijke autoriteiten van Mogadishu tot het beperken van publieke bijeenkomsten en werd een avondklok ingesteld om de verspreiding van Covid-19 tegen te gaan. De beperkende maatregelen leidden er toe dat honderden demonstranten de straat opgingen om te protesteren. Een nieuwsbron maakte melding van twee dodelijke slachtoffers als gevolg van politiegeweld bij het handhaven van genoemde maatregelen.²¹⁵

De regering zette ook veiligheidstroepen in om vreedzame politieke protesten te onderdrukken. Op 14 december 2020 zette de regering veiligheidstroepen in rond Mogadishu. Dit met het oog op geplande protesten van aanhangers van presidentskandidaten van de oppositie tegen de zittende president. De protesten hadden betrekking op de onvrede over de uitgestelde verkiezingen. Toch vonden er op 15 december 2020 enkele protesten plaats, waarvan er minstens één uitmondde in gewelddadige confrontaties tussen onbekende partijen en federale troepen, waarbij minstens vier personen gewond raakten. Als reactie zette de regering veiligheidstroepen in om verdere demonstraties neer te slaan.²¹⁶

Op 18 februari 2021 vielen veiligheidstroepen hotels aan waar oppositieleiders verbleven. Onder de oppositieleiders, bevonden zich twee voormalige presidenten, te weten Sharif Sheikh Amed en Hassan Sheikh Mohamud behorende tot de Hawiye-clan.²¹⁷ Hun gewapende achterban had zich door de stad verspreid (zie ook paragraaf 2.2.1.).²¹⁸

4.1.5 LHBTI-gemeenschap

In het vorige ambtsbericht is toegelicht dat over de situatie van de LHBTI-gemeenschap weinig bekend is. Daar is in de huidige verslagperiode geen verandering in opgetreden. Om die reden is een aantal vragen uit de Terms of Reference onbeantwoord gebleven. Het gebrek aan informatie is volgens meerdere bronnen toe te schrijven aan het feit dat LHBTI-kwesties een taboe vormen welke een persoon blootstellen aan stigma, isolatie en spot. Dat weerhoudt personen behorende tot de LHBTI-gemeenschap ervan openlijk te spreken over hun seksuele voorkeur of genderidentiteit.²¹⁹

²¹⁴ United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021 p.19.

²¹⁵ United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.19; VOA, *Police Killing Sparks Street Protests in Somali Capital*, 25 april 2021.

²¹⁶ Reuters, *Somalia cuts ties with Kenya, shots fired at Mogadishu protests*, 15 december 2020; United States Department of State, *Country Reports on Human Rights Practices for 2020*, p.19.

²¹⁷ De regio Banadir/Mogadishu is het thuisland van de Hawiye-clan. Wat de situatie zo brandbaar maakt, is dat het SNL – ondanks jaren van door donoren gesteunde hervormingen – langs clanlijnen is versplinterd. Sommige eenheden verlieten Hirshabelle en trokken naar Mogadishu om de door Hawiye gedomineerde oppositie te steunen en namen de controle over grote delen van Mogadishu. The New Humanitarian, *Back from the brink? Somalia's political crisis explained*, 20 mei 2021. Zie ook Commissariaat-Generaal voor de vluchtelingen en de Staatlozen, *Somalië Veiligheidssituatie in Mogadishu*, 29 juni 2021.

²¹⁸ The Guardian, *Somalia's rival factions spread across Mogadishu as they jockey for power*, 21 april 2021

²¹⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.41; United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p. 37; Landinfo, *Somalia*:

Meerdere bronnen beschouwen Somalië als een gevaarlijk land voor homoseksuelen.²²⁰

Zoals in veel andere Afrikaanse landen is in Somalië sprake van een pluralistische rechtsorde. Gewoonterecht (xeer, zie hiervoor noot 160), religieuze wetgeving (sharia) en seculier recht bestaan naast elkaar. Een bron maakt melding van een vierde variant te weten rechtshandelingen getroffen door niet statelijke actoren, inclusief militaire groeperingen. Om die reden is er niet één overkoepelend wettelijk kader maar wordt de situatie van de LHBTI-gemeenschap gekarakteriseerd door voornoemde pluralistische rechtsorde.²²¹

Seculier recht

Homoseksualiteit is illegaal in Somalië. Het Wetboek van Strafrecht uit 1962 stelt dat seksuele gemeenschap tussen twee mensen van hetzelfde geslacht strafbaar is met een gevangenisstraf van drie maanden tot drie jaar. Een *act of lust*, anders dan geslachtsgemeenschap, kan worden bestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot twee jaar. Omtrent de toepassing van de wet bestaat geen betrouwbare informatie.²²² Er bestaan geen wetsbepalingen die discriminatie op grond van seksuele geaardheid of genderidentiteit verbieden. Er zijn geen organisaties bekend die opkomen voor de rechten en belangen van de LHBTI-gemeenschap.²²³

Sharia

Volgens de sharia noemt men de term die verwijst naar onwettige geslachtsgemeenschap *zina*. Het omvat overspel en ontucht. De islamitische wet beschouwt alleen heteroseksuele relaties, gesanctioneerd door het huwelijk, als wettig. Homoseksuele relaties worden als illegaal beschouwd. De sharia verwijst expliciet naar *liwat* (meestal beschouwd als het equivalent van 'sodomie') en *sihaq* (soms vertaald als 'lesbianisme'). Meestal wordt de koran zodanig geïnterpreteerd dat men homoseksualiteit als een zonde beschouwd en wordt het ten strengste veroordeeld.²²⁴

Hoewel de doodstraf voor homoseksualiteit niet is voorzien in het Somalische strafrecht, kan een strikte interpretatie van de sharia toepassing ervan

Forhold for homofile [Somalia: Conditions for Homosexuals], 16 juni 2021, p. 1,2; Global Humanitarian Assistance Programme (Development Initiatives), *Towards an improved understanding of vulnerability and resilience in Somalia*, juni 2019.

²²⁰ The Straits Times, *The worst countries in the world to be LGBT+*, 2 April 2019; Somalië staat op de een na laatste plaats boven net boven Tsjetsjenië. Spartacus, *Gay Travel Index 2021*, [gaytravelindex.pdf \(gayguide.travel\)](#) geraadpleegd op 16 november 2021.

²²¹ ILGA World, *State-Sponsored Homophobia 2020, updated version*, December 2020, p.75; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.47; In 2021 waren er veroordelingen van dertien mannen wegens homoseksualiteit door een gesloten militaire rechtbank in Somaliland. Tien van de dertien mannen waren burgers. Hoewel de zaken niet werden berecht onder de sharia, was het zorgwekkend dat tien burgers werden berecht in een militaire rechtbank en dat de straffen van 10 en 13 jaar de limiet van drie jaar die voor dergelijke zaken in de wet is vastgelegd, ver overschrijden. Er zijn ook berichten dat de advocaten van de verdediging het slachtoffer waren van misbruik door de rechtbanken zelf. Waar dit misbruik uit bestond is niet verder toegelicht. Vertrouwelijke bron, 3 november 2021.

²²² Penal Code, Legislative Decree No.5 of 16 December 1962, artikel 409, [Refworld | Somalia: Penal Code](#) geraadpleegd op 1 oktober 2021.

²²³ United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p. 36,37.

²²⁴ ILGA World, *State-Sponsored Homophobia 2020: Global Legislation Overview Update*, 15 December 2020, p. 37; Hunt, S. L. et al., *Somali American Female Refugees Discuss Their Attitudes toward Homosexuality and the Gay and Lesbian Community*, 2018, p. 2 zie ook het EASO-rapport *Somalia: Targeted profiles*, september 2021, p. 103-105.

legitimeren.²²⁵ Of de doodstraf om deze reden in de verslagperiode werd toegepast is niet bekend. Bronnen gepubliceerd voor de verslagperiode spreken van executies van homoseksuelen in Al-Shabaab-gebied.²²⁶

4.1.6 Vrouwen

Somalië behoort tot de meest genderongelijke landen in de wereld. De Somalische maatschappij is patriarchaal, vrouwen genieten in de praktijk niet dezelfde rechten als mannen en ervaren systematische ondergeschiktheid aan mannen ondanks wettelijke bepalingen die dergelijke discriminatie verbiedt.²²⁷ Seksueel en gender gebaseerd geweld bleef ook in de verslagperiode een punt van grote zorg in Somalië.²²⁸ Sinds de Covid-19 pandemie is seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes toegenomen (zie hieronder).

Seksueel geweld

De VN heeft in de verslagperiode rapporten gepubliceerd waarin onder andere aandacht wordt geschonken aan seksueel geweld, en meer in het bijzonder aan conflict gerelateerd seksueel geweld. Deze VN-rapportages maken melding van een toename van seksueel geweld van 80% in 2020 ten opzichte van 2019. In 2020 werden ruim 400 personen, voornamelijk meisjes, slachtoffer van verkrachting en andere vormen van seksueel geweld. In het eerste kwartaal van 2021 werden meer dan honderd gevallen van dergelijk geweld tegen meisjes vastgesteld.²²⁹

Langdurige conflicten, structurele genderongelijkheid en opeenvolgende humanitaire crises hebben Somalische vrouwen en meisjes blootgesteld aan verhoogde niveaus van conflict gerelateerd seksueel geweld.²³⁰

Vrouwen en meisjes die in ontheemdenkampen verblijven, lopen een groter risico slachtoffer te worden van seksueel geweld. Daders maken vaak misbruik van de kwetsbaarheid van ontheemde meisjes en richten zich op hen als ze de kampen verlaten om huishoudelijke taken uit te voeren.²³¹ Volgens het *U.S. Department of State* treft de slechte veiligheidssituatie in Somalië in het bijzonder alleenstaande vrouwen die geen bescherming hebben van een clannetwerk en ontheemde vrouwen en kinderen. Vrouwen uit minderheidsclans die in ontheemdenkampen leven, zijn bijzonder kwetsbaar voor geweld en seksueel misbruik.²³²

Meerdere bronnen wijzen op de toename van gendergerelateerd geweld als gevolg van de COVID-pandemie.²³³ Nadat de Somalische federale regering in maart 2020

²²⁵ ILGA World (International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association), *State-Sponsored Homophobia 2020: Global Legislation Overview Update*, 15 December 2020, p.76.

²²⁶ Diverse bronnen opgenomen in het EASO-rapport, *Somalia: Targeted profiles*, september 2021, p.105.

²²⁷ The Somali Institute for Development Research and Analysis (SIDRA), *Breaking the Silence*, mei 2021, p.8; USDOS, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 March 2021, p. 32; Chr. Michelsen Institute, *Excluding women: the clanization of Somali political institutions*, 2020.

²²⁸ UNFPA, *Overview of Gender Based Violence in Somalia*, 5 maart 2021, p. 5.

²²⁹ United Nations Security Council, *Conflict-related sexual violence report of the Secretary-General*, 30 maart 2021, P.17; United Nations Security Council, *Children and armed conflict Report of the Secretary-General*, 6 mei 2021, p.19; UN Office of the SRSG on Sexual Violence in Conflict (joint press release), *UN Officials express grave concern over rising levels of sexual violence in Somalia*, 5 augustus 2021.

²³⁰ United Nations Security Council, *Conflict-related sexual violence report of the Secretary-General*, 30 maart 2021, p.17.

²³¹ AlJazeera, *Women must be included in conflict mediation in Somalia*, 13 juli 2021; UN Office of the SRSG for Children and Armed Conflict/ UN Office of the SRSG on Sexual Violence in Conflict, *UN Officials express grave concern over rising levels of sexual violence in Somalia*, 5 augustus 2021.

²³² United States Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021

²³³ IDLO, *The shadow pandemic: addressing gender-based violence during COVID-19*, 3 december 2020, <https://www.idlo.int/news/story/shadow-pandemic-addressing-gender-based-violence-during-covid-19#Somalia>,

bewegingsbeperkingen oplegde, verviervoudigde het aantal gender gerelateerde gevallen dat aan de procureur-generaal werd gemeld in april 2020.²³⁴ De organisatie *Saferworld*, die zich baseert op gegevens van het in Mogadishu gevestigde *Somali Women Development Centre*, spreekt van een toename van huiselijk geweld en geweld door de partner. In het eerste kwartaal van 2020 werden volgens deze organisatie 600 zaken gemeld. Dat betekent een verdubbeling van het aantal ten opzichte van het laatste kwartaal in 2019.²³⁵

Naast de beperkingen van de bewegingsvrijheid die een stijging van gender gerelateerd geweld veroorzaakten, zijn in Somalië de langer bestaande en deels reeds genoemde oorzaken die hieraan bijdragen: gewapende conflicten en natuurrampen, waaronder droogte en overstromingen. Isolatie, verlies van levensonderhoud als gevolg van bedrijfssluitingen, verstoringen in schoolagenda's worden in verband gebracht met een toename van seksueel geweld, partnergeweld en vrouwelijke genitale verminking bij kinderen, adolescente meisjes en vrouwen.²³⁶

In 2020 zijn 400 gevallen geverifieerd van conflict gerelateerd seksueel geweld gericht tegen meisjes, en zes tegen jongens. Als belangrijkste daders werden Al-Shabaab (60) en clan-milities (55) aangemerkt. Het aantal gevallen van seksueel geweld toegeschreven aan Al-Shabaab is in 2020 verdubbeld vergeleken met 2019. Al-Shabaab gebruikt seksueel geweld en gedwongen huwelijken om gebieden onder hun feitelijke controle te domineren.²³⁷

Andere actoren die zich schuldig maakten aan seksueel geweld waren het SNL (21), de Somalische politie (19), regionale strijdkrachten en regionale politie (16). De overige incidenten (235) konden niet worden toegeschreven aan een specifieke partij. Verkrachting (272) en poging tot verkrachting (59) werden het vaakst gemeld als vormen van conflict-gerelateerd seksueel geweld. Daarnaast betrof het gedwongen huwelijken (44), seksuele intimidatie (20) en aanranding (11).²³⁸

Uit de *Somali Health and Demographic Survey* blijkt dat 12% van de vrouwen en meisjes in de leeftijdscategorie van 15-49 ooit fysiek echtelijk geweld hebben ondervonden na hun twaalfde levensjaar. In dezelfde leeftijdscategorie heeft ruim 3% van de ondervraagden seksueel geweld ondervonden van de zijde van hun echtgenoot, sinds het twaalfde levensjaar. Van de vrouwen en meisjes in de leeftijd van 15-19 jaar vindt 71% dat gedwongen huwelijk als een daad van huiselijk geweld moet worden opgevat. Van verkrachting en seksuele intimidatie vindt respectievelijk

geraadpleegd op 3 september 2021; UNFPA, *Overview of gender Based Violence in Somalia, Advocacy Brief*, 2021, maart 2021; SaferWorld, *Gender and COVID-19: responding to violence against women and children in Somalia*, 29 juni 2020, <https://www.saferworld.org.uk/resources/news-and-analysis/post/884-gender-and-covid-19-responding-to-violence-against-women-and-children-in-somalia>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²³⁴ IDLO, *The shadow pandemic: addressing gender-based violence during COVID-19*, 3 december 2020, <https://www.idlo.int/news/story/shadow-pandemic-addressing-gender-based-violence-during-covid-19#Somalia>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²³⁵ SaferWorld, *Gender and COVID-19: responding to violence against women and children in Somalia*, 29 juni 2020, <https://www.saferworld.org.uk/resources/news-and-analysis/post/884-gender-and-covid-19-responding-to-violence-against-women-and-children-in-somalia>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²³⁶ IDLO, *The shadow pandemic: addressing gender-based violence during COVID-19*, 3 december 2020, <https://www.idlo.int/news/story/shadow-pandemic-addressing-gender-based-violence-during-covid-19#Somalia>, geraadpleegd op 3 september 2021. UNFPA, *Overview of gender Based Violence in Somalia, Advocacy Brief*, 2021, maart 2021, p.6, 7; SaferWorld, *Gender and COVID-19: responding to violence against women and children in Somalia*, 29 juni 2020, <https://www.saferworld.org.uk/resources/news-and-analysis/post/884-gender-and-covid-19-responding-to-violence-against-women-and-children-in-somalia>, geraadpleegd op 3 september 2021.

²³⁷ United Nations Security Council, *Children and armed conflict Report of the Secretary-General (S/2021/437)*, 6 mei 2021, p.19.

²³⁸ United Nations Security Council, *Children and armed conflict Report of the Secretary-General (S/2021/437)*, 6 mei 2021, p.19.

70.7% en 65.1% dat een dergelijke daad als huiselijk geweld moet worden gezien.²³⁹

Bescherming

Seksueel geweld is niet alleen wijdverspreid in Somalië het blijft ook vaak onbestraft. Een cultuur van stigma voor het slachtoffer en straffeloosheid van de dader dragen daartoe bij. Het Wetboek van Strafrecht kwalificeert seksueel geweld, als een "misdrijf tegen zedigheid en seksuele eer" in plaats van een schending van de lichamelijke integriteit.²⁴⁰

De beperkingen in bewegingsvrijheid als gevolg van de pandemie beperkten de mogelijkheid van slachtoffers om toegang te krijgen tot diensten en belemmerden ook de monitoring. Als het al tot een rechtszaak komt dan wordt een dergelijke zaak in de meeste gevallen via gewoonterecht (*xeer*) afgehandeld. Een systeem dat zich eerder op de belangen van de clan richt dan de behoeften en rechten van het slachtoffer. Daarnaast werden justitiële diensten, waaronder de berechting van zaken van seksueel geweld, tijdelijk opgeschort. Psychosociale ondersteuning bleef uit door financiële tekorten. Een gebrek aan persoonlijke beschermingsmiddelen voor medewerkers van opvangcentra verminderde hun mogelijkheden om slachtoffers van gendergerelateerd geweld toe te laten tot de hulpverlening. Voor vrouwen en meisjes op afgelegen locaties bleek het lastig om toegang te krijgen tot hoogwaardige diensten op het gebied van gender gerelateerd geweld, gezien hun beperkte mobiliteit en de sluitingen van diensten in de onmiddellijke nabijheid.²⁴¹

In 2018 keurde het Somalische kabinet de *Sexual Offences Bill* inzake seksuele delicten goed. Het wetsvoorstel was gericht op het strafbaar stellen van een breed scala aan vormen van gendergerelateerd geweld, waaronder verkrachting en kind-huwelijken. Het wetsvoorstel stelde duidelijke taken voor politie, onderzoekers en openbare aanklagers en zou specifieke bescherming bieden voor kwetsbare groepen zoals kinderen, mensen met een handicap en intern ontheemden. Dit wetsvoorstel werd verwelkomd, aangezien bestaande regelgeving nog steeds was gebaseerd op het Somalische Wetboek van Strafrecht van 1962 een kader voortkwam uit Italiaanse wetten uit het koloniale tijdperk die verouderd en onvolledig waren. De *Sexual Offences Bill* ondervond bezwaren van leden van de religieuze gemeenschap. Het wetsvoorstel was al meer dan twee jaar in behandeling bij het parlement toen op 8 augustus 2020, een nieuw wetsvoorstel de *Sexual Intercourse Bill*, dat toelaat dat meisjes trouwen die de puberteit bereiken, werd ingediend bij de wetgevers. Het nieuwe wetsvoorstel is in strijd met internationaal recht. Het bevat ook gebrekkige definities van strafbare feiten en biedt geen adequate bescherming aan slachtoffers van verkrachting en andere vormen van seksueel geweld. Meer dan 16.000 mensen hebben een online petitie ondertekend waarin het Somalische parlement wordt opgeroepen om het nieuwe wetsvoorstel te verwerpen en het eerdere wetsvoorstel goed te keuren. Op het moment van schrijven was geen van beide wetsvoorstellen aangenomen.²⁴²

²³⁹ Directorate of National Statistics, The Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, p.200, 204.

²⁴⁰ VOA, *UN Urges End to Sexual Violence in Conflict Areas*, 19 juni 2020; Human Rights Watch, *World Report 2021*, 2021.

²⁴¹ UNFPA, *Overview of gender Based Violence in Somalia, Advocacy Brief*, 2021, maart 2021.

²⁴² Reuters, *Outrage as Somali parliament drafts law permitting child, forced marriages*, 11 augustus 2020; Amnesty International, *Amnesty International report 2020/21 The state of the world's human rights*, 2021; Anti-Tribalism Movement, *Ending the culture of impunity in sexual violence atrocities in the Horn*, 20 juni 2020, <https://theatm.org/info/ending-the-culture-of-impunity-in-sexual-violence-atrocities-in-the-horn/> geraadpleegd op 3 september 2021; Een oud Somalisch spreekwoord luidt: '*Gabadh ama god hakaaga jirto ama gunti rag*,' vrij vertaald: 'een meisje moet of getrouwd zijn of in een graf liggen'. The Guardian, '*A race against time: the new law putting Somalia's children at risk of marriage*', 3 september 2020.

Female Genital Mutilation (FGM)

In Somalië wordt vrouwelijke genitale verminking (FGM) bij praktisch alle meisjes dan wel vrouwen uitgevoerd. FGM wordt al decennia lang gepraktiseerd in Somalië. De praktijk wordt als schadelijk beschouwd, omdat het een potentieel risico vormt voor de gezondheid en het welzijn van vrouwen en meisjes die daaraan worden blootgesteld. FGM wordt beschouwd als een schending van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Algemene Vergadering, Verenigde Naties, 1990).²⁴³

Volgens de *World Health Organisation* omvat FGM alle procedures waarbij men gedeeltelijke of totale verwijdering van de uitwendige vrouwelijke genitaliën uitvoert of ander letsel toebrengt aan de vrouwelijke geslachtsorganen om niet-medische redenen.²⁴⁴

In april 2020 is de *Somali Health and Demographic Survey 2020 (SHDS)* uitgekomen. In de SHDS van 2020 is ook ruim aandacht voor FGM.²⁴⁵ De SHDS maakt onderscheid in drie vormen van vrouwelijke verminking, *Sunni*, *Intermediair* en *Pharaonic*.²⁴⁶

In totaal heeft 99% van de vrouwen/meisjes in de leeftijdscategorie 15-49 een vorm van genitale verminking ondergaan. Van de vrouwen/meisjes uit deze leeftijdscategorie gelooft 72% dat vrouwelijke verminking een religieuze verplichting betreft.²⁴⁷

Pharaonic is de meest toegepaste vorm (64%) van genitale verminking. Het onderzoek laat zien dat 12% van de vrouwen een verminking van het *Intermediate*-type heeft ondergaan, terwijl bij 22% een verminking van het *Sunni* type werd uitgevoerd. Van de ondervraagden wist 2% het type van de verminking niet te noemen die ze eerder hadden ondergaan in hun leven.²⁴⁸

Het onderzoek toont weinig verschil in prevalentie tussen stad en platteland. De meeste vrouwen in de leeftijdscategorie 15-49, zowel in stedelijke gebieden (63%), platteland (65%) als vrouwen met nomadisch bestaan (62%) ondergingen een verminking van type 3 (Pharaonic). Bij verminking van het type *Sunni* zijn de verschillen in prevalentie qua woongebied nog geringer. Respectievelijk 23,3% (stad), 20,9% (platteland) en 21,9% (nomadisch).²⁴⁹

²⁴³ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020, p. 212.

²⁴⁴ WHO, *Female Genital mutilation*, 3 februari 2020, [Female genital mutilation \(who.int\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation) geraadpleegd op 6 oktober 2021.

²⁴⁵ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020; USDOS, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p. 32

²⁴⁶ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020:

- Excisie van de clitoriskap, met of zonder uitsnijding van een deel of het geheel van de clitoris (*Sunni*);
- Excisie van de clitoris met gedeeltelijke of totale excisie van de kleine schaamlippen (*Intermediair*);
- Excisie van een deel of het geheel van de externe genitaliën en stiksels/vernaauwing van de vaginale opening; of alle andere procedures waarbij prikken, piercings, stretching betrokken zijn; of insnijden van de clitoris en/of schaamlippen; introductie van bijtende stoffen in de vagina om het te vernauwen (*Pharaonic*).

²⁴⁷ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020, p. 211

²⁴⁸ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020, p. 213.

²⁴⁹ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020, p. 213.

Blijkens het onderzoek onderging 70% van de vrouwen zonder opleiding de ergste vorm van vrouwelijke verminking (Pharaonic). Van de vrouwen met het hoogste niveau van onderwijs onderging 52% de minder ingrijpende vorm (Sunni) van genitale verminking. Het rapport plaatst hierbij de kanttekening dat verder onderzoek nodig is om deze relatie te begrijpen omdat op het moment dat de vrouwen/meisjes werden verminkt, hun ouders of grootouders de beslissing hadden genomen over de soort verminking die moest worden uitgevoerd.²⁵⁰

Wetgeving

Er bestaat in Somalië geen specifieke wet welke FGM strafbaar stelt.²⁵¹ De Grondwet van Somalië bepaalt in artikel 15, lid 4, dat besnijdenis van meisjes wreed is en een vernederende gewoonte, en dat FGM neerkomt op marteling en dat de besnijdenis van meisjes is verboden.²⁵² De Grondwet maakt niet duidelijk of het 'verbod' ook op personen kan worden toegepast die FGM plannen, op personen die FGM niet voorkomen of op personen die helpen om meisjes FGM te laten ondergaan. De organisatie *28 Too Many* stelt dat de relevante straffen in het Wetboek van Strafrecht zijn ondergebracht: 'Onder artikel 440 van het Wetboek van Strafrecht, is de straf voor het toebrengen van letsel aan een ander een gevangenisstraf van drie maanden tot drie jaar. Waar het letsel als 'zwaar' wordt beschouwd, kan een gevangenisstraf van drie tot zeven jaar worden opgelegd, oplopend van zes tot twaalf jaar waar letsel als 'zeer zwaar' wordt beschouwd. Dezelfde bron meldde in 2018 dat het artikel nooit is toegepast. Er was in één geval sprake van vervolging, de allereerste vervolging voor FGM van de ouders van een 10-jarig meisje; de zaak werd echter geseponeerd wegens gebrek aan medewerking van de ouders om de traditionele besnijder te lokaliseren die ze betaald hadden.²⁵³

Positie van vrouwen in Somaliland en Puntland

De situatie voor vrouwen in Somaliland is wezenlijk anders dan in de rest van Somalië (m.u.v. Puntland) in de zin dat vrouwen en mannen vrijer met elkaar kunnen omgaan, je ziet vrouwen meer reizen en op straat, en vrouwen zijn economisch actief. In Zuid- en Centraal Somalië zie je minder vrouwen die economisch actief zijn en vrij rondreizen. Dit laatste heeft mogelijk ook te maken met de onveilige situatie in Zuid- en Centraal Somalië.²⁵⁴

In het vorige ambtsbericht is gewezen op onderzoek naar gender ongelijkheid in Somaliland. Het onderzoek liet zien dat op de gebieden economie, onderwijs en politieke vertegenwoordiging de verschillen fors zijn tussen mannen en vrouwen. De gender gap index van 0,45 geeft aan dat vrouwen ernstig achtergesteld zijn op de genoemde gebieden. In de praktijk betekent dat minder economische mogelijkheden tot de facto geen vertegenwoordiging in het politieke besluitvormingsproces. Gendergelijkheid is het hoogst op het gebied van onderwijs en het laagste in formele politieke vertegenwoordiging.²⁵⁵ Dat laatste blijkt ook uit het feit dat tijdens de laatste parlementaire en lokale verkiezingen op 31 mei 2021 in Somaliland (die werden gehouden volgens het *one-person, one-vote* principe) er geen enkele vrouw is gekozen. De Somalische cultuur is patriarchaal, dat geldt evenzeer in Somaliland

²⁵⁰ Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia, *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020, p. 213.

²⁵¹ UNFPA, *Overview of Gender Based Violence in Somalia*, 5 maart 2021, p. 12; *28 Too Many*, Somalia: *The law and FGM*, juli 2018, p. 4.

²⁵² Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 1 augustus 2012, [51b6d0c94.pdf \(refworld.org\)](#) geraadpleegd op 6 oktober 2021.

²⁵³ *28 Too Many*, Somalia: *The Law and FGM*, juli 2018, p. 4,5; Reuters, *Somalia's first FGM prosecution 'hampered' by victim's parents*, 23 August 2018.

²⁵⁴ Vertrouwelijke bron, 19 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 1 oktober 2021; Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2021.

²⁵⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Somalië, maart 2020, p. 44,45.

en Puntland. Zowel in Somaliland als in Puntland is sprake van een sterke onderstroom van conservatieve islam. Wetgeving over vrouwenrechten en FGM is zeer conservatief. Toch heeft in juni 2021 de president van Puntland en zijn kabinet een wetsvoorstel welke vrouwenbesnijdenis strafbaar stelt goedgekeurd. Het is echter onbekend wanneer het wetsvoorstel in het parlement in stemming zal worden gebracht.²⁵⁶

4.1.7 Minderjarigen

Minderjarigheid

Artikel 29 van de Grondwet definieert een kind als elk individu onder de leeftijd van achttien jaar en bepaalt 'dat elk kind het recht heeft beschermd te worden tegen mishandeling, verwaarlozing, misbruik of vernedering (*degradation*).'²⁵⁷

In de praktijk heeft de Grondwet weinig betekenis als het gaat om het naleven van deze leeftijd, aangezien sharia en xeer-wetgeving leidend zijn. Zo zijn kind-huwelijken in de Somalische samenleving nog steeds gebruikelijk. Eerder in paragraaf 3.1 werd opgemerkt dat een geboortedatum (voor zover die al bekend is) in de Somalische context weinig praktische en culturele betekenis heeft. Veel Somaliërs waaronder Somalische autoriteiten zien de puberteit als het criterium om te bepalen wanneer een persoon als volwassen wordt beschouwd. Blijkens de Grondwet kan een persoon trouwen als hij of zij de volwassen leeftijd heeft bereikt. UNICEF schat dat ruim 45% van de meisjes trouwt voor de leeftijd van achttien jaar.²⁵⁸

Handelingsbekwaam

Volgens een vertrouwelijke bron is het begrip 'handelingsbekwaam' in de Somalische context niet gedefinieerd.²⁵⁹

In een rapport van UNICEF uit 2018 is een overzicht (zie hieronder) opgenomen van relevante wetgeving voor kinderen. De wetgeving is gedateerd en schaars. Volgens UNICEF is dat ook een weerspiegeling van de lange geschiedenis van interne conflicten in Somalië.²⁶⁰

- Het Wetboek van Strafrecht 1963
- Het Wetboek van Strafvordering (Wetsdecreet nr. 1, 1963)
- Wet op de jeugdrechtbanken (1970)
- De Arbeidswet (wet nr. 65, 1972)
- Het Burgerlijk wetboek (wet nr. 37, 1973)

²⁵⁶ Vertrouwelijke bron, 19 oktober 2021. Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2021; Een nieuwsbron meldde dat tijdens een discussie met vrouwen, voorafgaande aan de verkiezingen, een vrouw zei dat 'haar vader haar vertelde op wie zij moest stemmen, dat was de reden dat ik tijdens de laatste verkiezingen heb gestemd op een mannelijke kandidaat en lid van mijn sub-clan'. Horn Diplomat, *Somaliland: Obstacles to Women Candidates in 2021 Elections*, 14 april 2021; Freedom House, *Freedom in the World 2021- Somaliland*, 2021; International Crisis Group, *Building on Somaliland's Successful Elections*, 12 augustus 2021, p.1, 5; Reuters, *Somalia's Puntland moves to ban genital mutilation*, 11 juni 2021.

²⁵⁷ The Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, adopted August 1, 2012 <https://www.refworld.org/pdfid/51b6d0c94.pdf> geraadpleegd op 13 juli 2021

²⁵⁸ Vertrouwelijke bron, 21 april 2021; UNICEF, *Child Notice Somalia* 2018, p.53; The Guardian, 'A race against time': the new law putting Somalia's children at risk of marriage', 3 september 2020.

²⁵⁹ Vertrouwelijke bron, 21 april 2021.

²⁶⁰ UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.21.

Het Wetboek van Strafrecht bepaalt dat men strafrechtelijk vervolgd kan worden vanaf de leeftijd van veertien jaar (artikel 70).

De Arbeidswet bepaalt dat vijftien jaar de minimumleeftijd is voor het verrichten van arbeid. Echter, die wet bepaalt dat lichte werkzaamheden vanaf twaalf jaar mogen worden verricht zonder duidelijke toelichting om wat voor soort activiteiten het daarbij gaat evenmin is duidelijk om hoeveel uur dat per week is toegestaan. Volgens het *U.S. Department of Labor* worden kinderen in Somalië blootgesteld aan de meest ernstige vormen van kinderarbeid.²⁶¹

Het is onduidelijk in hoeverre bovengenoemde wetgeving nog steeds geldig is. Over handhaving van voornoemde wetten is geen informatie beschikbaar. Hiervoor in paragraaf 2.1.2 is toegelicht dat het SNL nog steeds kindsoldaten inzet. De uiterst gebrekkige geboorteregistratie maakt handhaving bijzonder lastig. In deze context is een beoordeling van het begrip 'handelingsbekwaam' bijzonder ingewikkeld.

Leerplicht

Artikel 30 van de Grondwet spreekt van het recht van elke Somalische burger op gratis onderwijs tot aan de middelbare school. De Grondwet maakt geen melding van een leerplicht.²⁶²

Blijkens informatie van UNICEF is er geen informatie beschikbaar over eventuele leerplicht.²⁶³ Volgens een vertrouwelijke bron is er geen leerplicht in Somalië.²⁶⁴

Somalië behoort tot de landen met 's werelds laagste inschrijvingspercentages voor basisschoolkinderen. Het aantal niet-schoolgaande kinderen tussen de zes en achttien jaar wordt geschat op 4,4 miljoen. Kinderen die wel naar de basisschool gaan, beginnen vaak op latere leeftijd, wat betekent dat er een hoog percentage jongeren in de leeftijd van middelbaar onderwijs op de basisschool zit.²⁶⁵

Slechts 33 procent van de kinderen in de basisschoolleeftijd (6-13 jaar) is ingeschreven. Een laag percentage vergeleken met een gemiddelde van 74 procent in andere laag-inkomen sub-Sahara landen. Inschrijvingspercentages voor kinderen van 6-9 jaar zijn het laagst en variëren tussen 22 en 30 procent. Het lage percentage van schoolinschrijving wordt versterkt door de perceptie van Somalische ouders over de leeftijd waarop kinderen naar school zouden moeten gaan. Vooral in de landelijke en nomadische gebieden, schrijven ouders hun kinderen in op traditionele koranscholen voordat ze hen inschrijven in het formele basisonderwijs.²⁶⁶

De onderwijsdeelname van meisjes is structureel lager dan die van jongens. Het tekort aan sanitaire voorzieningen (vooral aparte latrines voor meisjes), gebrek aan vrouwelijke leerkrachten (minder dan 20 procent van de leraren in het basisonderwijs in Somalië zijn vrouwen), bezorgdheid over de veiligheid, de verwachting dat meisjes thuis voor jongere broers en zussen moeten zorgen, en sociale normen die de opvoeding van jongens bevorderen, worden genoemd als factoren die ouders ervan weerhouden om hun dochters op school in te schrijven.

²⁶¹ United States Department of Labor, 2020 *Child Labor and Forced Labor reports*, Somalia, 2020, p. 1,4.

²⁶² The Federal Government of Somalia, *Provisional Constitution, adopted August 1, 2012*, <https://www.refworld.org/pdfid/51b6d0c94.pdf> geraadpleegd op 14 juli 2021; Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

²⁶³ UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.38.

²⁶⁴ Vertrouwelijke bron, 14 juli 2021.

²⁶⁵ UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.38.

²⁶⁶ The Ministry of Planning, Investment and Economic Development, *Somalia National Development Plan 2020 to 2024*, 1 januari 2020, p.261.

Het gebruik van lijfstraffen op scholen is ook beschouwd als een factor die ouders ervan kan weerhouden hun kinderen in te schrijven (jongens evenals meisjes).²⁶⁷

Opvang van minderjarigen

Artikel 28, derde lid, van de Grondwet bepaalt dat ieder kind het recht heeft op zorg van zijn ouders, inclusief onderwijs. In gevallen waarin deze zorg niet vanuit de familie beschikbaar is, moet deze door anderen worden verleend. Dit recht op zorgt geldt ook voor straatkinderen en kinderen van onbekende ouders, waarvoor de staat de bijzondere plicht heeft deze te vervullen en te beschermen.²⁶⁸

Somalië heeft op dit moment echter geen wettelijk kader voor kinderrechten, de sharia is leidend. De islam kent als uitgangspunt dat rechten van kinderen moeten worden gerespecteerd ongeacht de gezinssituatie. De uitwerking is subjectief en in de praktijk hangt het af van de families, de clans en de religieuze leiders.²⁶⁹

Er is geen specifieke autoriteit met het mandaat kinderen in Somalië te beschermen. Diverse ministeries en departementen dragen bij aan het algemene welzijn van kinderen op federaal niveau, en door haar equivalenten binnen de deelstaten. Er is geen formeel, georganiseerd systeem voor kinderbescherming; veeleer is sprake van een regionale en gemeenschapsgerichte benadering bepaald door donoren en gemeenschappen waar programma's worden uitgevoerd.²⁷⁰

Niet-gereguleerde weeshuizen en door ngo's geleide opvanghuizen (voornamelijk voor slachtoffers van gendergerelateerd geweld) bestaan in heel Somalië. Het aantal van dergelijke instellingen is onbekend. Er is momenteel geen formeel toezicht op deze instellingen, waarvan de meeste particulier worden beheerd. Er wordt gemeld dat misbruik binnen de instellingen wijdverbreid is. Lijfstraffen worden vaak toegepast ondanks het verbod op mishandeling en misbruik van kinderen onder de Grondwet.²⁷¹

De meest voorkomende vorm van alternatieve zorg in Somalië is informele familiezorg, waarbij kinderen worden verzorgd door familieleden. Veel kinderen worden ook opgevangen via soortgelijke informele arrangementen, (maar dan door niet-familieleden). Het voornemen bestaat dat kinderen die op een dergelijke wijze worden opgevangen uiteindelijk overstappen naar goed gereguleerde en ondersteunde pleegzorg. Er is geen informatie beschikbaar over stappen die tot op heden zijn genomen op dat gebied.²⁷²

Specifieke informatie over de voorzieningen als onderwijs, kwaliteit van medische zorg, kwaliteit van eten, de beschikbaarheid van nachtopvang, kleding en beschikbaarheid van sanitaire voorzieningen is niet beschikbaar.

Over de aannemelijkheid - gegeven de sociale structuur van de samenleving - dat een minderjarige geen opvang bij één van deze personen en/of instellingen heeft, kunnen geen uitspraken worden gedaan.

²⁶⁷ UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.36.

²⁶⁸ The Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 1 augustus 2021 [51b6d0c94.pdf \(refworld.org\)](#) geraadpleegd op 26 oktober 2021.

²⁶⁹ UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p. 40.

²⁷⁰ In 2018 heeft UNICEF het rapport *Child Notice Somalia* gepubliceerd. Er is geen informatie voorhanden waaruit blijkt dat de situatie ten aanzien van minderjarigen wezenlijk is veranderd. UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p. 40.

²⁷¹ UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.42.

²⁷² UNICEF, *Child Notice Somalia*, 2018, p.42.

De afgelopen jaren zijn vele Somaliërs, waaronder kinderen teruggekeerd naar Somalië, voornamelijk uit Kenia. (zie ook hoofdstuk 6). Juist vrouwen en kinderen behoren tot de meest kwetsbare groepen en lopen het risico slachtoffer te worden van geweld.²⁷³

4.1.8 *Zakenlieden*

In het vorige ambtsbericht is aangegeven dat onder bepaalde omstandigheden zakenlieden in Somalië een risico kunnen lopen. Het risico dat zij lopen wordt vooral toegeschreven aan hun vermogen en/of status. De problemen die zakenlieden ondervinden zijn ook economisch gemotiveerd omdat Al-Shabaab belastinggeld en/of beschermingsgeld int bij zakenlui. Wie dat weigert te betalen kan worden vermoord of zijn zaak/hotel wordt doelwit van een aanslag. Afpersing van zakenlieden en handelaren zou ook plaatsvinden door Islamitische Staat in Somalië (ISS).²⁷⁴ Blijkens een onderzoek door het *Hiraal Institute* is Al-Shabaab erin geslaagd de belastingheffing sinds een vorig onderzoek uit 2018 te intensiveren. Klachten over de inning zijn alleen maar toegenomen.²⁷⁵

Belasting betalen aan Al-Shabaab, dat gepaard kan gaan met serieuze dreigementen met de dood, laat belastingbetalers weinig keus. Overleven in een zakelijke omgeving is moeilijk voor bedrijven in Somalië. Het falen van de regering om geweld te monopoliseren in de gebieden die zij controleert is de directe reden voor het succes van Al-Shabaab bij het innen van belastingen. De bedrijven klagen over het feit dat zij twee 'parallele regeringen' moeten betalen (zie ook paragraaf 2.3.4). Weigeren belasting te betalen in gebieden gecontroleerd door Al-Shabaab is geen optie, iedereen betaalt, aldus een van de geïnterviewden in het onderzoek.²⁷⁶

Vrijwel alle zakenmensen die door het Hiraal Institute werden geïnterviewd, beschouwden de wijze waarop Al-Shabaab belasting int als hard, oneerlijk en onwettig. Een grote belastingbetaler noemde de belastingheffing door Al-Shabaab het werk van een "maffiagroep die die alle pretenties een islamitische groepering te zijn achter zich heeft gelaten". De groepering is brutaal als het gaat om belastingheffing; een boer klaagde dat hij belasting moest betalen voor het gebruik van zijn tractor, zelfs toen zijn tractor een defect had en niet kon worden gebruikt. In extreme gevallen, wanneer de belastingbetalers weigeren Al-Shabaab te betalen, dan volgen gerichte moorden op de bedrijfseigenaren die weigeren aan de eisen te voldoen. Om deze reden zien de meeste ondernemers dat het in hun belang is om Al-Shabaab belasting te betalen.²⁷⁷

4.1.9 *Religieuze leiders*

In deze verslagperiode is geen informatie gevonden waaruit blijkt dat Al-Shabaab het heeft gemunt op religieuze leiders. Vertrouwelijke bronnen meldden dat alle vooraanstaande figuren in Somalië met groot publiek bereik en die zich openlijk

²⁷³ Research & Evidence Facility, *Circular refugee returns between Kenya and Somalia*, oktober 2020, p.28.

²⁷⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.47.

²⁷⁵ Voor het onderzoek werd interviews gehouden met 70 zakenlieden, overheidsfunctionarissen en vertegenwoordigers van ngo's. Hiraal Institute, *A Losing Game, Countering Al-Shabab's Financial System*, oktober 2020, p.1.

²⁷⁶ Hiraal Institute, *A Losing Game, Countering Al-Shabab's Financial System*, oktober 2020, p.1,3.

²⁷⁷ Hiraal Institute, *A Losing Game, Countering Al-Shabab's Financial System*, oktober 2020, p. 5,6.

uitspreken tegen Al Shabaab het risico lopen slachtoffer te worden van deze groepering. Dit kunnen ook religieuze leiders zijn.²⁷⁸

4.1.10 Overige groepen

Journalisten

Bronnen karakteriseren het werkkterrein voor journalisten in Somalië als zeer gevaarlijk en toenemend repressief. De bedreiging van en aanvallen op journalisten komen zowel van de zijde van de (federale) overheid als van Al-Shabaab.²⁷⁹

De gewelddadigheden uitgevoerd tegen journalisten varieerden van intimidatie, willekeurige arrestatie en detentie tot fysieke aanvallen en moorden.²⁸⁰ In de periode van 5 februari 2020 tot 7 mei 2021 maakte de Verenigde Naties melding van de arrestaties van tientallen journalisten in Somalië (inbegrepen Puntland en Somaliland).²⁸¹

In de jaarlijkse *Global Impunity Index* staat Somalië nog steeds op de eerste plek als het gaat om het aantal vermoorde journalisten (26 onopgeloste zaken sinds 1992) waarvoor geen daders ter verantwoording werden geroepen.²⁸²

Journalisten werden het hele jaar 2020 geconfronteerd met aanklachten op grond van het Somalische Wetboek van Strafrecht.²⁸³ De meeste van deze aanklachten hadden betrekking op het 'verspreiden van vals nieuws', een aanklacht waarop een gevangenisstraf van maximaal zes maanden staat. Een strafmaat die niet verenigbaar is met internationaal recht.²⁸⁴ In mei 2020 heeft president Farmaajo aangekondigd dat hij de hervorming van het Wetboek van Strafrecht op zich zou nemen om een einde te maken aan de strafbaarstelling van journalistieke activiteiten, echter vervolgingen van journalisten onder de 'te brede en achterhaalde' Somalische Wetboek van Strafrecht gingen door.²⁸⁵

In augustus 2020 werden wijzigingen in de federale mediawet van 2016 goedgekeurd door de president van Somalië. De gewijzigde wet bevat bepalingen over het recht op vrijheid van meningsuiting, maar maakt de berichtgeving over

²⁷⁸ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal Somalië*, maart 2019; Vertrouwelijke bron, 20 februari 2020; Vertrouwelijke bron, 21 oktober 2021.

²⁷⁹ The Somali Journalist Syndicate, *State of Press Freedom in Somalia in 2020*, 3 februari 2021, p.2; Amnesty International, *East and Southern Africa: Media freedoms curtailed as COVID-19 regional crises expose urgent need for access to information*, 3 mei 2021; United Nations Human Rights Council, *Situation of Human Rights in Somalia*, 24 August 2020, p.10; Federation of Somali Journalist (FESJ), *Murders, Physical Assaults & Online Harassment: Silencing Journalism in Somalia*, 3 mei 2021, p. 1; Freedom House, *Freedom in the World 2021- Somalia*, 2021; Vertrouwelijke bron, 10 november 2021; BBC Monitoring, *US and Canada condemn Somali journalist's killing*, 22 november 2021.

²⁸⁰ United Nations Human Rights Council, *Situation of Human Rights in Somalia*, 24 August 2020, p.10; AI, *East and Southern Africa: Media freedoms curtailed as COVID-19 regional crises expose urgent need for access to information*, 3 mei 2021; FESJ, *Murders, Physical Assaults & Online Harassment: Silencing Journalism in Somalia*, 3 mei 2021, p.3.

²⁸¹ United Nations Security Council, *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General, S/2021/485*, 19 mei 2021, par. 48, 53; United Nations Security Council, *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General, S/2021/154*, 17 februari 2021, para. 46; United Nations Security Council, *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General, S/2020/1113*, 13 november 2020, par. 40; United Nations Security Council, *Situation in Somalia, Report of the Secretary-General S/2020/798*, 13 August 2020, par. 50; United Nations Security Council, *Situation in Somalia, S/2020/398*, report of the Secretary-General, 13 mei 2020, par. 46.

²⁸² Committee to Protect Journalists, *Getting Away with Murder*, 28 October 2021.

²⁸³ Human Rights Watch, *World Report 2021- Somalia*, 13 januari 2021.

²⁸⁴ United Nations Human Rights Council, *Situation of Human Rights in Somalia*, 24 augustus 2020, par. 43.

²⁸⁵ Amnesty International, *The state of the world's human rights Somalia 2020*, 7 april 2021, p.323; UN Human Rights Council, *Situation of Human Rights in Somalia*, 24 August 2020, para. 42.

veel zaken nog steeds strafbaar. De wet verbiedt de verslaggeving over zaken die strijdig zijn met het nationaal belang, valse informatie, aanzetten tot geweld en 'clannisme' en verspreiding van propaganda en bevat straffen die vaak zijn geformuleerd en breed kunnen worden geïnterpreteerd of misbruikt.²⁸⁶

De wijzigingen van de federale mediawet zijn door meerdere bronnen aangehaald als niet effectief in het beschermen van journalisten en hun werk.²⁸⁷ Aangifte doen tegen aanvallen op journalisten blijft lastig aangezien het vaak de veiligheidsdiensten zelf zijn die geweld uitoefenen tegen journalisten. De daders komen vaak uit het zelfde systeem als degene die verantwoordelijk zijn voor het onderzoeken van de incidenten.²⁸⁸

Medewerkers van ngo's

Al-Shabaab pleegt aanvallen op humanitaire ngo's en agentschappen van de Verenigde Naties. Al-Shabaab richt zich specifiek op humanitaire hulpverleners indien activiteiten worden verricht die niet acceptabel zijn voor de groep.²⁸⁹

Eerder in paragraaf 2.5.1 is melding gemaakt van incidenten met hulpverleners.

Blijkens een rapport van de *United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Assistance* (UNOCHA) is het overgrote deel van de incidenten toe te schrijven aan Al-Shabaab. Bij alle personen die werden ontvoerd ging het om Somalische burgers.²⁹⁰

De Grondwet voorziet in vrijheid van vereniging, maar overheidsfunctionarissen vielen ngo-werknemers lastig. Er waren ook berichten dat regionale autoriteiten de vrijheid van vereniging beperkten. Al-Shabaab stond de meeste internationale ngo's niet toe om te opereren in de gebieden die het controleerde.²⁹¹

Naast zorgen over veiligheid en beveiliging, kregen humanitaire organisaties te maken met aanzienlijke inmenging door federale en staatsautoriteiten die probeerden belasting- en registratievereisten op te leggen en totstandkoming van contracten, inkoop en personeelsbezetting te controleren.²⁹²

Overheidsfunctionarissen, politie en militairen

In de verslagperiode vonden vele aanslagen plaats op overheidsfunctionarissen op verschillende niveaus. Ook politie, functionarissen werkzaam voor inlichtingendiensten, belastingdienst en militairen vormden een doelwit voor Al-Shabaab.²⁹³

²⁸⁶ Amnesty International et al., Re: *Concerns and recommendations on Somalia's new media law*, 5 oktober 2020.

²⁸⁷ International Federation of Journalists, *Somalia: New Media Law fails to comply with international standards on press freedom*, 26 august 2020; Reporters Without Borders, *Somalia's new media law ignores calls for journalists to be protected*, 28 August 2020; The East African, *Somalia's new law against sharing info with 'enemies' opposed*, 30 augustus 2020.

²⁸⁸ NUSOJ, *Between a Rock and a Hard Place: Journalists in Peril in Somalia*, 3 mei 2021, p. 13.

²⁸⁹ United States Department of State, *2020 Country Report on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.13. UN Security Council, *Report of the Panel of Experts on Somalia, S/2020/949*, 28 September 2020, par. 137

²⁹⁰ UNOCHA, *Somalia; 2020 Humanitarian Access Overview*, april 2021, p.2.

²⁹¹ USDOS, *2020 Country Reports on Human Rights Practices*, 30 maart 2021 p.22.

²⁹² USDOS, *2020 Country Reports on Human Rights Practices*, 30 maart 2021 p.22.

²⁹³ EASO, *Somalia: Targeted profiles*, september 2021, p.66-92 EASO baseert zich hierbij op een veelheid aan mediaberichten alsmede VN-rapportages; International Crisis Group, *Blunting Al-Shabaab's impact on Somalia's Elections*, 31 december 2020, p.5; Calamada website, *Al-Shabab captures police officer outside Somali capital*, 27 oktober 2021.

Volgens de *United Nations Assistance Mission in Somalia* (UNSOM) was begin 2021 sprake van een piek in het aantal aanslagen op overheidsfunctionarissen.²⁹⁴

Leden van wetgevende organen

Naast overheidsfunctionarissen heeft Al-Shabaab aanvallen uitgevoerd op leden van wetgevende organen, waaronder een lid van het federale parlement dat naar verluidt nauwe banden heeft met de president (in Beledweyne, regio Hiraan, hij overleefde de aanslag).²⁹⁵

Clanoudsten/ gedelegeerden voor de verkiezingen

In het vorige ambtsbericht is melding gemaakt van beïnvloeding van de verkiezingen via bedreiging van clanoudsten. Al-Shabaab dreigde alle clanoudsten die betrokken zijn bij het kiezen van federale parlementsleden te vermoorden, tenzij zij zich binnen 45 dagen 'bekeren tot het ware geloof'. Al-Shabaab gaf ook de opdracht degenen die zich hadden bekeerd voor hun eigen veiligheid hun namen bij hen te laten registreren, omdat degenen die niet op de lijst stonden zouden worden geëxecuteerd. Volgens Al-Shabaab kan alleen Allah wetten afkondigen. Door zich te conformeren aan de parlementsverkiezingen hebben de clanoudsten zich volgens Al-Shabaab gediskwalificeerd tot 'afvalligen'.²⁹⁶

Ook in deze verslagperiode ondervonden clanoudsten problemen van de zijde van Al-Shabaab.²⁹⁷ Volgens een artikel van de *International Crisis Group* (ICG) is het Al-Shabaab niet zo zeer te doen om een poging de uitkomst van de verkiezingen te beïnvloeden. Eerder lijkt Al-Shabaab het standpunt in te nemen dat deelname aan de verkiezingen een misdaad tegen de islam is.²⁹⁸

Ook andere clanoudsten en gedelegeerden waarmee Al-Shabaab contact heeft opgenomen werden door de ICG geïnterviewd. Zij zeiden dat het doel van de groep voor de aanstaande verkiezingen hetzelfde doel behelst als bij de vorige verkiezingen namelijk de deelname verstoren en het stemmen in diskrediet brengen. Volgens aan Al-Shabaab gelieerde bronnen heeft de groep gedelegeerden vermoord die betrokken waren bij de verkiezingen voor het federale parlement van Somalië alsmede bij de wetgevende macht van enkele deelstaten. Ook in de zomer van 2021 herhaalde Al-Shabaab de dreigementen.²⁹⁹

Een clanoudste die werd geïnterviewd door de ICG verklaarde dat de dreigementen van Al-Shabaab wel degelijk hadden gewerkt. Zonder bescherming van de overheid of de middelen het land te ontvluchten had hij weinig andere keuze dan akkoord te gaan met de voorwaarden van Al-Shabaab. Hij verklaarde niet deel te zullen nemen aan de verkiezingen van 2021. Andere gedelegeerden die werden geïnterviewd deelden dat standpunt.³⁰⁰

²⁹⁴ UNSOM, *UNSOM Newsletter, Issue 18 (Quarterly)*, maart 2021, p.2.

²⁹⁵ EASO, *Somalia: Targeted profiles*, september 2021, p.66-92 EASO baseert zich hierbij op een veelheid aan mediaberichten alsmede VN-rapportages.

²⁹⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p. 30,31.

²⁹⁷ USDOS, 2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia, 30 maart 2021, url, p. 13; International Crisis Group, *Blunting Al-Shabaab's Impact on Somalia's Elections*, 31 december 2020, url, p. 4; BBC-Monitoring, *Al-Shabab threatens delegates involved in Somali elections*, 2 september 2021.

²⁹⁸ International Crisis Group, *Blunting Al-Shabaab's impact on Somalia's Elections*, 31 december 2020, p.4.

²⁹⁹ Calamada, *Planned Al-Shabab operations "kill" two in Somali capital*, 24 november 2020; Calamada, *Al-Shabab kills electoral delegate in Somali capital*, 26 december 2020; Somali Memo, *Somali militants kill electoral delegate in south-west Somalia*, 22 september 2021; Somali Memo, *Al-Shabab kills electoral delegate in Somali capital*, 13 oktober 2020; VOA, *Al-Shabaab Threatens to disrupt upcoming Somali elections*; The Washington Post, *Time running out on Somalia's troubled vote as citizens express frustration*, 30 januari 2021; The National news, *Al-Shabab derailing Somalia's election process with violence, threats*, 12 augustus 2021.

³⁰⁰ International Crisis Group, *Blunting Al-Shabaab's impact on Somalia's Elections*, 31 december 2020, p.4.

Clanoudsten die een rol speelden bij vredesonderhandelingen werden slachtoffer van moordaanslagen door Al-Shabaab.³⁰¹

4.2 Toezicht en rechtsbescherming

Het gebrek aan toegang tot een eerlijk en rechtvaardig rechtssysteem is een van de meest urgente problemen in Somalië op weg naar stabiliteit en wederopbouw. Bij gebrek aan een functioneel formeel rechtssysteem gedurende meer dan twee decennia, speelt het informele rechtssysteem nog steeds een cruciale rol bij het leveren van gerechtigheid en het handhaven van sociale rust: 90% van de Somaliërs die hun recht zoeken geeft de voorkeur aan het informele systeem omdat het toegankelijker en sneller is.³⁰²

In het vorige ambtsbericht is uitvoerig ingegaan op de sharia.³⁰³ Er zijn geen relevante ontwikkelingen te melden op dit gebied. De sharia kenmerkt zich juist door zijn onveranderlijke karakter.

4.2.1 Doodstraf

Blijkens de rapportage van de onafhankelijke deskundige voor de mensenrechten in Somalië heeft de federale overheid de doodstraf nog niet afgeschaft, noch is een moratorium op executies afgekondigd.³⁰⁴ De wet op de doodstraf in Somalië is niet in overeenstemming met internationale mensenrechten normen, in de zin dat de doodvonnissen worden uitgesproken voor misdrijven die niet in aanmerking komen voor het opleggen van de doodstraf. Volgens onbevestigde berichten zou het SNL zich schuldig maken aan executies.³⁰⁵

Mensenrechtenorganisaties melden dat de Somalische regering en andere actoren, waaronder Al-Shabaab, binnen de jurisdictie van Somalië 'doodvonnissen opleggen en uitvoeren voor andere misdrijven dan het opzettelijk doden van een persoon', ook voor misdrijven gepleegd door personen die op het moment van het misdrijf nog geen achttien jaar waren.³⁰⁶ De misdrijven waar de doodstraf op staat omvatten politieke misdrijven, zoals verraad en spionage alsmede misdrijven die de openbare veiligheid in gevaar brengen, zelf als voornoemde misdrijven niet leiden tot de dood. De doodvonnissen worden vaak uitgesproken door militaire rechtbanken zonder dat verweerders de mogelijkheid hebben in beroep te gaan tegen de beslissing.³⁰⁷

In 2020 werden blijkens het jaarlijkse Amnesty rapport in Somalië 11 personen geëxecuteerd. Zes executies werden in Somaliland voltrokken en vijf in Puntland.³⁰⁸

³⁰¹ United States Department of State, *2020 Country reports on Human Rights practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.14.

³⁰² Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.47.

³⁰³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.48.

³⁰⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.48.

³⁰⁵ United Nations Human Rights Council, *Situation of human rights in Somalia*, 24 augustus 2020, p.9 .

³⁰⁶ United Nations Human Rights Council, *Situation of human rights in Somalia*, 24 augustus 2020, p.9 .

³⁰⁷ Advocates for Human Rights (The), *Somalia-Universal Periodic Review-Death Penalty-October 2020*, oktober 2020; Freedom House, *Freedom in the World 2021*, [Somalia: Freedom in the World 2021 Country Report | Freedom House](#) geraadpleegd op 29 oktober 2021; US Department of State, *2020 Country Reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p. 3, 11. United Nations Security Council, *Situation in Somalia, report of the Secretary General*, 10 augustus 2021, p.8.

³⁰⁸ Advocates for Human Rights (The), *Somalia-Universal Periodic Review-Death Penalty-October 2020*, oktober 2020; Anadolu Agency, *Somalia: Al-Shabaab executes 5 people for spying*, 2 maart 2021; AllAfrica, *Somalia: Al-Shabaab executes two men in Somalia*, 7 oktober 2021.

³⁰⁹ Amnesty International, *Death Sentences and Executions 2020*, 21 april 2021, p.48.

4.2.2 *Lijfstraffen/Marteling*

Volgens het U.S. Department of State heeft Al-Shabaab zware straffen opgelegd aan personen in de gebieden die onder haar controle staan. AMISOM rapporteerde dat Al-Shabaab inwoners van el-Baraf heeft gemarteld voor strafbare feiten variërend van het niet betalen van belastingen tot de beschuldiging van het zijn van een overheidsagent.³⁰⁹

Interviews uitgevoerd door het Panel van experts van de VN met slachtoffers van ontvoering die werden vastgehouden door Al-Shabaab, getuigden van marteling en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffing tegen zowel vrouwelijke als mannelijke burgers die door de groep worden vastgehouden.³¹⁰

Op 22 mei 2021 amputeerde Al-Shabaab de rechterhand van een man wegens diefstal.³¹¹

De NISA houdt arrestanten vast voor langere periode zonder het volgen van een eerlijk proces en mishandelde verdachten tijdens verhoren. Gedetineerden lopen het risico van marteling tijdens gevangenschap.³¹²

³⁰⁹ United States Department of States, *2020 Country reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.5.

³¹⁰ United Nations Security Council, *Letter dated 16 September 2021 from the Panel of Experts on Somalia addressed to the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia*, 6 oktober 2021, p.90.

³¹¹ United Nations Security Council, *Situation in Somalia, report of the Secretary General*, 10 augustus 2021, p.8.

³¹² United States Department of States, *2020 Country reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021, p.5; Freedom House, *Freedom in the World 2021*, [Somalia: Freedom in the World 2021 Country Report | Freedom House](#) geraadpleegd op 29 oktober 2021.

5 Vluchtelingen en ontheemden

In eerdere ambtsberichten is uiteengezet dat de situatie voor vluchtelingen en ontheemden niet alleen wordt bepaald door geweld en conflict maar ook door omgevingsfactoren als voedselonzekeerheid en klimatologische omstandigheden.

De langdurige humanitaire crisis in Somalië kenmerkt zich door aanhoudende conflicten, overstromingen en droogte, uitbraken van overdraagbare ziekten en zwakke sociale bescherming. De sprinkhanenplaag en de gevolgen van de COVID-19 pandemie droegen bij aan een verslechtering van de humanitaire omstandigheden. Vooral de bewoners van de ontheemdenkampen stonden bloot aan een toenemend risico op COVID-19 besmetting.³¹³

Decennia van burgeroorlog en instabiliteit hebben geleid tot 'de langste vluchtelingencrisis' aldus de UNHCR. Eind 2020 waren circa 3 miljoen Somaliërs in het land ontheemd. Naast de intern ontheemden keren ook grote aantallen vluchtelingen en asielzoekers terug uit de buurlanden, de meesten uit Kenia. Daarnaast worden circa 25.000 niet-Somalische vluchtelingen, voornamelijk uit Ethiopië en Yemen in Somalië opgevangen. De UNHCR registreerde over 2020 bijna 1,3 miljoen nieuwe ontheemden, waarvan 70% als gevolg van overstromingen. De meesten hadden dringend humanitaire hulp nodig.³¹⁴

Tijdens het *Gu-seizoen*³¹⁵ in 2020 werd meer dan 50.000 hectare landbouwgrond getroffen door overstromingen. Overstromingen veroorzaakten niet alleen ontheemding maar leidde ook tot vernietiging van infrastructuur, eigendommen en 144.000 hectare landbouwgrond. Dit verergerde de toch al moeilijke omstandigheden in sommige gebieden, die nog moeten herstellen van de gevolgen van eerdere overstromingen.³¹⁶

In het eerste half jaar van 2021 werd de ontheemding vooral veroorzaakt door conflicten.³¹⁷

5.1 Opvang Somalische vluchtelingen in buurlanden

Op 30 april 2021 verbleven er ruim 659.000 Somalische vluchtelingen en asielzoekers in landen in de regio. Kenia is met ruim 276.000, het land dat de meeste Somalische vluchtelingen en asielzoekers opvangt. Naast Kenia worden Somalische vluchtelingen voornamelijk opgevangen in Ethiopië (208.825), Yemen (112.125), Oeganda (46.372), Djibouti (13.877), Libië (2.337), Eritrea (80) en overige (67).³¹⁸

³¹³ UNOCHA, *Humanitarian response plan, Somalia*, februari 2021, p.11; Amnesty International, *Somalia: Internally displaced people surviving by "the grace of God" amidst COVID-19*, 21 juli 2020; BBC Monitoring, *Somalia declares drought national disaster*, 11 november 2021; UNICEF, *Somalia Humanitarian Situation Report No. 9*, oktober 2021.

³¹⁴ UNHCR, *Global report 2020*, 2021, p.81.

³¹⁵ Het Gu-seizoen is het belangrijkste regenseizoen dat begint half maart en doorloopt tot juni. Food and Agricultural Organization of the United Nations, <https://www.faoswalim.org/water/climate-somalia>, geraadpleegd op 12 mei 2021.

³¹⁶ UNOCHA, *Humanitarian response plan, Somalia*, februari 2021.

³¹⁷ UNHCR, *Somalia Internal Displacements Monitored by Protection & Return Monitoring Network (PRMN)*, juni 2021.

³¹⁸ UNHCR, *Somalia Situation Population of concern to UNHCR*, 30 april 2021.

5.1.1 Kenia

Per 31 augustus 2021 verbleven er ruim 280.000 Somalische vluchtelingen in Kenia dat betrof 52% van het totaal aantal geregistreerde vluchtelingen in Kenia.³¹⁹

In Kenia is het *Refugee Affairs Secretariat* (RAS) de overheidsdienst die zich ontfermt over de registratie van vluchtelingen. De UNHCR werkt met RAS samen.³²⁰

Asielprocedure

Via de website van de UNHCR *Help Kenya applying for asylum in Kenya* kan informatie worden ingewonnen over het verloop van de asielprocedure nadat een asielverzoek is ingediend. Via deze website is onder andere informatie beschikbaar over de documenten, indien voorhanden, die een asielzoeker wordt geacht mee te nemen tijdens het *Refugee Status Determination* interview. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om een paspoort, overige identiteitsdocumenten, huwelijks- dan wel echtscheidingsakte, geboorteakte/overlijdensakte, familieboekje en eventueel bewijs van een asielprocedure in andere landen. Daarnaast is informatie te vinden over andere documenten die een asielzoeker dan wel vluchteling in Kenia kan verkrijgen. Bijvoorbeeld een bewijs van registratie of een asielzoekerspas.³²¹

Dreigende sluiting vluchtelingenkampen in Kenia

Kenia dreigde in maart 2021 met de sluiting van vluchtelingenkampen Dadaab en Kakuma. De Keniaanse minister van Binnenlandse Zaken gaf de UNHCR een ultimatum van twee weken om een stappenplan voor te stellen.³²² De UNHCR waarschuwde de Keniaanse overheid voor de impact van de beslissing, onder meer vanwege de situatie met COVID-19. De UNHCR kwam in april 2021 met een plan. De Keniaanse overheid besloot na overleg met de UNHCR tot uitstel van de sluiting van de vluchtelingenkampen tot juni 2022.³²³ Een gezamenlijk team bestaande uit Keniaanse overheidsfunctionarissen en vertegenwoordigers van de UNHCR zullen samen een plan ontwikkelen om te komen tot een humaan verloop van de sluiting. Het plan omvat onder meer vrijwillige terugkeer, het vertrek naar derde landen of alternatieve verblijfsopties voor sommige Oost-Afrikaanse vluchtelingen. Kenia zal werkvergunningen verlenen aan vluchtelingen uit Oost-Afrika om op die wijze te integreren in de Keniaanse samenleving of vluchtelingen moeten terugkeren naar hun landen van herkomst, aldus de Keniaanse minister van Binnenlandse Zaken.³²⁴

Er is geen informatie beschikbaar over gevallen van *refoulement* door Kenia. Een vertrouwelijke bron sprak zijn zorgen uit over de plannen tot sluiting van de vluchtelingenkampen in Kenia en de haalbaarheid van vrijwillige terugkeer – en dus opvolging geven aan het non-refoulement principe – als uitgangspunt. Zorgen bestaan er vooral dat bij die terugkeer maar weinig ruimte zal bestaan voor onderscheid naar verschillende groepen vluchtelingen. Een en ander kan dus ook betekenen dat minderheden en andere moeilijk terug te plaatsen personen zullen

³¹⁹ UNHCR, *Kenya registered refugees and asylum-seekers as of 31 August 2021*, augustus 2021.

³²⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, Algemeen ambtsbericht Somalië, maart 2020.

³²¹ UNHCR, *Help Kenya*, *UNHCR Kenya - Help for refugees and asylum-seekers* geraadpleegd op 20 oktober 2021.

³²² VOA, *Kenya's plan to close two camps worries refugees*, 2 april 2021; The Sentinel Project, *Closing Kenya's Kakuma and Dadaab refugee camps: Thoughts from the ground*, 29 juni 2021; Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³²³ The East African, *Kenya revises refugee camp closure to June 2022*, 29 april 2021.

³²⁴ Deutsche Welle, *Kenya to close 2 refugee camps next year*, 29 april 2021; The Guardian, *Kenya delays closure of camps housing half a million people*, 30 april 2021.

moeten vertrekken naar hun land van herkomst. De zorgen worden gestaafd door het feit dat in de landen of gebieden van herkomst opvang niet gegarandeerd is en veiligheid te wensen over laat. Dit is de belangrijkste reden voor grote twijfel of men in staat zal zijn het principe van vrijwilligheid bij terugkeer gestand te doen.³²⁵

Refugee Bill

In november 2021 is de Refugee Bill aangenomen. Het nieuwe wetsvoorstel bevat een mix van vooruitstrevende en zorgwekkende bepalingen voor zover het betreft het creëren van een veilige omgeving voor asielzoekers. Een van de zorgwekkende bepalingen die is toegevoegd als onderdeel van de aanbevelingen van de president van Kenia, is de uitbreiding van de definitie van transitcentrum onder andere met: gevangenissen, detentiecentra voor immigratie en politiebureaus. De zorg is dat een met dergelijke uitgebreide definitie, situaties kunnen ontstaan waarin asielzoekers of vluchtelingen kunnen worden vastgehouden/vastgehouden op plaatsen naast veroordeelde criminelen.³²⁶

5.1.2

Ethiopië

Ethiopië kent een lange geschiedenis van opvang van mensen op de vlucht vanwege langdurige conflicten of droogte in buurlanden.

Ethiopië is het derde grootste gastland voor vluchtelingen in Afrika, het biedt onderdak aan ruim 795.000 geregistreerde vluchtelingen en asielzoekers per 31 augustus 2021. De overgrote meerderheid komt uit Zuid-Soedan, Somalië, Eritrea en Soedan. Per 31 augustus 2021 verbleven ruim 200.000 Somalische vluchtelingen in Ethiopië.³²⁷

Samen met de *Agency for Refugees and Returnees Affairs* (ARRA) coördineert de UNHCR activiteiten gericht op het beschermen en bijstaan van vluchtelingen en asielzoekers in Ethiopië, en het vinden en promoten van duurzame oplossingen. De UNHCR biedt technische ondersteuning aan ARRA bij de registratie en statusbepaling van nieuwe asielzoekers. Daartoe wordt gebruik gemaakt van een biometrisch registratiesysteem dat geschikt is voor identificatie en bescherming van vluchtelingen en asielzoekers.³²⁸

In het Algemeen ambtsbericht Ethiopië is de asielprocedure zoals die geldt in dat land beschreven. Het asielbeleid van Ethiopië biedt in de uitvoering een vluchtelingenstatus die gebaseerd is op groepserkenning (prima facie) aan asielzoekers die uit Zuid- of Centraal-Somalië komen. ARRA en andere relevante lokale autoriteiten voeren een "nationaliteitsscreening" uit om vast te stellen of een asielzoeker afkomstig is uit dat deel van het land.³²⁹

Onderzoek naar juridische problemen van vluchtelingen en gastgemeenschappen

In 2020 werd onderzoek gedaan naar de juridische problemen die vluchtelingen ondervinden in Ethiopië. Voor dit onderzoek werden meer dan 2000 personen

³²⁵ Vertrouwelijke bron, 12 april 2021.

³²⁶ Vertrouwelijke bron, 3 november 2021; Parliament of Kenya, *National Assembly Debates*, 5 oktober 2021, [Hansard Report - Tuesday, 5th October 2021 \(P\).pdf \(parliament.go.ke\)](#) geraadpleegd, 3 november 2021; [President Kenyatta signs three parliamentary bills into law](#), 17 november 2021. [President Kenyatta signs three parliamentary bills into law | The Presidency](#) geraadpleegd op 14 december 2021.

³²⁷ UNHCR, *Ethiopia Fact sheet*, augustus 2021, [UNHCR Fact Sheet Ethiopia-August.pdf](#), geraadpleegd op 20 oktober 2021.

³²⁸ UNHCR, *Ethiopia Fact sheet*, augustus 2021, [UNHCR Fact Sheet Ethiopia-August.pdf](#), geraadpleegd op 20 oktober 2021.

³²⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Ethiopië*, februari 2021, p.94; Vertrouwelijke bron, 14 november 2021.

geïnterviewd waaronder 800 personen afkomstig uit gastgemeenschappen in de nabijheid van vluchtelingenkampen. De interviews werden afgenomen in zeven vluchtelingenkampen en omliggende gemeenschappen in twee regio's (Tigray en Somali).³³⁰ Belangrijke bevindingen uit het rapport waren:

- Ongeveer vier van de tien vluchtelingen ondervonden juridische problemen gedurende de laatste vier jaar in Ethiopië;
- Criminaliteit werd als meest voorkomende en dringende probleem gezien door vluchtelingen (58%) en leden van gastgemeenschappen (37%);
- Slechts 21% van de vluchtelingen vond een oplossing voor hun meest ernstige juridische problemen, vergeleken met 40% van de juridische problemen waarmee de algemene bevolking van Ethiopië te maken had;
- Rechtbanken en advocaten zijn niet toegankelijk voor vluchtelingen.³³¹

Er is geen informatie beschikbaar over gevallen van refoulement.

In het vorige ambtsbericht is uitvoerig ingegaan op de documenten die in Ethiopië worden verstrekt. Er zijn geen aanwijzingen dat er relevante wijzigingen zijn opgetreden.

5.2 Ontheemden

Daar waar in 2019 en 2020 ontheemding vooral het gevolg was van overstromingen raakten in de eerste helft van 2021 mensen vooral ontheemd als gevolg van conflicten en onveiligheid.³³²

Over geheel 2020 raakten 242.000 personen ontheemd vanwege conflicten en onveiligheid. Het eerste half jaar van 2021 bedroeg het aantal ontheemden om die reden reeds 359.000.³³³ Belangrijke oorzaak was het oploeiende geweld in de hoofdstad Mogadishu.

UNOCHA spreekt van een escalatie in 2021 als het gaat om ontheemding als gevolg van conflicten en geweld. Meer dan 250.000 mensen raakten ontheemd in Banadir, Berdale en Baadweyn. Alleen al in Mogadishu bedroeg in april 2021 het aantal ontheemden 200.000 mensen (zie ook paragraaf 2.2.1). Ontheemding werd ook gemeld in Gaalkacyo in Mudug en Cabudwaaq in de regio Galgaduud. Vanaf 28 april 2021 keerde de relatieve rust terug in Mogadishu, wat een aantal van de ontheemden ertoe bracht om naar huis terug te keren. Naar schatting zijn tussen de 30.000 en 80.000 mensen teruggekeerd naar hun huizen. Meer dan 160.000 mensen zouden echter nog steeds op de vlucht zijn. Veel van deze mensen zijn gevlucht naar oude bestaande kampementen van ontheemden, voornamelijk in Kahda, Daynille, Garesbaley. De escalatie kwam op een moment dat Somalië tegelijk te maken had met droogte, een aanzienlijke toename van COVID-19-gevallen en een ernstige sprinkhanenplaag. Bovendien beperkt het conflict de toegang voor humanitaire hulp, waardoor de tijdige verlening van hulp aan mensen in nood wordt verstoord. In 2020 waren ongeveer 13 van de 74 districten in Somalië, voornamelijk in de staten Galmudug, Hirshabelle, Southwest State en Jubbaland, ontoegankelijk.³³⁴

³³⁰ Hiil, *Justice Need and Satisfaction of Refugees and Host Communities*, 2020, p.20.

³³¹ Hiil, *Justice Need and Satisfaction of Refugees and Host Communities*, 2020, p.12.

³³² UNOCHA, *Somalia Humanitarian Bulletin, April 2021*, 11 mei 2021; UNHCR, *Somalia Internal Displacements Monitored by Protection & Return Monitoring Network (PRMN)*, juni 2021.

³³³ UNHCR Somalia, *Internal displacement, Displacements Monitored by UNHCR Protection and Return Monitoring Network (PRMN)*, [SOMALIA: INTERNAL DISPLACEMENTS \(unhcr.github.io\)](https://github.com/unhcr/somalia-internal-displacements), geraadpleegd op 9 augustus

³³⁴ UNOCHA, *Somalia Humanitarian Bulletin, April 2021*, 11 mei 2021.

De binnenlands ontheemden (IDP's) die het platteland ontvluchtten vanwege onveiligheid en natuurrampen, integreren zelden in de steden als ze aankomen. In plaats daarvan wonen ze voornamelijk in ontheemdenkampen, de facto sloppenwijken die ooit overal in steden te vinden waren, maar die tegenwoordig steeds meer geconcentreerd zijn aan de verre rand van steden, buiten het bereik van infrastructuur en basisvoorzieningen. De nieuwe buitenste ring van ontheemdenkampen wordt ook bevolkt door personen die vanwege gedwongen ontruiming de oudere IDP-kampen moesten verlaten. De reden van de gedwongen ontruiming is vaak dat de grond wordt gebruikt voor de ontwikkeling van waardevol onroerend goed. De meerderheid van de intern ontheemden woont op het land waar ze geen huurzekerheid hebben en kwetsbaar zijn voor meerdere gedwongen uitzettingen. Ze beschikken vaak niet over de nodige vaardigheden voor het levensonderhoud in de stad en zijn onderworpen aan laagbetaalde, onstabiele informele banen. Velen komen uit clans met een zwakke of lage status en etnische minderheden, en zijn verwijderd uit het op de clan gebaseerde ondersteuningssysteem dat anderen een vangnet en bescherming geeft.³³⁵

5.2.1 Ontheemdenkampen

Blijkens een onderzoek uitgevoerd door *The Global Camp Coordination and Camp management Cluster* (CCCM Cluster) waren er in maart 2021 ruim 2.300 geregistreerde ontheemdenkampen in Somalië. De meerderheid van de ontheemden verblijft in overbevolkte voorzieningen in dichtbevolkte stedelijke gebieden. Het onderzoek kijkt naar de mate waarin mensen worden bedreigd in humanitaire behoeften onder andere voeding, gezondheid en bescherming.³³⁶

- Bij 77% van de bezochte kampen bleken minstens enkele kinderen ondervoed;
- In 86% van de gevallen had de bevolking te kampen met specifieke gezondheidsproblemen;
- In 18% van de kampen was sprake van gender gebaseerd geweld en in 13% was sprake van belastingheffing door niet-gouvernementele partijen.³³⁷

Gelet op het grote aantal ontheemdenkampen is het niet mogelijk details te verstrekken zoals namen, plaatsen en grootte van de afzonderlijke kampen. Via de website van *CCCM Cluster Somalia* is het wel mogelijk nader in te zoomen op detailniveau.³³⁸

5.3 Opvang van vluchtelingen in Somalië

Somalië is partij bij het Vluchtelingenverdrag van 1951, het Protocol betreffende de status van Vluchtelingen, New York, 31 januari 1967 alsmede het Verdrag van 1969 betreffende de specifieke aspecten van vluchtelingenproblemen in Afrika. De status

³³⁵ The World Bank, *Somalia Urbanization Review, Fostering Cities as anchors of development*,

³³⁶ CCCM Cluster, *Detailed Site Assessment (DSA) Key Findings*, maart 2021.

[REACH_SOM_DSA_Factsheet_National-Key-findings_March-2021.pdf](#) (reliefweb.int) geraadpleegd op 20 oktober 2021.

³³⁷ CCCM Cluster, *Detailed Site Assessment (DSA) Key Findings*, maart 2021,

[REACH_SOM_DSA_Factsheet_National-Key-findings_March-2021.pdf](#) (reliefweb.int) geraadpleegd op 20 oktober 2021.

³³⁸ CCCM Cluster Somalia, *Detailed site assessment (DSA) Somalia - CCCM Cluster - Detailed Site Assessments (DSA)* (cccm-cluster-somalia.github.io)

en behandeling van vluchtelingen in Somalië wordt geregeld via verschillende wetten of structuren, afhankelijk van de locatie in het land. De federale overheid van Somalië erkent de vluchtelingenstatus die is toegekend door de UNHCR. De UNHCR voert de statusdeterminatie zowel in eerste aanleg als in beroepsprocedures uit. De autoriteiten hebben geen bemoeienis met de procedures rond de statusdeterminatie (waaronder de interviews).³³⁹ Er is in Somalië een Nationale Commissie voor Vluchtelingen en IDP's (NCRI) dat ressorteert onder het ministerie van Binnenlandse Zaken. Die commissie is betrokken is bij het algemene wetgevingsproces.³⁴⁰

Momenteel is er op federaal niveau geen alomvattend en actueel wettelijk kader voor vluchtelingen (een ontwerp van een Vluchtelingenwet is in behandeling bij de ministerraad).³⁴¹

Op 30 april 2021 verbleven er ruim 25.000 geregistreerde vluchtelingen in Somalië (inclusief Puntland en Somaliland). De meesten, ruim 17.000 waren afkomstig uit Ethiopië, gevolgd door Yemen met 6.897 vluchtelingen. Het grootste deel van de vluchtelingen werd opgevangen in de regio Woqooyi Galbeed (Somaliland).³⁴²

5.4 Internationale organisaties

UNOCHA houdt een overzicht bij van UN-agentschappen en ngo's die activiteiten ontplooiën in Somalië. In maart 2021 waren er 399 van dergelijke agentschappen en ngo's actief in Somalië. Veel van deze organisaties zijn vertegenwoordigd in de regio's Mogadishu/Benadir, Bay, Gedo, Mudug en Lower Jubba. De meeste aandacht van deze gaat uit naar voedselzekerheid, gevolgd door onderwijs, voeding en bescherming.³⁴³

³³⁹ Reliefweb, *State Parties to the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and/or its 1967 Protocol* https://reliefweb.int/map/world/world-state-parties-1951-convention-relating-status-refugees-and-or-its-1967-protocol?qclid=EA1aIQobChMIVYCYpLcJ8gIVQQOLCh3ewAKFEAYASAAEgJR8fD_BwE, geraadpleegd op 9 augustus 2021; UNHCR, *Help Somalia*, <https://help.unhcr.org/somalia/asylum/>, geraadpleegd op 9 augustus 2021; Vertrouwelijke bron, 30 juli 2021.

³⁴⁰ Federal Government of Somalia, *National Policy on Refugee-returnees and Internally Displaced Persons (IDPs)*, [5d8332c64.pdf \(refworld.org\)](https://www.refworld.org/docid/5d8332c64.pdf), geraadpleegd op 9 augustus 2021; Vertrouwelijke bron, 30 juli 2021.

³⁴¹ Vertrouwelijke bron, 30 juli 2021.

³⁴² UNHCR, *Somalia Situation Population of concern to UNHCR*, 30 april 2021.

³⁴³ UNOCHA, *Somalia Operational Presence (3W)*, maart 2021.

6 Terugkeer

Informatie over de situatie van Somaliërs die terugkeren beperkt zich hoofdzakelijk tot de categorie Somaliërs die vrijwillig terugkeren uit buurlanden. Er is nauwelijks tot geen informatie beschikbaar over uitgeprocedeerde asielzoekers uit Europa of andere westerse landen die terugkeren naar Somalië. Om die reden kan er niet worden aangegeven of er verschillen zijn in risico's voor terugkeerders uit het Westen en die uit de regio. Wel zijn er voorbeelden van Somaliërs uit de diaspora die terugkeren naar Somalië, bijvoorbeeld om daar een eigen bedrijf te starten. Een programma dat hieraan een steentje bijdraagt is het door de IOM uitgevoerde *CD4D* programma dat leden van de diaspora in contact brengt met werkgevers in Somalië bij de overheid en het bedrijfsleven. Somalië wordt genoemd als meest succesvolle implementatieland van het programma. Overigens gaat het in deze gevallen vaak om leden uit de diaspora die inmiddels het Nederlands staatsburgerschap hebben.³⁴⁴

6.1 Terugkeer uit de regio

Verreweg de meeste personen die terugkeren uit de regio komen vanuit Kenia. Sinds 2014 zijn ruim 85.000 Somaliërs teruggekeerd uit Kenia. Voor de goede orde het overgrote deel keerde voor 2020 terug vanuit Kenia. In de verslagperiode ging het om enkele honderden personen.³⁴⁵

Onderzoek

De UNHCR heeft in mei 2021 een onderzoek gedaan naar Somaliërs die tussen 2018 en 2020 terugkeerden naar Somalië uit verschillende Afrikaanse landen. Voor dat doel werden 2.046 huishoudens geïnterviewd, deze huishoudens bestonden uit 11.851 individuen. Naast personen die geassisteerd worden bij terugkeer interviewde UNCHR ook Somaliërs die 'spontaan' terugkeerden. (116 personen).³⁴⁶

Geïnterviewden kregen vragen voorgelegd over onderwerpen als:

- Besluit tot terugkeer;
- Veiligheid;
- Discriminatie en de relatie met de gast gemeenschap;
- Onderwijs;
- Huisvesting en eigendom;
- Inkomen;
- Identificatie documenten.

Van de ondervraagden bleek 90% tevreden met het besluit terug te keren en 83% gaf aan permanent op hun huidige locatie te willen blijven. De top drie redenen waarom mensen niet wilden blijven betrof de wens dichterbij familie te zijn (41%), bestaansmogelijkheden (16%) en beperkte toegang tot basisvoorzieningen (12%).³⁴⁷

³⁴⁴ Vertrouwelijke bron, 16 juni 2021. Zie in dit verband ook het bericht van het CBS, *More emigrants among 2nd generation, but often returning*, 9 april 2020. Blijkens dit onderzoek emigreert overigens slechts 7% van de tweede generatie Somaliërs naar Somalië.

³⁴⁵ UNHCR, *Somali returnees from Kenya as of 30th September 2021*, oktober 2021

³⁴⁶ UNHCR, *Somalia Post Refugee Return Monitoring Snapshot*, mei 2021.

³⁴⁷ Ibid.

95% van de respondenten gaf aan dat geen van de leden van het huishouden was bedreigd, geïntimideerd of geweld had ervaren sinds de terugkeer naar Somalië. Een overgroot deel (92%) had geen discriminatie ondervonden op basis van zijn of haar terugkeer.³⁴⁸

Een meerderheid van de ondervraagden (64%) gaf aan dat geen van de kinderen in hun huishouden naar school ging.

Van de ondervraagden gaf 66% aan dat hun middelen van bestaan niet toereikend waren voor de behoeften van een huishouden.³⁴⁹

Van de huishoudens was 93% niet in het bezit van door de overheid verstrekte documenten ter identificatie. 82% van deze huishoudens gaf aan dat het niet bezitten van dergelijke documenten niet tot problemen had geleid sinds hun terugkeer.³⁵⁰

Een vergelijking tussen personen die spontaan terugkeerden en personen die assistentie ontvingen bij terugkeer liet zien dat de laatste groep een hogere mate van tevredenheid toonde (75% vs. 91%)³⁵¹

Circulaire terugkeer

Ondanks de hoge mate van tevredenheid die het onderzoek laat zien geven andere bronnen aan dat veel terugkeerders uit de regio na een langer of korter verblijf in Somalië alsnog besluiten terug te keren naar buurlanden waar zij eerder verbleven.³⁵²

Zo laat een onderzoek uit 2020 zien dat een aanzienlijk aantal Somalische vluchtelingen die naar Somalië repatriëerden, zowel de categorie die geen hulp ontving als de categorie met assistentie, vervolgens (soms meerdere keren) terugkeerden naar Kenia. Begeleide vrijwillige terugkeer betekent dus niet altijd een einde aan ontheemding, ook niet als het gepaard gaat met re-integratiebijstand. Er is sprake van een vorm van 'circulaire terugkeer'. De belangrijkste redenen van deze circulaire terugkeer zijn gelegen in de veiligheidssituatie en de economische omstandigheden in Somalië, tijdelijke bezoeken aan achtergebleven familie en toegang tot bijvoorbeeld onderwijs (onderwijs in Kenia wordt gezien als van beter kwaliteit), aldus het onderzoek.³⁵³

Wanneer Somalische terugkeerders besluiten opnieuw naar Kenia te reizen, hangen de omstandigheden die hen daar te wachten staan grotendeels af van hun sociaaleconomische status (en de middelen en steun die ze vervolgens kunnen bemachtigen). Ook het al dan niet bezitten van de vluchtelingenstatus in Kenia speelt daarbij een rol. Terugkeerders die de reis informeel maken, buiten het *voluntary repatriation programme* (VRP) om, kunnen vaak hun vluchtelingenstatus in Kenia behouden. Bijvoorbeeld, via gescheiden terugkeer, waarbij sommige gezinsleden in de kampen in Kenia blijven en ander leden van het gezin de mogelijkheid grijpen spontaan naar Somalië te reizen (d.w.z. onofficieel) en toch

³⁴⁸ Ibid.

³⁴⁹ Ibid.

³⁵⁰ Ibid.

³⁵¹ Ibid.

³⁵² Vertrouwelijke bron, 15 april 2021; Manji, Farah, *Circular refugee returns between Kenya and Somalia: a rapid review*, oktober 2020, p.8.

³⁵³ Er is een gebrek aan data als het gaat om circulaire terugkeer. Manji, Farah, *Circular refugee returns between Kenya and Somalia: a rapid review*, oktober 2020, p.7,9, 29.

toegang tot hun rantsoenondersteuning en andere hulp in Kenia te behouden. Aan de andere kant zullen Somalische vluchtelingen die gebruik maken van VRP hun vluchtelingenstatus in Kenia moeten opgeven. Dit betekent dat als ze terugkeren, ze in een situatie komen van ongedocumenteerde personen. In dat geval komen ze niet langer in aanmerking voor voedselhulp of gratis onderwijs. Sommige van deze ongedocumenteerde terugkeerders kunnen zich in leven houden door middel van alternatieve inkomstenbronnen. Zij blijven echter vaak verstoken van een vluchtelingen-ID-kaart en worden geconfronteerd met specifieke uitdagingen bij het verkrijgen van reispapieren, toegang tot simkaarten, bank- en overheidsdiensten.³⁵⁴

Ongedocumenteerden

In Dadaab bevinden zich volgens de UNHCR ruim 15.000 ongedocumenteerde personen waarvan de meerderheid (97%) afkomstig is uit Somalië. Schattingen lopen echter uiteen en variëren van 13.000 tot bijna 50.000. Volgens een voor het onderzoek geraadpleegde ngo is er geen exact en betrouwbaar aantal ongedocumenteerden aan te geven.³⁵⁵

6.2 **Terugkeer naar Al-Shabaab gebied**

Informatie over Somaliërs die terugkeren naar Al-Shabaab gebied ontbreekt. In een vorig ambtsbericht werd opgemerkt dat het moeilijk is om verifieerbare informatie te verkrijgen over de gebieden die in handen zijn van Al-Shabaab. Bovendien heeft de spaarzame informatie die voorhanden is veelal een tegenstrijdig karakter. Zie in dit verband bijvoorbeeld de tegenstrijdige informatie uit bovengenoemde onderzoeken. Dit onderzoek ging weliswaar niet over terugkeer naar Al-Shabaab gebied maar het is wel illustratief voor de complexiteit van het onderwerp terugkeer. Dit in combinatie met het fluïde karakter van de machtsverhoudingen in veel gebieden in Zuid- en Centraal Somalië maakt het lastig informatie over terugkeer te vergaren.³⁵⁶

6.3 **Problemen bij terugkeer**

Een door het *Austrian Centre for Country of Origin & Asylum* geraadpleegde bron benadrukt het belang van het profiel van degene die terugkeert. Als iemand uit de diaspora terugkeert dan heeft hij of zij normaal gesproken voldoende middelen en familiebetrekkingen en de reis wordt goed voorbereid. Als iemand gedwongen terugkeert en niet over middelen beschikt en bijvoorbeeld vanuit Mogadishu naar zijn oorspronkelijke woongebied moet reizen ligt het anders. De reis over land houdt dan een groot risico in omdat het gebied buiten Mogadishu in Centraal-Somalië deels door Al-Shabaab wordt gecontroleerd.³⁵⁷

Over eventuele problemen die uitgeprocedeerde asielzoekers bij terugkeer op de internationale luchthaven of daarna ondervinden van de zijde van de autoriteiten is geen informatie beschikbaar.

³⁵⁴ Research & Evidence Facility, *Circular refugee returns between Kenya and Somalia: a rapid review*, oktober 2020, p.8.

³⁵⁵ Research & Evidence Facility, *Circular refugee returns between Kenya and Somalia: a rapid review*, oktober 2020 p. 25; UNHCR Kenya 'Somali returnees from Kenya, februari 2020' <https://data2.unhcr.org/en/documents/details/74642> 17 maart 2020.

³⁵⁶ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020, p.61.

³⁵⁷ Austrian Centre for Country of Origin & Asylum, *Dokumentation zum COI-Webinar mit Markus Höhne und Jutta Bakonyi*, 5 mei 2021 p.39.

6.4 **Standpunt UNHCR ten aanzien van terugkeer**

In mei 2016 verscheen een geactualiseerd en sindsdien ongewijzigd standpunt van UNHCR over terugkeer naar Zuid- en Centraal- Somalië. Dit document volgde op het eerder verschenen standpunt uit juni 2014 met betrekking tot terugkeer naar Zuiden Centraal-Somalië.³⁵⁸

De UNHCR roept landen op af te zien van gedwongen terugkeer van personen naar regio's in Zuid- en Centraal-Somalië, die óf getroffen worden door militaire acties en/of de daaruit voortvloeiende ontheemding, óf die kwetsbaar en onzeker blijven na recente militaire acties, óf die onder de volledige of gedeeltelijke controle van gewapende niet-overheidsgroeperingen zijn.³⁵⁹ In het algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal-Somalië uit 2019 is het UNHCR-standpunt nader uiteengezet.³⁶⁰

³⁵⁸ UNHCR, *UNHCR position on returns to Southern and Central Somalia*, 17 juni 2014, p 3-5 en update I, 30 mei 2016, p.12,13.

³⁵⁹ UNHCR, *UNHCR position on returns to Southern and Central Somalia*, 17 juni 2014, p 3-5 en update I, 30 mei 2016, p.12,13.

³⁶⁰ Ministerie Van Buitenlandse Zaken, *Algemeen Ambtsbericht Zuid- en Centraal-Somalië*, maart 2019, p. 54,55.

7 Bijlagen

7.1 Geraadpleegde bronnen

Rapporten, literatuur en artikelen

Adam, A. S.

- *Benadiri People of Somalia with Particular Reference to the Reer Hamar of Mogadishu*, 2011

Advocates for Human Rights (The)

- *Somalia-Universal Periodic Review-Death Penalty-October 2020*, oktober 2020

African Centre for the Constructive Resolution Of Disputes

- *Disengaging from violent extremism*, 24 juni 2019

Ahmed, Nasteha Mohamud

- *Somalia's Struggle to Integrate Traditional and Modern Governance Systems: The 4.5 Formula and the 2012 Provisional Constitution*, juni 2019

Amnesty International

- *East and Southern Africa: Media freedoms curtailed as COVID-19 regional crises expose urgent need for access to information*, 3 mei 2021
- *Death Sentences and Executions 2020*, 21 april 2021
- *Concerns and recommendations on Somalia's new media law*, 5 oktober 2020
- *The state of the world's human rights 2021*, 7 april 2020
- *The state of the world's human rights 2016/17*, 22 februari 2017

Australian Government, Department of Foreign Affairs and Trade

- *DFAT country information report Somalia*, 13 juni 2017

Austrian Centre for Country of Origin & Asylum

- *Dokumentation zum COI-Webinar mit Markus Höhne und Jutta Bakonyi*, 5 mei 2021

Chatham House

- *Understanding US Policy in Somalia, Current Challenges and Future options*, juli 2020

Chr Michelsen Institute

- *Excluding women: the clanization of Somali political institutions*, 2020

Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen

- *Somalië Veiligheidssituatie in Mogadishu*, 29 juni 2021

Committee to Protect Journalists

- *Getting Away with Murder*, 28 oktober 2021

CTC Sentinel

- *An-In-Depth Look at Al Shababs's Internal divisions*, februari 2014

Directorate of National Statistics, Federal Republic of Somalia,

- *The Somali Health and Demographic Survey 2020*, april 2020

Economist Intelligence Unit

- *Somalia's election process progresses slowly*, 25 oktober 2021

EUIdeas

- *The political crisis in Somalia and the resurgence of Al Shabaab*, 15 juni 2021

European Asylum and Support Office (EASO)

- *Somalia Security Situation*, september 2021
- *Somalia Targeted Profiles*, September 2021
- *Somalia Actors*, juli 2021

Federation of Somali Journalists (FESOJ)

- *Murders, Physical Assaults & Online Harassment: Silencing Journalism in Somalia*, 3 mei 2021

Felbab-Brown

- *The Problem with Militias in Somalia: Almost Everyone wants them despite their Dangers*, 2020

Foreign Policy Research Institute

- *The way forward for the United States in Somalia*, januari 2021

Foundation for Defense of Democracies

- *Analysis: Somaliland's lingering jihadi threat*, 11 augustus 2021

Finnish Immigration Service

- *Somalia: Fact-finding mission to Mogadishu in March 2020, Security situation and humanitarian conditions in Mogadishu*, 7 August 2020

Global Humanitarian Assistance Programme (Development Initiatives)

- *Towards an improved understanding of vulnerability and resilience in Somalia*, juni 2019

Hansen S.J.

- *Al-Shabaab in Somalia - The history and ideology of a militant Islamist group 2005-2012*, 2013

Harper, Mary

- *Everything you have told me is true, the many faces of Al-Shabaab*, 2019

Heritage Institute for Policy Studies

- *Somalia report 2020*, februari 2021
- *Somalia: In search of a workable 2020 Electoral Model*, juli 2019

Hiraal Institute

- *A Losing Game: Countering Al-Shabab's Financial System*, oktober 2020
- *Semi-annual Somalia Security report*, 16 juli 2020
- *Taming the Clans: Al-Shabab's Clan Politics*, 31 mei 2018

Human Rights Watch

- *World Report 2021, events of 2020, Somalia*, 13 januari 2021

Hunt, S. L. et al.

- *Somali American Female Refugees Discuss Their Attitudes toward Homosexuality and the Gay and Lesbian Community*, 2018

Ilga world

- *State-Sponsored Homophobia 2020, updated version*, december 2020

Institute for Security Studies

- *Trust deficit keeps Somalia's leaders at loggerheads*, 14 mei 2021
- *To stop violent extremism in Mandera County, police needs residents support and an extensive intelligence network*, 28 april 2021

International Crisis Group

- *Blunting Al-Shabaab's impact on Somalia's Elections*, 31 december 2020
- *Staving of Violence around Somalia's elections*, 10 november 2020
- *Ending the Dangerous Standoff in Southern Somalia*, 14 juli 2020
- *Women and Al-Shabaab's Insurgency*, 27 juni 2019

International Development Law Organization

- *Accessing Justice: Somalia's Alternative Dispute Resolution Centers*, december 2020
- *Supporting the peaceful implementation of the new constitution in Somalia*, oktober 2012.

International Federation of Journalists

- *Somalia: New Media Law fails to comply with international standards on press freedom*, 26 augustus 2020

Interpeace

- *Galmudug reconciliation. Processes, Challenges, and Opportunities Ahead*, februari 2021

Iye A. M.

- *Le verdict de l'arbre – le Xeer Issa: essai sur une démocratie endogène africaine*, 1992

Khalil, James

- *Deradicalisation and Disengagement in Somalia. Evidence from a Rehabilitation Programme for former members of Al-Shabaab*, januari 2019

LandInfo

- *Somalia: Forhold for homofile [Somalia: Conditions for Homosexuals]*, 16 juni 2021
- *Respons, Somalia: Somalia Rer Hamar-befolkningen i Mogadishu*, 21 mei 2019

Life & Peace Institute

- *Alternatives for Conflict Transformation in Somalia. A snapshot and analysis of key political actors' views and strategies*, 2014

Lifos

- *Säkerhetssituationen i Somalia, version 1.0*, 3 July 2019

Manji, Farah

- *Circular refugee returns between Kenya and Somalia: a rapid review*, oktober 2020

•

Ministerie van Buitenlandse Zaken

- *Algemeen ambtsbericht Somalië*, maart 2020
- *Algemeen ambtsbericht Zuid- en Centraal Somalië*, maart 2019

Minority Rights Group, Looma Ooyaan

- *No One Cries for Them: The Predicament Facing Somalia's Minority Women*, januari 2015

NUSOJ

- *Between a Rock and a Hard Place: Journalists in Peril in Somalia*, 3 mei 2021

Regilme, Salvador Santino Jr. Fulo and Spoldi, Elisabetta

- *Children in Armed Conflict: A Human Rights Crisis in Somalia*

Reporters Without Borders

- *Somalia's new media law ignores calls for journalists to be protected*, 28 augustus 2020

Research & Evidence Facility

- *Circular refugee returns between Kenya and Somalia*, oktober 2020

Saferworld

- *Clans, contention and consensus Federalism and inclusion in Galmudug*, juni 2020

Shire, Mohammed Ibrahim

- *Dialoguing and negotiating with Al-Shabaab: the role of clan elders as insider-partial mediators*, Journal of Eastern African Studies, 17 december 2020

Stockholm International Peace Research Institute

- *The European Union Training mission in Somalia : an assessment*, december 2020

Strategic Intelligence

- *Weekly East Africa Counterterrorism Intelligence Brief in Period of December 4th – December 11th: Tracking and Monitoring Al-Shabaab's Activity in East Africa (Kenya and Somalia)*, 12 December 2020

Staatssecretariat für Migration, SEM,

- *Focus Somalia: Clans und Minderheiten*, 31 mei 2017

The Armed Conflict Location & Event data Project (ACLED)

- *A turbulent run-up to elections in Somalia*, 14 april 2021

The Danish Immigration Service

- *South and Central Somalia Security situation, forced recruitment, and conditions for returnees*, juli 2020

The Hague Institute for Innovation of Law (Hiil)

- *Justice Need and Satisfaction of Refugees and Host Communities*, 2020

The Jamestown Foundation

- *Somaliland Elections Disrupt al-Shabaab's regional Expansion*, 18 juni 2021

The Somali Institute for Development Research and Analysis (SIDRA)

- *Breaking the Silence*, mei 2021

The Somali Journalist Syndicate

- *State of Press Freedom in Somalia in 2020*, 3 februari 2021

Ubink, Janine, Rea, Anna

- *Community justice or ethnojustice? Engaging with customary mechanisms for the reintegration of ex-combatants in Somalia*, 16 april 2017

United Nations Habitat

- *Beledweyne Urban Profile*, november 2020

United Nations Human Rights Office of the High Commissioner

- *Situation of human rights in Eritrea, A/HRC/47/21*, 12 mei 2021

United Nations High Commissioner for Refugees

- *Somali returnees from Kenya as of 30th September 2021*, oktober 2021
- *Post Return Monitoring Snapshot*, mei 2021
- *Global report 2020*, 2021
- *UNHCR position on returns to Southern and Central Somalia*, 17 juni 2014 en update I, 30 mei 2016
- *International Protection Considerations with Regard to people fleeing Southern and Central Somalia*, januari 2014

United Nations Human Rights Council

- *Situation of Human Rights in Somalia*, 24 augustus 2020

United Nations International Children's Emergency Fund

- *Grave Child Rights violations in Somalia*, 2 november 2021
- *Humanitarian Situation Report No.9*, oktober 2021.
- *Child Notice Somalia*, 2018

United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

- *Humanitarian Bulletin*, april 2021
- *Humanitarian Needs Overview Somalia*, januari 2021

United Nations Population Fund

- *Overview of gender Based Violence in Somalia, Advocay Brief, 2021*, maart 2021

United Nations Security Council

- *Situation in Somalia report of the Secretary General*, 11 november 2021 (S/2021/944), 10 augustus 2021 (S/2021/723), 19 mei 2021 (S/2021/485), 17 februari 2021 (S/2021/154), 13 augustus 2020 (S/2020/798), 13 mei 2020 (S/2020/398)
- *Children and armed conflict Report of the Secretary-General*, 6 mei 2021
- *Conflict-related sexual violence, report of the Secretary general*, 30 maart 2021
- *Letter dated 21 January 2021 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolutions 1267 (1999), 1989 (2011) and 2253 (2015) concerning Islamic State in Iraq and the Levant (Da'esh), Al-Qaida and associated individuals, groups, undertakings and entities addressed to the President of the Security Council*, 3 februari 2021
- *Letter dated 12 October 2020 from the Chair of the Security Council Committee pursuant to resolution 751 (1992) concerning Somalia addressed to the President of the Security Council*, 15 oktober 2020
- *Report of the Panel of Experts on Somalia*, 28 september 2020

United States Commission on International Religious Freedom

- *International Religious Freedom Report 2020 - Somalia*, 12 mei 2021

United States Department of Labor

- *Child Labor and Forced Labor reports, Somalia, 2020*

United States Department of State

- *2020 Country reports on Human Rights Practices: Somalia*, 30 maart 2021

Vitturini, E.

- *The Gaboye of Somaliland: transformations and historical continuities of the labour exploitation and marginalisation of hereditary groups of occupational specialists*, 2020

Waal de, A.

- *The Prairie Fire that Burned Mogadishu: The Logic of Clan Formation in Somalia*, december 2018

World Bank

- *Somalia Urbanization Review: Fostering Cities as Anchors of Development*, 2021
- *Federal republic of Somalia systematic country diagnostic*, 1 mei 2018

World Food Programme

- *Somalia Databases and Beneficiary Registries for Cash Transfer Programming*, oktober 2018

Websites

- ACLED SOMALIA, FOURTH QUARTER 2020: Update on incidents according to the Armed Conflict Location & Event Data Project, [Somalia, fourth quarter 2020: Update on incidents according to the Armed Conflict Location & Event Data Project \(ACLED\) \(ecoi.net\)](#)
- Anti-Tribalism Movement, *Ending the culture of impunity in sexual violence atrocities in the Horn*, 20 juni 2020, <https://theatm.org/info/ending-the-culture-of-impunity-in-sexual-violence-atrocities-in-the-horn/>
- Berghof Foundation, Somalia: Strengthening Infrastructures for Peace and Fostering Inclusive Dialogue in Galmudug State, <https://berghof-foundation.org/work/projects/somalia-i4p-and-inclusive-dialogue-in-galmudug-state>
- Citizenship Rights in Africa Initiative, <https://citizenshiprightsafrika.org/law-no-28-of-22-december-1962-on-somali-citizenship>,
- Council on Foreign Relations, *Al-Shabab backgrounder*, [Al-Shabab | Council on Foreign Relations \(cfr.org\)](#)
- Crisis24Garda.com, *Somalia Country report*, [Somalia, Africa | Country Profile | Crisis24 \(garda.com\)](#)
- Federal Republic of Somalia, *Provisional Constitution*, 1 augustus 2012, [51b6d0c94.pdf \(refworld.org\)](https://refworld.org/docid/51b6d0c94.pdf)
- Food and Agricultural Organization of the United Nations, <https://www.faoswalim.org/water/climate-somalia>
- Freedom Airexpress <https://www.freedomairexpress.com/destinations/nairobi-galkayo/>
- Freedom House, *Freedom in the World 2021*, [Somalia: Freedom in the World 2021 Country Report | Freedom House](#)
- Global Initiative against transnational organized crime, *Global Organized Crime Index*, [Criminality in Somalia - The Organized Crime Index \(ocindex.net\)](#)
- Horsheed media, *Al-Shabaab attack, destroy communication in Mandera*, <https://horseedmedia.net/2021/01/20/al-shabaab-attack-destroy-communication-mast-in-mandera/#main-content>
- Interntional Crisis Group, *Crisis Watch*, <https://www.crisisgroup.org/crisiswatch/database?location%5B%5>
- Jubba Airways <https://jubbaairways.com/>
- Mogadishu Aden Adde International Airport, Airport Information, [Airport Information - Aden Adde International \(mogadishuairport.com\)](#)
- Parliament of Kenya, Parliamentary debates 5 oktober 2021, [Hansard Report - Tuesday, 5th October 2021 \(P\).pdf \(parliament.go.ke\)](#)

- Facility for Talo and Leadership [Farmaajo Sacks Mogadishu's Deputy Mayors - FTL Somalia](#)
- Garda World <https://www.garda.com/crisis24/news-alerts/407591/somalia-violent-protests-militia-activity-reported-in-beledweyne-hiraan-region-hirshabelle-state-december-4>
- IDLO, *The shadow pandemic: addressing gender-based violence during COVID-19*, 3 december 2020, <https://www.idlo.int/news/story/shadow-pandemic-addressing-gender-based-violence-during-covid-19#Somalia>
- OPSGROUP, *Al-Shabab: A Threat Beyond Somalia*, [Al-Shabab: A Threat Beyond Somalia – International Ops 2021 – OPSGROUP](#)
- [President Kenyatta signs three parliamentary bills into law | The Presidency](#)
- Refworld Penal Code, Legislative Decree No.5 of 16 December 1962, [Refworld | Somalia: Penal Code](#)
- Reliefweb, *State Parties to the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and/or its 1967 Protocol* https://reliefweb.int/map/world/world-state-parties-1951-convention-relating-status-refugees-and-or-its-1967-protocol?qclid=EAIaIQobChMIvYCYpLCj8qIVQQOLCh3ewAKFEAYASAAEqJR8fD_BwE
- Rift Valley Institute, *Protecting stability and inclusivity in Somalia's indirect election process*, <https://riftvalley.net/publication/protecting-stability-and-inclusivity-somalias-indirect-election-process>
- SaferWorld, *Gender and COVID-19: responding to violence against women and children in Somalia*, 29 juni 2020, <https://www.saferworld.org.uk/resources/news-and-analysis/post/884-gender-and-covid-19-responding-to-violence-against-women-and-children-in-somalia>
- Somali Embassy in Belgium, *Somali Passport*, [somali embassy in belgium – Somali Passport](#)
- Transparency International, *Corruption perception Index 2020*, [2020 - CPI - Transparency.org](#)
- Spartacus, *Gay Travel Index 2021*, [gaytravelindex.pdf \(gayguide.travel\)](#)
- UNHCR, *Ethiopia Fact sheet*, augustus 2021, [UNHCR Fact Sheet Ethiopia-August.pdf](#)
- UNHCR, *Help Kenya*, [UNHCR Kenya - Help for refugees and asylum-seekers](#)
- UNHCR Somalia, *Internal displacement*, *Displacements Monitored by UNHCR Protection and Return Monitoring Network (PRMN)*, [SOMALIA: INTERNAL DISPLACEMENTS \(unhcr.github.io\)](#)
- UNHCR, *Help Somalia*, <https://help.unhcr.org/somalia/asylum/>

- U.S. Embassy in Somalia, *Security Alert for U.S. Citizens*, [Security Alert for U.S. Citizens | U.S. Embassy in Somalia \(usembassy.gov\)](#)
- WHO, *Female Genital mutilation*, 3 februari 2020, [Female genital mutilation \(who.int\)](#)

Nieuwsbronnen

- Addis Standard
- AfricaNews
- AlJazeera
- AllAfrica
- Anadolu Agency
- BBC
- Bloomberg
- Calamada
- CNN
- Deutsche Welle
- France24
- Garowe online
- Goobjoog News
- Horn Diplomat
- Horn Observer
- Radio Mogadishu
- Radio Mustaqbal
- Reuters
- Somali Dispatch
- Somali Memo
- Strait Times
- The East African
- The Guardian
- The Korea Herald
- The New Arab
- The New York Times
- The Star
- The Straits Times
- TRTWorld
- Voice of America
- Xinhuanet

7.2

Kaart van Somalië

